

TC
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTELERE YERLEŞEN ÜSTÜN BAŞARILI ÖĞRENCİLERİN
ERKEN ÇOCUKLUK YAŞANTILARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Derya AKKUŞ

Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı
Okul Öncesi Öğretmenliği Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr Belma Tuğrul

Haziran, 2019

TC
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

ÜNİVERSİTELERE YERLEŞEN ÜSTÜN BAŞARILI ÖĞRENCİLERİN
ERKEN ÇOCUKLUK YAŞANTILARININ İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Derya AKKUŞ
(Y1712.410012)

Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı
Okul Öncesi Öğretmenliği Programı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Belma Tuğrul

Haziran, 2019

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ ONAY FORMU

Enstitümüz Temel Eğitim Dalı Okul Öncesi Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı Y1712.410012 numaralı öğrencisi **Derya AKKUŞ**'un "**ÜNİVERSİTELERE YERLEŞEN ÜSTÜN BAŞARILI ÖĞRENCİLERİN ERKEN ÇOCUKLUK YAŞANTILARININ İNCELENMESİ**" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 13.06.2019 tarih ve 2019/13 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile Tezli Yüksek Lisans tezi 26.06.2019 tarihinde kabul edilmiştir.

	<u>Unvan</u>	<u>Adı Soyadı</u>	<u>Üniversite</u>	<u>İmza</u>
ASIL ÜYELER				
Danışman	Prof. Dr.	Belma TUĞRUL	İstanbul Aydın Üniversitesi	
1. Üye	Prof. Dr.	Yeşim ÜSTÜN	İstanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Prof. Dr.	Zarife SEÇER	İstanbul Üniversitesi	
YEDEK ÜYELER				
1. Üye	Dr. Öğr. Üyesi	Mine AKKAYA	İstanbul Aydın Üniversitesi	
2. Üye	Doç. Dr.	Mehmet TORAN	İstanbul Kültür Üniversitesi	

ONAY

Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Üniversitelere Yerleşen Üstün Başarılı Öğrencilerin Erken Çocukluk Yaşantılarının İncelenmesi” adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazdığımı ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (..././2019)

Derya AKKUŞ

ÖNSÖZ

Öncelikle tez konumu seçerken isteklerimi göz önünde bulundurup bana önerileriyle destek olan ve yol gösteren değerli danışman hocam Prof. Dr. Belma TUĞRUL'a en derin saygı ve şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca tez çalışmamın ortaya çıkmasını sağlayan ve çalışmaya katılan üniversite öğrencilerine teşekkür ederim. Bu zorlu çalışmada desteğini esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma da teşekkürü bir borç bilirim.

Haziran, 2019

Derya AKKUS

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ.....	iv
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	viii
ÇİZELGE LİSTESİ.....	ix
ÖZET.....	x
ABSTRACT	xii
1. GİRİŞ	1
1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi	4
1.2 Araştırmanın Varsayımları.....	4
1.3 Araştırmanın Sınırlılıkları	4
1.4 Tanımlar	4
2. GENEL BİLGİLER.....	6
2.1 Üstün Başarı Kavramı	6
2.1.1 Başarıyı neler etkiler?	8
2.1.1.1 Genetik yatkınlık.....	8
2.1.1.2 Sosyal çevre	9
2.1.1.3 Anne baba tutumları.....	9
2.1.1.4 Çocuğun mizacı.....	10
2.1.1.5 Çocukluk yaşantısı	10
2.2 Erken Çocukluk Eğitimi.....	11
2.2.1 Çocuk kimdir?	11
2.2.2 Erken çocukluk dönemi kavramı	12
2.3 Erken Çocukluk Eğitimin Gereği.....	12
2.4 Erken Çocukluk Dönemi Çocukların İhtiyaçları.....	17
2.5 Erken Çocukluk Dönemi Eğitiminin Önemi.....	19
2.6 Anaokulu Hayatı Çocuğun Geleceğini Nasıl Etkiler?	21
2.7 Erken Çocukluk Döneminde Aile Çocuk İlişkisi Geleceği Nasıl Etkiler?	22
2.8 Erken Çocukluk Döneminde Okuma Alışkanlığının Kazanılması ve İleriye Dönük Kazanımları	25
2.9 Erken Çocukluk Döneminde Oyunun Önemi	26
2.9.1 Çocuk nerede kiminle oynar?.....	30
2.10 Nitelikli Bir Erken Çocukluk Eğitiminin Kısa ve Uzun Vadeli Sonuçları	31
2.11 Üstün Başarılı Çocukların Özellikleri ve Erken Çocukluk Eğitimleri.....	34
2.11.1 Üstün başarılı olmaya katkı sağlayan fırsatlar nelerdir?	36
2.12 Üniversiteye Yerleşme ve Öğrenci Seçme Sınavı	38
3. YÖNTEM.....	40
3.1 Araştırmanın Modeli	40
3.2 Çalışma Grubu	41
3.3 Veri Toplama Araçları	43
3.3.1 Kişisel bilgi formu	43
3.3.2 Görüşme soruları.....	43

3.4 Ölçme Aracının Uygulanma Aşamaları ve Araştırmacının Rolü	44
3.5 Verilerin Çözümlemesi	45
4. BULGULAR	46
4.1 Oyun Kurma Özellikleri ve Oyun Çeşitleri	47
4.1.1 Evde oynanan oyunlar	47
4.1.2 Sokak oyunları	48
4.1.3 Dönüştürülen oyuncaklarla oyunlar	51
4.1.4 Hayali oyunlar	51
4.2 Üniversite Sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) Erken Çocukluk Yıllarına İlişkin Kişisel Özellikleri	53
4.2.1 Oyuna düşkünlükleri	54
4.2.2 Merak ve sorgulama	55
4.2.3 Hayal kurmaları	57
4.2.4 Kitaplara ilgi	60
4.2.5 Sorumluluk	62
4.2.6 Yaratıcılık	63
4.2.7 Erken okuma	64
4.2.8 Hayvan sevgisi	65
4.2.9 Erken çocukluk yıllarında teknoloji kullanımı	66
4.2.10 Hobileri	68
4.2.11 Kendileriyle ilgili tanımladıkları üç özellik	70
4.3 Ailelerine İlişkin Algıları	72
4.3.1 Anne baba çocuk birlikte	73
4.3.2 Aile büyükleri ile vakit geçiren çocuklar	76
4.3.3 Yüksek iletişim ortamı (ilgi, paylaşım, ortak hedef)	77
4.3.4 Çocuğa güven, sorumluluk vermek, kararlara katılım	80
4.3.5 Kardeşlerle ilişkiler	82
4.3.6 Aile içi sınırlar ve kurallar	83
4.4 Erken Çocukluk Yıllarında Verilen Eğitimler	83
4.4.1 Okulöncesi eğitimden memnuniyet	84
4.4.2 Anaokuluna eğitime verilen memnuniyet puanları (1 ile 10)	85
4.4.3 Erken çocukluk döneminde yabancı dile karşı ilgileri olduğu	86
4.4.4 Anaokulunda gerçekleştirilen etkinlikler	87
4.4.5 Öğretmenlerin ilgisi	88
4.4.6 Anaokuluna gitmeyenler	90
4.5 Erken Çocukluk Anıları	90
4.5.1 0-6 yaş dönemi anıları	91
4.5.2 Büyük anne ve büyükbaba ile anıların hatırlanması	91
4.5.3 En mutlu olunan anıların hatırlanması	92
4.5.4 Dramatik olayların hatırlanması	93
5. SONUÇLAR	97
5.1 Oyun Kurma Özellikleri ve Oyun Çeşitlerine İlişkin Sonuçlar	98
5.2 Erken Çocukluk Yıllarına İlişkin Kişisel Özellikleri	98
5.3 Ailelerine İlişkin Algıları	99
5.4 Erken Çocukluk Yıllarında Verilen Eğitimler	99
5.5 Erken Çocukluk Anıları	99
6. TARTIŞMA VE ÖNERİLER	101
6.1 Tartışma	101
6.1.1 Oyun kurma özellikleri ve oyun çeşitleri	101
6.1.2 Erken çocukluk yıllarına ilişkin kişisel özellikleri	102

6.1.3 Ailelerine ilişkin algıları	104
6.1.4 Erken çocukluk yıllarında verilen eğitimler.....	106
6.2 Öneriler	108
6.2.1 Anne babalara öneriler	108
6.2.2 Araştırmacılara öneriler	109
KAYNAKLAR	110
EKLER.....	119
ÖZGEÇMİŞ.....	132

KISALTMALAR

Akt	: Aktaran
Çev	: Çeviren
Ed	: Editör
İBGÖ	: İlk Bine Giren Öğrenciler
sf	: Sayfa
vd	: Ve Diğerleri
YKS	: Yükseköğretim Kurumları Sınavı

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 3.1: Çalışma Grubunun Özellikleri ve Kodları	42
Çizelge 4.1: Üniversite Sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) Kişisel Özellikleri	54
Çizelge 4.2: Kendileriyle İlgili Tanımladıkları Üç Özellik	70
Çizelge 4.3: Ailelerine İlişkin Algıları.....	73
Çizelge 4.4: Erken Çocukluk Yıllarında Verilen Eğitimler	83
Çizelge 4.5: Anaokuluna Giden İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) Memnuniyet Puanları (1 ile 10)	85

ÜNİVERSİTELERE YERLEŞEN ÜSTÜN BAŞARILI ÖĞRENCİLERİN ERKEN ÇOCUKLUK YAŞANTILARININ İNCELENMESİ

ÖZET

Bu araştırmada Yükseköğretim Kurumları Sınavında (YKS) ilk 1000 kişi içerisinde üniversitelere yerleşen üstün başarılı öğrencilerin erken çocukluk yaşantılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu araştırmanın çalışma grubu 2018–2019 eğitim öğretim yılında İstanbul ve Ankara illerinde üniversitelerde okuyan üstün başarılı öğrenciler arasından (Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ)) amaçlı örneklem alma yönteminde kriter örneklem yoluyla görüşülen 15 öğrenciden oluşmuştur. Araştırmada olgu bilim (fenomenoloji/phenomenology) deseni kullanılmıştır. Erken çocukluk yaşantılarının incelenmesine yönelik yarı yapılandırılmış görüşme soruları literatür taraması ve uzman görüşü alınarak açık uçlu olarak görüşme soruları belirlenmiştir. Araştırmacı açık uçlu sorular sorarak öğrencilerin serbestçe yorum yapması ve anılarını paylaşmasını desteklemiştir. Görüşmeler yazılı olarak kaydedilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesi aşamasında konuların içerik analizi yapılarak temalar oluşturulmuş ve bu temalar betimsel olarak analiz edilmiştir.

5 ana tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Oluşturulan temalardan ilki erken çocukluk yıllarında çok önemli olan oyun tercihleri ve oyun geçmişleri olduğundan bu ayrı bir tema olarak ele alınmıştır. “Oyun Kurma Özellikleri ve Oyun Çeşitleri” teması adıyla oyun özellikleri ayrıntıları ile incelenmiştir. İkinci tema “Erken Çocukluk Yıllarına İlişkin Kişisel Özellikleri” altında Oyun Sever, Merak ve Sorgulama, Hayal Kurma, Kitaplara İlgi, Sorumluluk, Yaratıcılık, Erken Okuma, Hayvan Sevgisi, Erken Çocukluk Yıllarında Teknoloji Kullanımı, Hobileri, Kendileriyle İlgili Tanımladıkları Üç Özellik olarak alt temalar incelenmiştir. Bir diğer tema “Ailelerine İlişkin Algıları’dır. Bu başlık altında Anne Baba Çocuk Birlikte, Aile Büyükleri İle Vakit Geçiren Çocuklar, Yüksek İletişim Ortamı (İlgi, Paylaşım, Ortak Hedef), Çocuğa Güven, Sorumluluk Vermek, Kararlara Katılım, Kardeşlerle Olumlu İlişkiler olarak alt temalar incelenmiştir. Diğer bir tema ise “Erken Çocukluk Yıllarında Verilen Eğitimler” dir. Bu başlık altında okulöncesi eğitimden memnuniyet, anaokuluna eğitimine 1 ile 10 puan arasında verilen puanlar, yabancı dile karşı ilgileri olduğu, etkinlikler, anaokulunda verilen sorumluluklar, okulun fiziki yapısı, öğretmenlerin ilgisi, anaokuluna gitmeyenler başlıkları incelenmiştir. Diğer bir tema ise erken çocukluk yıllarına ilişkin hatırlanan ilk anıların neler olduğunun tespitiye yöneliktir. “Erken Çocukluk Anıları” teması altında erken çocukluk yıllarında hatırlanan dönem, büyük anne ve büyükbaba ile anıların hatırlanması, en mutlu olunan anıların hatırlanması, dramatik olayların hatırlanması başlıkları incelenmiştir.

Görüşme yapılan çocukların Oyun Kurma Özellikleri Ve Oyun Çeşitleri incelendiğinde evde, sokakta, oyuncaklarla, arkadaş gruplarıyla, kurguladıkları hayallerle, sokak oyunları ile dönüştürülen oyuncaklar ile oynadıkları ve oyunu çok sevdikleri anlaşılmıştır. İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) kendilerini Erken Çocukluk Yıllarına İlişkin Kişisel Özellikleri doğrultusunda değerlendirirken

sorgulayıcı, meraklı, başarı odaklı, mücadeleci, uyumlu olduklarını, o dönemde ki teknolojik oyuncaklara tutkularının bulunmadığını, hobilerinin oyun olduğunu, sokak oyunları ve Lego tarzı oyuncaklarla oynadıklarını, sorumluluk sahibi olduklarını, yaratıcı olduklarını, hayvanlara ve bitkilere karşı ilgili olduklarını ifade etmişlerdir. Üstün başarılı öğrencilerin Ailelerine İlişkin Özelliklerinde katılımcılarının ifadeleri üzerine ailelerinde değerlere önem verildiği, saygı ve sevgiye dayalı iletişimin olduğu ve mutlu ve ilgili bir aile yapılarına sahip oldukları sonuçlarına rastlanmıştır. Üstün başarılı öğrenciler ile yapılan görüşmeler sonucunda Erken Çocukluk Yıllarında Verilen Eğitimler başlığı altında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) anaokulu eğitimine ilişkin olumlu ve olumsuz değerlendirmelerinin bulunduğu, olumlu değerlendirmelerde, okulöncesi anılarını unutmadıkları, okulda verilen eğitimin yararlı olduğu, sosyalleşmelerini sağladığı, farklı oyun materyallerinin sunulduğu, özel günlerinin hatırlandığı ve öğretmenlerin ilgileri, eğitimin yabancı dil ile çeşitlendirilmesi ve öğretmen niteliğinin iyi olması ile veriminin arttığı özellikleri sıralanırken olumsuz özellik olarak öğretmenin verimsizliği, verilen eğitimin öğrencinin ihtiyaçlarına cevap vermemesi ve öğrenciyi sıkması olarak belirtilmiştir. Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarına ilişkin anıları incelendiğinde aile büyükleri ile yaptıkları faaliyetleri hatırladıkları görülmüştür. Ayrıca en mutlu olunan anıların hatırlandığı ve dramatik olaylarında hatırlandığı anlaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *Erken Çocukluk Dönemi, Üstün Başarılı Öğrenciler, Okul Öncesi Eğitimin Önemi*

EXAMINATION OF THE EARLY CHILDHOOD EXPERIENCE OF THE EXTREMELY SUCCESSFUL STUDENTS ATTENDED TO THE UNIVERSITY

ABSTRACT

In this research, it is aimed to study the early childhood experiences of the extremely successful students attended to the university as one of the first 1000 people in the Exam of the High Education Institution. Experimental group of this research is consisted of 15 students among the extremely successful students who are studying in universities in İstanbul and Ankara (students who are in the first thousand in the university exam) via interviews with criterion sampling way of purposeful sampling method. Phenomenology pattern is used in this research. The semi-structured interview questions for examination of early childhood experiences have determined by literature review and asking expert opinions. The researcher encouraged the students to comment and share their memories freely by asking open-ended questions. Interviews have recorded in writing. In the stage of analyzing the data obtained in the research, themes have created by analyzing contents of the topics and these themes have analyzed descriptively.

5 main themes and sub-themes have been created. The first of these themes has been considered as a separate theme since it is game preferences and game backgrounds, which are very crucial during early childhood years. Game Features have been extendedly analyzed under the theme “Game Building Features and Game Types”. The second theme has been examined under the theme “Personal Characteristics Relating to Early Childhood Years” in the sub-themes: Curiosity and Questioning, Dreaming, Interest in Books, Responsibility, Creativeness, Reading in Early Ages, Loving Animals, Technology Usage During Childhood Years, Hobbies, Three Characteristics Identified by Themselves. Another theme is “Characteristics of Parents”. Under this title, following sub-themes have been analyzed: Children Passing Time with Their Family, Effective Communication Environment (Attention, Sharing and Common Goal), Trust in Child, Giving Responsibilities, Participation in Decision Making and Positive Relations with Siblings.

Another theme is Early Childhood Education. Under this theme, some other titles are studied such as satisfaction with pre-school education, points for kindergarten education between 1 and 10, that the foreign language education is beneficial, activities, responsibilities that are given in kindergarten, physical structure of the schools, care of the teachers, the ones who do not go to kindergarten. Another theme is about identification of the first memories that are related to the early childhood years. Under the theme of “Early Childhood Memories”, titles of remembered periods of early childhood, remembering of the memories with grandparents, remembering the happiest memories, remembering the dramatic events are studied.

When Play Building Features and Play Types of the children interviewed with were analyzed, it was understood that they’ve played at home, at street, with toys, with groups of friends, with dreams they built, with toys transformed from street games and that they’ve really loved the game.

While the first 1000 students in the ranking were expressing themselves in accordance with Personal Characteristics Relating to Early Childhood Years, they stated that they had been questioning, curious, focused on success, challenging, adaptable; that they had not had a passion for the technological toys of that period, that they had been playing street games and with toys such as LEGO, that they had been responsible and creative, and that they had been interested in animals and plants.

According to the statements on Characteristics of Parents of participants, it has been concluded that the highly successful students give importance to values in their families, that there is a relationship based on love and respect, and that they have a happy and caring family structure.

In consequence of the interviews with the extremely successful students, under the title of The Education in the Early Childhood, it is remarked that there are positive and negative evaluations about the pre-school education of the first 1000 students in rankings. Positive evaluations such as that they do not forget their pre-school memories, that the pre-school education is beneficial, that the education provided them to socialize, that different play materials were supplied, that their special days were remembered, attention of their teachers, diversification of education by foreign languages and that the qualified teachers increase the efficiency of the education are enumerated. Negative evaluations such as inefficiency of teachers, that the education did not answer the needs of the students and bored them are enumerated.

While the early childhood memories of the first 1000 students in the ranking are investigated, it is seen that they remember their activities with the family elders. It is also seen that the happiest memories and the most dramatic events are remembered.

Keywords: *Early Childhood Period, Extremely Successful Students, The Importance of Pre-school Education*

1. GİRİŞ

Bireyin 0-8 yaş dönemleri “erken çocukluk dönemi” olarak bilinmektedir (Acar, 2017). Bu dönem bireyin sonraki yaşam sürecini etkileyecek tüm gelişim alanlarının yapılandırıldığı temel bir süreçtir. Bebeklikten okul çağına kadar olan süreçleri kapsayan erken çocukluk dönemi, çocuğun tüm çevresel faktörlerin tesiriyle tutum, beceri, kişilik, değerler, duygu özellikleri ve biliş özellikleri gibi yaşam kalitesini belirleyen donanımları edindiği bir dönemdir (Oktay, 2000). Erken çocukluk eğitiminin bireyde bilişsel, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimlere katkısı olduğu kadar sosyolojik yapıya dönük olarak eğitim, ekonomi ve sağlık gibi sosyal kurumların güç, tasarruf ve hız kazanımında yadsınamaz bir katkısı vardır (g, 2014). İnsan hayatının taşıdığı değer itibarıyla böylesi bir süreci profesyonel bir müdahale ile yönetmek eğitim biliminin sorumluluğundadır. Ülkemizde okul öncesi eğitimin zorunluluğunun tartışıldığı bugünlerde böyle bir akademik çalışmanın mevcut olan tartışmaya ışık tutabileceği öngörülmektedir.

Bu açıdan bakıldığında ülkemiz son yüzyılın ikinci yarısından itibaren erken çocukluk eğitime yönelik önemli atılımlar yapmış, eğitimin yaygınlaştırılması için çalışmalar planlamış ve uygulamıştır. Özellikle eğitim amaçları ve programlar yenilenmiş, yuvaların, anasınıflarının ve anaokullarının yurt çapında yaygınlaşması için teşvik edilmiştir (Sözer, 2008:103). Erken çocukluk eğitimi, doğumdan ilkokula başlamasına kadar olan çocukluk yıllarını içine alır. Bu eğitim sürecinde çocukların ihtiyaç duyduğu alanlarda bireysel özelliklerini geliştirici ve gelişimsel bakış açısıyla zenginleştirilmiş uyarıcı çevre olanaklarını sunarak kültüre özgü değerlerin aktarıldığı, öz bakım ve yaşam becerilerinin kazandırılarak ilkokula hazırlanmaları amaçlanır (Poyraz ve Dere, 2011:21).

Erken çocukluk eğitim kurumları, bağımsız anaokulu, farklı okul kademelerine bağlı ana sınıfları; mesleki eğitim okullarında uygulama sınıfları, diğer kurum ve kuruluşlarca da açılan kreş, yuva, gündüz bakımevi, çocuk bakımevi ve çocuk bakım yurtları olarak da açılabilir. İş kanununa bağlı iş yerlerinde de okulöncesi kurumların kurulması için gerekli koşullar ve diğer ilgili durumlar, Milli Eğitim ve Çalışma

Sosyal Güvenlik Bakanlıkları ile birlikte düzenlenir ve bir tüzükle gösterilir (Bayrak, 2008:159).

Çocuk, çocukluk eğitimiyle birlikte becerilerini ve temel bilgilerinin geliştirme fırsatı yakalar. Bu eğitimle birlikte gelişimine olumlu katkılar sağlayacağı deneyimler yaşar. Eğer bu eğitim zamanında gerçekleşmezse, çocuk kendi gelişimini tamamlamak için daha fazla emek sarf etmek zorunda kalacaktır (Güneysu, 2005:61-62).

Sağlıklı bir gelişim sağlanabilmesi için 0-8 yaş grubundaki çocukların eğitim alması gerekmektedir. Bu nedenle, günümüzde okulöncesi eğitimine oldukça önem verilmektedir (Ceyhan, 2011:10). Bir çocuğun erken çocukluk dönemi gelişimi açısından hayati önem taşımaktadır (Oral, Yaşar ve Tüzün, 2016). Erken çocukluk dönemi içinde ki 0-6 yaş arası bilişsel sosyal duygusal ve fiziksel olarak gelişimlerinin en hızlı olduğu dönemdir (Bekman ve Gürlesel, 2005). Başka bir ifade ile erken çocukluk dönemindeki yıllar psiko-sosyal gelişim için olduğu kadar zihin ve dil gelişimleri içinde kritik gelişim dönemidir. İnsan her özelliğinin tanındığı ve ona göre eğitim verildiği, davranış ve yetenekleri geliştirildiği zaman toplum içinde uyumlu, yararlı, mutlu ve başarılı bir birey olarak yaşar. Yaşadığımız zaman diliminde üstün başarılı bireyin yetişmesi tesadüfi olamaz. Onlara sunulan eğitim hizmetleri onların gelecek yaşamında belirleyici rol oynar. Bu süreçte iyi bir erken çocukluk eğitimi alan öğrencilerin hem toplumu hem de geleceği iyi yönlendirecek bireyler haline getirilebilirler. Topluma coşku ve hız verecek olanlarınsa öncelikle kendi içlerinde ahenkli ve uyumlu, kendileriyle barışık bireyler olmaları istenir.

Erken çocukluk eğitiminin yaygınlaştırılması bir yönüyle fırsat eşitliği bağlamında değerlendirilmelidir. Genel olarak ‘fırsat eşitliği’ kavramı, özellikle demokratik toplumlarda, hiçbir ayırım yapmaksızın herkesin kendi yetenek ve potansiyelini en uygun biçimde geliştirmede eğitim hizmetlerinden eşit ölçüde yararlanma şansına sahip olmasıdır (Tezcan, 1997). Eğitim felsefesinin temel ilkelerinden “Tüm bireylere, ihtiyaçlarına uygun eğitimin verilmesi” düşüncesi kapsamında bireylerin yetenek ve özelliklerinin bilinmesi büyük önem taşır. Eğitimde fırsat eşitliği kavramı önceleri tüm bireylere aynı okuldaki aynı programa devam etme şansının sunulması iken, bireysel farklılıkların farkına varılması ile farklı bireylerin farklı programlarda, eşit şartlarda eğitim alması olarak gelişmiştir.

Zorunlu öğrenim çağına gelinceye kadar çocukların kişisel ve sosyal becerilerinin gelişmesine sistematik bir ortam sağlayarak yardım eden eğitim devresine okul öncesi eğitimi denir (Arı ve diğerleri, 2006:7). Toplumu toplum yapan her niteliğin bireylere aktarılması ancak eğitimle yapılabilir. Bireylerin her açıdan nitelikli birer birey olmaları isteniyorsa; çocuklara çok küçük yaşlardan itibaren eğitim verilmesi gerekmektedir (Yılmaz, 2003:17).

Okulöncesi eğitim, eğitim sisteminin ve insan yaşamının temelini oluşturmaktadır. Bu dönemde çocukların okulöncesi eğitimden yararlanması, onların gelişimleri açısından çok önemlidir. Ayrıca bu eğitimden yararlanmak temel insan haklarından biri olarak görülmektedir (Gültekin, 2008:175). Doğumu izleyen ilk günler, ilk aylar ve ilk yıllarda temel gereksinimleri uygun bir biçimde karşılanmayan çocuklar, hem bu dönemde hem de ileriki yıllarda sağlıklı bir gelişme için gerekli temelden yoksun kalırlar (Oktay, 2008:67). Erken çocukluk döneminde birçok alanda hızlı bir gelişim görülmektedir. Çocuklar için iyi bir bakım ve öğrenme için fırsatlara sahip olmak, bilişsel, sosyal ve öz-düzenleme becerilerinin olumlu olarak kolaylaştırmak çok önemlidir. Sağlıklı bir bağlanma ve sahip oldukları içsel uyumlu kaynaklar ile hayata güzel bir başlangıç ile başlama, okula ve topluma girdiklerinde donanımlı ve başarılı olacaklardır (Masten ve Gewirtz, 2006).

Erken deneyimlerin, çocuğun ihtiyaçlarını karşılama tutumlarının, çevresel tehditlerin çocuğun gelişimine olan etkisi kaçınılmazdır. Doğum öncesi başlayıp, erken çocukluk boyunca genişleyen insanın gelişim alanlarının tümü, çevre ve birikimsel olarak ilerleyen tecrübeler tarafından etkilenmektedir (Phillips ve Shonkoff, 2000:25). Yapılan araştırmalar erken yaşlardan başlanarak öğrenmeye ve gelişmeye gereken ilginin gösterilmesi durumunda, çocuğun ilköğretimde ve sonraki eğitim basamaklarında daha büyük başarılar sağladığını ve öğrenme güçlüklerini, gecikmelerini ve engellerini azaltabildiğini ortaya koymuştur. Bunun yanı sıra nitelikli bir okulöncesi deneyimi yaşayan çocukların okula devam, okulda başarılı olma ve topluma katkıda bulunma olasılıklarının yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Güneysu, 2005:61-62). Üstün başarılı bireylerin yetiştirilmesinde erken çocukluk eğitiminin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmada üniversitelere yerleşen üstün başarılı öğrencilerin erken çocukluk yaşantılarının incelenmesi konu edilmiştir. Bu araştırma ile erken çocukluk eğitiminin bireyler üzerindeki etkisi incelenmiş başarıda erken çocukluk eğitimi ilişkisi tespit edilmeye çalışılmıştır.

1.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Bu çalışmanın amacı, 2018-2019 Eğitim Öğretim Döneminde üniversitelere yerleşen üstün başarılı gençlerin, erken çocukluk dönemlerine (0-6) ilişkin anaokulu eğitimleri, aile yaşantıları, sosyal çevreleri ve oyun alışkanlıkları açısından hikâyelerinin alınması hedeflemektedir. Aile ve sosyal yaşantılarının eğitimsel ortamlarının düzenlenmesiyle geçirilen erken çocukluk dönemlerinin bireyin sonraki yaşamında etkili olacağını düşünmekteyiz.. Bu doğrultusunda elde edeceğimiz veriler bizlerin erken çocukluk süreçlerinin akademik kaynaklar ışığında yapılandırma ve yönetme becerilerinde destek verici olacağı açısından önem teşkil etmektedir.

1.2 Araştırmanın Varsayımları

Araştırmaya katılan İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) gerçek anılarını anlattığı varsayılmıştır.

Araştırmaya katılan İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) sorulan sorulara samimi cevaplar verildiği varsayılmıştır.

1.3 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma 2018-2019 eğitim öğretim yılında Yükseköğretim Kurumları Sınavında (YKS) ilk bin kişi içinde üniversitelere yerleşmiş öğrencilerden oluşmaktadır.

Araştırma İstanbul ve Ankara illerindeki toplamda altı üniversite ile sınırlıdır.

Araştırma yedi kız, sekiz erkek öğrenci ile gerçekleştirilmiştir.

1.4 Tanımlar

Üstün Başarılı Çocuklar: Bu tezde üstün başarılı çocuklar 2018-2019 Yükseköğretim Kurumları Sınavında(YKS) İlk Bine Giren Öğrenciler (İBGÖ) olarak tanımlanmıştır.

Erken Çocukluk Dönemi: Kimilerine göre çocuğun doğumundan başlayan kimilerine göre çocuğun ilkokul çağına kadar devam eden kimilerine göre ise, ilkokulun ilk birkaç yılını da kapsayan bir dönem olarak tanımlanmaktadır (Gürkan, 2008:4).

Okul Öncesi Dönem: Ülkemizde doğumdan başlayıp ilkokul başlangıcına kadar kabul edilen dönemdir (Oktay, 2008:67; Güven ve Azkeskin, 2012).

Erken çocukluk dönemi için yapılan araştırmalar ve elde edilen bulgular ‘okul öncesi’ diye adlandırılan dönemin tanımları ve bulguları ile benzerlik gösterdiği için ülkemizde okul öncesi dönem ile erken çocukluk dönemi birbirinin yerine kullanılmaktadır (Bekman ve Gürlesel, 2005).

Bu tezde erken çocukluk dönemi 0-6 yaş aralığı için kullanılmıştır.

Okul öncesi eğitim, 0-6 yaşa kadar olan oldukça kapsamlı bir eğitim sürecidir (Erdoğan, 2015:139).

MEB, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda okul öncesi eğitim; “isteğe bağlı olarak zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş 3-5 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsar.” ifadesiyle tanımlanmıştır.

2. GENEL BİLGİLER

2.1 Üstün Başarı Kavramı

Başarı, belirlenen amaca ulaşma ve isteneni elde etme olarak tanımlanmaktadır. Eğitim açısından düşünüldüğünde başarı program hedefleriyle tutarlı davranışlar bütünüdür (Demirtaş ve Güneş, 2002). İnsan zekâsı, deneyimler yoluyla öğrenme, yeni durumlara uyum sağlama, soyut kavramları anlama ve kullanma becerileridir (<https://www.britannica.com>). Binet (1905), zekânın karmaşık zihinsel bileşenlerden oluşan, şekil, tasarım, cümle bilgisi, soyut kelimeleri anlamlandırabilme, kavrama, yargılama ve sorgulama gibi becerileri de ölçebilecek bir yapı içerisinde olması gerektiğini ifade etmiştir (Akt. Sak, 2010). Binet (1905)'e göre zekâ, "belirli bir amaca yönelmek, amaca erişmek için direnmek, uyum sağlayabilmek ve kendini eleştirebilme eğilimidir.". Wechsler'e (1940) göre zekâ, "bireyin amaçlı davranışlarının, mantıki düşüncesinin ve çevre ile etkin bir biçimde başa çıkabilmek için giriştiği çabaların hepsini kapsayan genel bir yetenektir (Akt. Kulaksızoğlu, 2004). Gardner (2004) geleneksel yaklaşımların dışına çıkarak zekânın tek bir faktör olan zihinsel yetenek kavramı ile açıklanamayacak kadar çok yetenekten meydana geldiğini ifade etmiştir. Geçmişten günümüze zekâ ile ilgili yapılmış olan araştırmalar incelendiğinde zekânın tek boyutlu olarak değerlendirilmesinden çıkılıp çok boyutlu olarak değerlendirmelere doğru gidildiği görülmektedir.

Üstün zekâ ile ilgili tanımlara tarihi süreç içerisinde baktığımızda daha tutucu ve geleneksel tanımlardan esnek ve çoklu yaklaşımlara doğru bir dönüşüm olduğu görülmektedir. Gelenekçi yaklaşımlara göre üstün zekâ, standartlaştırılmış zekâ testlerinde belirlenmiş kriterlerin üstünde performans sergileyebilmedir. Bu kriter genel olarak 130 ve üzerinde puan alabilmektir (Sak, 2010). Üstün yetenekli birey, genellikle doğumuyla birlikte getirdiği hazır bulunuşluluğu zihinsel bakımdan üstün bir algılama ve kavrayış becerisine çevirebilen kişidir. Burada kullanılan yetenek düzeyi kavramı zekâ karşılığında kullana gelen bir kavramdır. Literatürdeki birçok araştırmada zekâ bölümü 130 ve üzerinde olan bireylere üstün yetenekli denmektedir. Bu puan nüfusun %1-2'sini oluşturmaktadır. Zekâ olarak üstün olan

çocukların üstün yetenekleri ergenlik ve yetişkinlikte de devam etmektedir (Kulaksızoğlu, 2004). Üstün yetenek ise, bilginin sistemik olarak öğrenilmesi sonucunda en az bir alanda gösterilen başarıdır. Özetle üstün zekânın doğuştan üstün yeteneğin ise doğuş ile gelişen yeteneğin deneyimler ile gelişmesi sonucu oluştuğu ifade edilmektedir. Ayrıca bu kurama göre üst %10 'luk dilime giren bireyler, üstün yetenekli ya da üstün zekâlı olarak kabul edilmektedir. Kurama göre genel zihinsel, yaratıcılık, sosyal-duyuşsal ve duyuşsal-motor olmak üzere dört yetenek alanı vardır (Akt. Sak, 2010). Vantassel-Baska (2005) üstün yeteneği; genel zihinsel becerinin özel bir alanda, dikkat çekecek şekilde ortalamanın üzerinde ifade edilmesi ve gösterilmesi olarak görmüştür.

Üstün yetenekli birey, genellikle doğumuyla birlikte getirdiği hazır bulunuşluluğu zihinsel bakımdan üstün bir algılama ve kavrayış becerisine çevirebilen kişidir. Burada kullanılan yetenek düzeyi kavramı zekâ karşılığında kullanılabilen bir kavramdır. Literatürdeki birçok araştırmada zekâ bölümü 130 ve üzerinde olan bireylere üstün yetenekli denmektedir. Bu puan nüfusun %1-2'sini oluşturmaktadır. Zekâ olarak üstün olan çocukların üstün yetenekleri ergenlik ve yetişkinlikte de devam etmektedir (Kulaksızoğlu, 2004). Ülkemizde ise Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Konseyi 1991 yılında, “üstün zekâ” ve “üstün özel yetenek” kavramlarını “üstün yetenek” olarak bir araya getirmiş ve şöyle tanımlamıştır: “üstün yetenekliler, genel ve/veya özel yetenekleri açısından yaşitlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği konunun uzmanları tarafından belirlenmiş kişilerdir” (MEB, 1991). 2006 tarihli “Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği”ne göre üstün yetenekli birey: "Zekâ, yaratıcılık, sanat, spor, liderlik kapasitesi veya özel akademik alanlarda akranlarına göre yüksek düzeyde performans gösteren birey" olarak tanımlanmıştır (MEB, 2006).

Üstün yeteneklilik kavramı ise ortalamadan daha yüksek bir kabiliyeti, yaratıcı düşünmeyi ve görev sorumluluk taşıyabilmeyi ifade eder (Çepni ve diğ., 2002:1). Ataman (1996) akademik başarı yönüyle bu çocuklar her öğretim yılında bulunduğu sınıftan ortalama iki sınıf daha yüksek bilgiye sahip oldukları, bazı konular ise bu üstünlüğün dört sınıfa kadar ulaştığı belirlenmiştir. Bu tezde üstün başarılı çocuklar 2018-2019 Yükseköğretim Kurumları Sınavında (YKS) İlk Bine Giren Öğrenciler (İBGÖ) olarak tanımlanmıştır.

2.1.1 Başarıyı neler etkiler?

Eğitimde başarı kavramı genellikle dersin amaçlarının gerçekleştirilmesine yönelik olarak kazanımların elde edilmesi ve değerlendirmelerde öğretmenlerce yeterli notun takdir edilmesi için “akademik başarı” kavramı kullanılmaktadır. Akademik başarı öğrencilerin mesleki ve toplumsal yaşama donanımlı şekilde hazırlanmalarını sağladığı ve geleceklerini şekillendirdiği için, aileleri ve çevreleri açısından da oldukça önemli görülmektedir (Sarier, 2019). Akademik başarının öğrenme hızı, zeka gibi zihinsel etmenlerle, benlik saygısı, kişilik yapısı, öz-yeterlik, motivasyon ve ders çalışma alışkanlıkları gibi duyuşsal etmenlerle, anne baba tutumu, ailenin sosyo-ekonomik durumu, okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin yeterliliği ve tutumu gibi çevresel etmenlerle ilişkili olduğu farklı araştırmalar tarafından belirtilmektedir (Wang, 2004; Şevik, 2014;).

2.1.1.1 Genetik yatkınlık

Beyin aktiviteleri, alt beyin bölgelerinden, beyin kortikal bölgelerine taşınan sinir sinyalleri ile gerçekleştirilir. Davranışın kontrolü, sinir ve endokrin sistemle sağlanır. Beyinde birçok işlevin her birini kontrol eden çok sayıda nörohormonal sistem vardır (Çavuşoğlu, 1996). İnsan türü olarak genetik yapımızı kromozom adı verdiğimiz insanı oluşturan en küçük birim olan hücrenin çekirdeğinde yer alan 46 adet düz bir şekilde sıralanmış gen kalıtım ünitesi oluşturur. Hepimiz zekâ gibi bir olgunun olduğu konusunda hemfikiriz. Bilme ve idrak etmeyi içeren düşünceli davranış tipi zeka olarak adlandırılır. Kalıtım genetik faktörlere bağlı olarak ve en yakın yükleyiciler olarak anne babadan miras olarak alınan ve sonradan bazı çevresel faktörlere de bağlı olarak bazı değişiklikler gösteren ve zamanla da bağlantısı olan birtakım değişkenlerdir (Engin ve diğ., 2008).

Herhangi bir kişinin IQ'sunun %60'ının genetik olarak ve diğer %40'ının da çevresi tarafından belirlendiğini söylemek doğru değildir. Aslında burada insan beyninin kompleks yapısına bağlı olarak böyle kesin ifadelerde bulunulamaz. Çünkü beynin fonksiyonları itibariyle birbirinin simetriği olan iki kalıtsal değerle oluşan özellikleri çevresel faktörlerin değişimi ile de farklılıklar gösterir veya bu farklılıkların özellikleri ortaya çıkabilir (Öner, 2002).

2.1.1.2 Sosyal çevre

Türkiye’de gerçekleştirilen araştırmalarda, akademik başarıyı, öğrenciden, okuldan ve aileden kaynaklı bazı faktörlerin etkilediği belirlenmiştir (Dağdelen, 2013; Şevik, 2014). Öğrenci başarısının etkileyen okul kaynaklı faktörler, araştırmalarda derse yönelik tutum, öğretmenin davranışları, okul müdürünün liderliği ve okul kültürü olarak belirtilmiştir (Dağdelen, 2013; Şevik, 2014). Bireylerin ihtiyaçlarındaki farklılıklar, doğal olarak çevreleriyle kurdukları ilişkilere de yansır. Örneğin yaşamdaki önceliği “sevilme ihtiyacı” olan bir çocukla sağlıklı bir ilişki kurmak, ancak onu sevdiğinizi açıkça gösterecek şekilde davrandığınızda mümkün olacaktır. Diğer yandan aynı çocuk, sevilmediğini hissettiğinde ise hırçın olma, söz dinlememe, sevildiğini hissetmek adına anne-babayla uyumak isteme ya da ilgi çekmek adına yemek seçme v.b. “sorunlu davranışlar” sergileyebilir. Yaşamdaki önceliği “güven ihtiyacı” olan bir başka çocuk ise benzer sorunları kendisini güvende hissetmediğinde ortaya çıkartabilir. Çözüm olarak da “sürekli sevgisini ifade ederek ilişki kuran bir ebeveyn” daha çok, “ona güven veren bilgili, kararlı ve tutarlı davranan bir ebeveyn” ihtiyaç duyabilir. Bu açıdan baktığımızda bizce çocukların ihtiyaç önceliklerinin farklı olduğunu göz önünde bulundurmamanın hiçbir “bilimsel önerinin” uygun, doğru ya da yararlı olacağını söylemek mümkün değildir (Selçuk ve Yılmaz, 2018).

2.1.1.3 Anne baba tutumları

Öğrenci başarısının etkileyen aile kaynaklı faktörler araştırmalarda, anne-babanın tutum ve davranışları, eğitime katılım, anne-baba eğitim durumu ve ailenin sosyo-ekonomik düzeyi olarak bulunmuştur (Özkan ve Yıldırım, 2013; Şevik, 2014). Ailelerin çocuklarını destekleyici tutum ve davranışlarda bulunmaları eğitimin kalitesinin iyileştirilmesi adına önemli görülmektedir. Erken çocukluk ve erişkinlik dönemindeki aile desteği ve ilgisi ile ergenlik yıllarındaki akademik başarı ve okula uyum arasında pozitif yönde ilişki olduğu belirtilmektedir (Carlson, 1999). Ebeveyn-çocuk ilişkisinin gelişimsel alanlarda çocukluk ve ergenlik süreci işleyişinin üzerinde güçlü bir belirleyici olduğu (Steinberg ve Morris, 2001; Parke ve Buriel, 2006) ebeveyn ile çocuk etkileşiminin, çocukluk ve ergenlik yıllarında gelişim alanlarının işlev göstermesi üzerinde belirleyici bir rol oynadığı bulunmuştur (Steinberg ve Morris, 2001). Sarier (2019) akademik başarıda aile ile ilgili faktörler ve etki

büyükluğu değerlerini meta analiz yöntemi kullanarak hesaplamış ailenin tutum ve davranışları (0.400), sosyo-ekonomik düzey (0.311), babanın eğitim düzeyi (0.251), ailenin eğitime katılımı (0.179) ve annenin eğitim düzeyi (0.160) olarak belirlenmiştir.

2.1.1.4 Çocuğun mizacı

Akademik başarıyı etkileyen öğrenci kaynaklı faktörler, benlik saygısı, özyeterlik, motivasyon ve ders çalışma alışkanlığı olarak bulunmuştur (Dadlı, 2015; Klomegah, 2007; Özer ve Anıl, 2011; Şevik, 2014). Yapılan araştırmalarda, öğrencilerin çalışma alışkanlıkları ile akademik başarıları arasında pozitif yönde anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Özer ve Anıl, 2011).

2.1.1.5 Çocukluk yaşantısı

Erken çocukluk dönemi bireyin hızlı bir şekilde zihinsel olarak geliştiği, fiziksel ve duygusal olarak büyüme ve gelişme gösterdiği hayatının en verimli yıllarıdır (Turaşlı, 2008). Bir başka deyişle erken çocukluk dönemi; bir çocuğun hayata hazırlanmasında en belirleyici ve en önemli dönemdir. Çocuğun fiziksel, bilişsel, sosyal, duygusal, motor, dil, kişilik, ahlak ve cinsiyet gelişimlerinin temeli erken çocukluk döneminde atılmaktadır. Bu süreç içerisinde edinilen kazanımlar, bireyin sonraki yaşamında biliş, duyuş ve kişilik özelliklerinin belirleyicisi olmaktadır (Deniz, 2017). Kaliteli erken öğrenme IQ performansını ve sosyal-duygusal becerileri arttırır (Heckman, 2017).

Nitelikli bir okulöncesi deneyimi yaşayan çocukların okula devam, okulda başarılı olma ve topluma katkıda bulunma olasılıklarının yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Güneysu, 2005:61-62). Erken dönemde yapılacak sistematik ve etkili desteğin olumlu sonuçları başta bilişsel ve fiziksel gelişim olmak üzere, okul başarısından ileri yıllarda daha iyi iş olanaklarına, verimliliğin artması ve sağlık giderlerinin azalması gibi pek çok sosyal ve ekonomik alanda kendini gösterir (Allen, 2011; Sandler ve diğ., 2011).

2.2 Erken Çocukluk Eğitimi

Bu bölümde erken çocukluk dönemi kavramı, eğitimin önemi, çocukların ihtiyaçları, erken çocukluk eğitimi ilkeleri, eğitim kurumları, eğitim modelleri, eğitimin sonuçlarına yer verilmiştir.

2.2.1 Çocuk kimdir?

Çocuk tanımı ele alan disipline göre değişmektedir. Çocuk, yaşamın doğuştan erginliğe kadar süren dönemini yaşayan varlık olarak belirtildiği gibi (Akarslan, 1998:6). Gelişen bir insan yavrusu, olgunlaşmamış, “ergin” sayılmayan küçük yurttaş olduğu (Yörükoğlu, 1992) sözlükte ise; anne karnında ya da bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde olan insan yavrusu olarak tanımlanmıştır (Püsküllüoğlu, 1994). Çocuk kavramı dar anlamda henüz ergin olmayan birey olarak tanımlanabilmektedir. Bununla birlikte çocuk eksenli oluşturulan bazı ulusal veya uluslararası sözleşmelerde ya da mevzuatımızdaki bununla ilgili hükümlerde çocuk tanımı yapılmış bulunmaktadır. Bu kaynakların en önemlilerinden olan (Birleşmiş Milletler Çocuk Haklarına Dair Sözleşme md.1) ÇHSD’de çocuğu sözleşme amaçları doğrultusunda yukarıda bahsedildiği gibi 18 yaşından küçük insan olarak tanımlamaktadır. Türk Hukuk Sistemindeki çocuk kavramına baktığımızda çocuğu, Çocuk Koruma Kanunu’nda belirtilen hususlarla birlikte daha erken yaşta ergin kılınmış olsa bile 18 yaşını ikmal etmiş olan kişi olarak belirtilmiş kimse olarak görmekteyiz. Ayrıca Ceza Kanunumuz (5237 sayılı Türk Ceza Kanunu md.6’da) 18 yaşını doldurmamış kişiyi çocuk olarak kabul etmektedir.

Bu çalışmada üstün başarılı öğrencilerin erken çocukluk yaşantıları incelendiğinden özellikle 0-6 yaş dönemi ele alınmıştır. Erken çocukluk diye adlandırılan dönem 0-8 yaş aralığını kapsarken okul öncesi dönem 3-6 yaş arasını kapsamaktadır. Erken çocukluk dönemi için yapılan araştırmalar ve elde edilen bulgular ‘okul öncesi’ diye adlandırılan dönemin tanımları ve bulguları ile benzerlik gösterdiği için ülkemizde okul öncesi dönem ile erken çocukluk dönemi birbirinin yerine kullanılmaktadır (Bekman ve Gürlesel, 2005).

2.2.2 Erken çocukluk dönemi kavramı

Kimilerine göre çocuğun doğumundan başlayan kimilerine göre çocuğun ilköğretim çağına kadar devam eden kimilerine göre ise, ilköğretimin ilk birkaç yılını da kapsayan bir dönem olarak tanımlanmaktadır (Gürkan, 2008:4). Ülkemizde doğumdan başlayıp ilköğretim başlangıcına kadar kabul edilen okulöncesi dönem (Oktay, 2008:67; Güven ve Azkeskin, 2012), çocuğun ihtiyaçlarının bizzat yetişkinler tarafından karşılanması gereken bir dönemdir (Oktay, 2008:67). Son zamanlarda erken çocukluk döneminin okul öncesi dönemi yerine kullanıldığı ve kullanılan tanımların ortak olduğu görülmüştür (Ural ve Ramazan, 2007). “Erken çocukluk” kavramı, birçok ülkede okul öncesi dönemden farklı bir dönem olduğu düşünülse de ülkemizde bu iki kavramın ortak bir tanımda birleştiği görülmektedir. Türkiye’de okul öncesi eğitimin erken çocukluk eğitimiyle aynı olduğu kabul edilmektedir. Bu duruma Türk Milli Eğitim Sistemi’nin yapısı ve işleyişinin etkisi olduğu söylenilebilir (Gürkan, 2008:4). Okul öncesi eğitim, 0-6 yaşa kadar olan oldukça kapsamlı bir eğitim sürecidir (Erdoğan, 2015:139). Okul öncesi eğitim, 0-6 yaş aralığındaki çocukları kapsamlı birer eğitimden geçirerek onların kişisel gelişimlerine olumlu yönde etki yapan bir eğitim sistemidir. MEB, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu’nda okul öncesi eğitim; “isteğe bağlı olarak zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş 3-5 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsar.” ifadesiyle tanımlanmıştır.

2.3 Erken Çocukluk Eğitimin Gereği

Ülkemizde, 0-6 yaş grubundaki çocukların kişisel gelişimlerine olumlu katkı sağlayan, çocukların daha sosyal daha kültürel bir eğitim almalarına olanak sağlayan eğitim erken çocukluk eğitimidir (Kaya, 2004:16). 0-6 yaş arası çocukların tüm gelişimlerini fiziksel, zihinsel, duygusal sosyal ve benzeri gelişimlerini sağlıklı, düzenli fiziksel koşullar içinde toplumun gelenek ve göreneklerine, kültürel özelliklerini dikkate alarak en iyi biçimde yönlendiren, çocuklarda sağlam kişilik, sosyal yönden uyumlu, yaratıcı ve işlek zekâ gelişmesine yardım eden alanında uzman, olan eğitici bir kadroya sahip temel fonksiyonu eğitim olan sosyal kuruluşlardır (Güven, 2006:29).

Çocukların, doğumla başlayan yaşam serüvenleri basit ilkel yaşamsal becerilerinden daha karmaşık ve ileri düzeydeki yaşamsal becerilere doğru sistematik bir gelişim gösterir. Bu gelişim, 'öğrenme' üzerine kurulmuştur (Tuğrul, 2002). Doğumdan sonraki birkaç yıl içinde çocukların temel ihtiyaçları karşılanmadığında, bu çocuklar ileriki yıllarda kişisel gelişim için gerekli olan temelden yoksun kalırlar (Oktaş, 2008:67). Okul öncesi dönem çocukların gelişiminin en hızlı olduğu dönemdir. Bu dönemi olumlu bir şekilde geçiren çocuklar gelecekte çoğu konuda diğer öğrencilere göre daha başarılı olacaktır. Çocuklar okul öncesi eğitim kurumlarına başladıklarında ilk kez sistematik bir eğitime giriş yaparlar. Bu süreçte çocuklar, dahil oldukları kurumun sosyal şartlarına uyum sağlamaya çalışırlar (Yaşar, 2008:163). Okul öncesi eğitim, 0-6 yaş grubundaki çocukların kişisel gelişimlerini tamamlamalarına yardımcı olan, günümüz toplum şartlarına uyum sağlayabilecek oto kontrol sahibi bireyler olabilmeleri için sistematik bir eğitim sürecidir (Haktanır, 2014:2).

Bu günlerde okul öncesi eğitim dünya çapında yaygınlaşmaya başlamıştır. Ülkemizde ve dünyada sürekli olarak değişen günümüz koşullarına göre eğitimde yenilenme gerekmektedir (Çakır, 1999:4). Okul öncesi eğitim: 0-6 yaş arasındaki çocuklara uygun sosyal ortamlar yaratan; onların kültürel, zihinsel, bedensel ve duygusal gelişmelerine katkıda bulunan ve günümüz şartlarına ayak uydurabilecek bireyler yetiştirilmesini sağlayan bir eğitim sürecidir (Gürkan, 2008:6).

Bu tanım detaylı olarak incelendiğinde okulöncesi eğitimin;

- 0-6 yaş grubundaki çocuklara yönelik,
- Gelişim düzeyine uygun,
- Kişisel özellikleri önemseyen,
- Çeşitli sosyal olanaklar sağlayan,
- Her açıdan gelişimin destekçisi olan,
- Toplumun kültürel değerleriyle bağlantısını koparmayan,
- Çocukların ilkokula hazırlanmalarına destek olan,
- Eğitim bütünlüğüyle uyumlu olan,

bir eğitim süreci olduğu rahatlıkla görülmektedir.

Erken çocukluk eğitimi 0-6 yaş arasında ki çocukların bütün gelişimlerini toplumun değerleri yönünde şekillendiren çocuğun algı dünyasını, duygularını, yaratıcılığını destekleyip kendini ifade etmesini ve otokontrolünü geliştirmesini öğrendiği

sistematik bir eğitim sürecidir (Yılmaz, 2003:13). Erken çocukluk dönemi bireyin hızlı bir şekilde zihinsel olarak geliştiği, fiziksel ve duygusal olarak büyüme ve gelişme gösterdiği hayatının en verimli yıllarıdır (Turaşlı, 2008). Erken çocukluk eğitiminin amaçlarından biri çocuğun anaokulunda kendi kişiliğine karşı olumlu bir tutum geliştirmesidir. Çocuğun okulöncesi eğitimi sırasında yaşantıları mutlu ve anlamlı olursa, ilkokula kendine yönelik olumlu duygularla başlaması ve başarı olasılığı artacaktır. 3 yaşında başlayan okul öncesi eğitim, çocuğa kendini tanımayı, yeteneklerinden haberdar olmayı ve ona akranlarından farklı olan özelliklerini öğretir (Yavuzer, 2018).

Bir başka deyişle erken çocukluk dönemi; bir çocuğun hayata hazırlanmasında en belirleyici ve en önemli dönemdir. Çocuğun fiziksel, bilişsel, sosyal, duygusal, motor, dil, kişilik, ahlak ve cinsiyet gelişimlerinin temeli erken çocukluk döneminde atılmaktadır. Bu süreç içerisinde edinilen kazanımlar, bireyin sonraki yaşamında biliş, duyuş ve kişilik özelliklerinin belirleyicisi olmaktadır (Deniz, 2017). Erken çocukluk döneminde çocuklar temel yetenekleri geliştirirler. Dil ve bilişsel gelişimin yanında, duygusal, sosyal, düzenleyici ve ahlaki kazanımlar gösterirler. Bu gelişim ve kazanımlar birbiri içine geçmiştir ve her birinin gelişimi önemlidir (Phillips ve Shonkoff, 2000:24). Çocuklar dinamik varlıklardır. Yaşamın en hızlı değişimi ve gelişimi okulöncesi döneminde yaşanır. Bu doğal bir süreçtir. Değişim, gelişim sürecine ve sonuçlarına karşı gösterilen uygun olmayan yetişkin davranış ve tutumları, doğal olan bu süreci riske sokar (Tuğrul, 2002).

Bilişsel süreçler; bebeklikten itibaren bireyin düşünce sistemi, zihinsel yapısı ve dil gelişimi ile ilişkili olan değişimleri içermektedir. Bilişsel süreçlerin bileşenleri ise bellek, algı, dikkat, problem çözme, öğrenme, hatırlama, unutma gibi zihinsel etkinliklerdir. İnsan gelişimini bilişsel süreçler açısından ele alan “bilişsel-gelişimsel yaklaşımlar”; çocukların davranışlarını yönlendiren temel etmenlerin bilişsel yetiler olduğu inancından hareket ederek gelişim sürecinde çocukların davranışlarının nasıl değiştiğini anlayabilmek için bu davranışlarla ilişkili olan bilişsel yapılardaki değişimleri kavramak zorunda olduğumuzu ileri sürer (Vasta, Haith ve Miller, 1992:33; Akt. Can, 2011:8).

Çocuklar için iyi bir bakım ve öğrenme için fırsatlara sahip olmak, bilişsel, sosyal ve öz-düzenleme becerilerinin olumlu olarak kolaylaştırmak çok önemlidir. Sağlıklı bir bağlanma ve sahip oldukları içsel uyumlu kaynaklar ile hayata güzel bir başlangıç ile

başlama, okula ve topluma girdiklerinde donanımlı ve başarılı olacaklardır (Masten ve Gewirtz, 2006). Erken deneyimlerin, çocuğun ihtiyaçlarını karşılama tutumlarının, çevresel tehditlerin çocuğun gelişimine olan etkisi kaçınılmazdır. Doğum öncesi başlayıp, erken çocukluk boyunca genişleyen insanın gelişim alanlarının tümü, çevre ve birikimsel olarak ilerleyen tecrübeler tarafından etkilenmektedir (Phillips ve Shonkoff, 2000:25). Fiziksel gelişimleri aynı düzeye ulaşmış olan iki bireyden her ikisi de aynı olgunlukta olmayabilir. Bir başka deyişle belli bir büyüme düzeyine ulaşmış olmak, mutlaka olgunlaşmaya da eşlik eden bir büyüme olmayabilir (Can, 2011:4). Campbell ve diğerleri (2001), yoksul ve azınlıkta olan çocukların bilişsel ve akademik gelişimleri üzerinde yapılan erken müdahale programının etkisini araştırmışlar, okul öncesi bilişsel kazanımlar, okuma ve matematik becerilerinin gelişiminde önemli bir bölümü oluşturmuştur. Yoğun erken çocukluk eğitimi, bilişsel ve akademik gelişim üzerinde uzun süreli etkilere neden olabilir.

Öz-düzenleme, bir çocuğun belirli bir amacı başarmak için davranışlarını ve duygularını düzenlemesi ya da ayarlamasıdır (Cole, Martin ve Dennis, 2004). Zevki erteleme, öz-düzenlemenin önemli bir davranış göstergesidir. Bu beceri, uygunsuz istekleri azaltmayı, amaçlı davranış göstermeyi, başarmak için uyumlu davranış göstermeyi, sosyal yeterlik ve problemlerin dışı yansıtmayı azaltmayı içerir (Strayhorn, 2002). Öz-denetim yani kendini kontrol edebilme yeteneği, yaşamın birçok alanında sergileyeceğimiz başarı düzeyine etki eden önemli faktörlerin başında gelir. Kişilik özelliklerinden biri olan öz-denetim yeterliliği, henüz küçük bir çocukken bile basit bir deneyle ölçülebilmektedir. Üstelik öz-denetim yeterliliği, çocuğun nasıl bir ergen ve yetişkin olacağı konusunda çok detaylı ve güvenilir tahminler yapılmasına imkan veriyor. 1960-1970 yılları arasında, ilk olarak psikolog Walter Mischel liderliğinde yapılmış, ardından başka bilim insanları tarafından çeşitli versiyonları tekrarlanmıştır. Deney kurgusu son derece basittir: Araştırmacı çocuğu içinde sadece bir masa ve bir sandalye olan odaya götürür ve masanın üzerine bir adet yumuşak şeker (marshmallow) bırakır. Çocuğa birkaç dakikalığına odadan ayrılacağını, bu süre içerisinde eğer isterse şekerini yiyebileceğini ancak şekerini yemeyip kendisinin geri gelmesini beklerse bir şeker daha kazanacağını bildirir. Çocuğun şekerle imtihanı başlar. Bu basit deneyin son derece çarpıcı sonuçları olmuş, çocukla ilgili uzun vadeli güvenilir tahminler yapılabilmesine olanak verdiği görülmüştür. Stanford marshmallow deneyine katılan çocukların yaşamları takip

edilip, başka araştırmalarla desteklendiğinde görölmüştür ki çocukluk çağında yapılan öz-denetim deneyinden elde edilen bulgular sayesinde bu çocukların gelecekteki finansal durumu, fiziksel sağlık durumu, madde bağımlılığı ve suç işleme potansiyeli ile ilgili isabetli tahminler yapmak mümkündür. Şeker yeme konusunda uzun süre bekleyebilen çocuklar:

- Anne babaları tarafından yapılan değerlendirmede; akademik başarı, sosyal yeterlilik, dilsel yeterlilik, özenli olma, dikkatli olma bakımından daha yüksek puanlar aldılar.
- Kolej sınavlarında daha yüksek başarı gösterdiler.
- Yetişkin olduklarında reddedilme hassasiyetleri daha düşük bireyler oldular.
- 30 yıl sonra aşırı kilolu olma ihtimalleri daha düşük oldu.

Sonuç olarak bu araştırmaların ortak bulgusu, öz-denetimin hayatımız boyunca göstereceğimiz başarıda çok büyük bir rol oynadığıdır. Hatta öz-denetim yeterliliğinin, yaşam başarısı üzerinde zeka düzeyinin ve dahil olunan sosyal sınıfın etkisinden daha büyük etkisi olduğunu savunan bilim insanları vardır (<http://www.olaganustukanitlar.com/stanford-marshmallow>, erişim tarihi: 25.01. 2019). Öz denetim düşünce, dürtü ve duyguların üzerine çıkabilme becerisidir. Bu beceriye sahip olanlar ise okulda ve iş yaşamında daha başarılı olma eğilimindedir (Schwartz, 2016). Çocuklara istediğini yerine getirmeden önce bilinçli olarak kısa bir süre bekletmek ve zaman geçtikçe bu tarz isteklerini bekleme süresini artırmak onun haz erteleme becerisini geliştirmesine katkı sağlayabilir (Daniels, 2015:156). Sinemaya gittiklerinde ebeveyn çocuğuna “Otur ve sessizce seyret. ” dediğinde çocuk, öz denetimine rehber olarak bu cümleyi sessizce tekrarlayarak kazanabilir. Bir öğretmen “Kızdığında kelimeleri kullan, vurma.” dediğinde çocukların doğrudan sosyal problem çözme esnasında bu cümleyi tekrar ettikleri duyulabilir. Piaget’nin tersine Vygotsky bilişsel gelişimde yetişkinlerce verilen doğrudan sözel öğretimin önemli rolü olduğuna inanmaktadır (Trawick- Smith, 2006; Akt. Türküm, 2011:215). Bunu sağlayabilmek için sosyal-duygusal süreçlerin gelişimi önemlidir. Bunlar gelişim dönemleri içinde bireylerin kişiler arası ilişkilerinin, duygusal gelişimlerinin ve kendilerine özgü karakteristik özelliklerinin oluşumu ile ilgili olan süreçlerdir (Can, 2011:7).

2.4 Erken Çocukluk Dönemi Çocukların İhtiyaçları

Bu dönemde temel gereksinimleri doğru olarak karşılanmayan çocuğun bir sonraki döneme sağlıklı bir birey olarak ulaşması çok güçtür (Oktay, 2008:67). Gürkan (2002:5) ise çocuğun okulöncesi yıllarda karşılanması gereken temel gereksinimlerini şöyle sıralamaktadır:

- Fiziksel tehlikelerden korunma
- Yeterli beslenme ve sağlıklı bakım
- Sevgi ve şefkat

Bir yetişkinin çocukların ihtiyaçlarını karşılamak için, çocuğun bağımsızlık duygusunu, geliştirerek özbakım becerilerini kazandırmaya çalışması beklenmektedir. Çeşitli nesnelerle oynamasını sağlayarak, zihinsel becerileri yanında hareket becerilerini de geliştirmeye çalışması, konuşma, öykü anlatma ve şarkı söyleme yoluyla dili geliştirmeye ilgilenmesi beklenmektedir. Ebeveynler başarı duygusu geliştirmesini sağlama, işbirliği, yardımlaşma ve paylaşmayı öğretme, yaşayarak, keşfederek öğrenmesini sağlama, sorumluluk alabilme ve seçim yapabilme, iç denetim ve bir işi sonuçlandırma azmini geliştirebilmek için yüreklendirilme, kendine değer verme ve başarılarından gurur duyabilme için desteklenme kendini ifade etme ve yaratıcılığını geliştirme için fırsatlar yaratma gibi eylemlerden sorumludur (Daniels, 2015).

Toplumun temel özelliklerinin bireylere kazandırılması ancak eğitimle yapılabilir. Eğer bireylerin nitelikli ve toplumun gelişmesine katkıda bulunabilecek bireyler olarak yetiştirilmesi isteniyorsa, bireylerin daha çocuk yaşlarda eğitilmesi gerekmektedir (Yılmaz, 2003:17). Sevgi ve İlgi: Sevgi, çocuğun en temel ihtiyaçlarından biridir. Sevginden yoksun bir çocuğun sağlıklı bir şekilde büyüdüğü söylenemez. Ancak nasıl bir ilacın miktarı ve zamanı varsa sevginin de çocuğa belirli zaman ve miktarlarda gösterilmesi gerekmektedir. Fazla, az ya da gereksiz sevgi göstermek çocuğu olumsuz etkiler (Oktay, 2008:67).

Sağlıklı Bakım ve Beslenme: Çocuğun sağlıklı bir şekilde yaşamına devam edebilmesi için temel sağlık kurallarına uygun bir şekilde bakım görmesi ve düzenli beslenmesi gerekmektedir. Çocuğun yaşadığı ortamın temiz, aydınlık ve yeterli ısıya sahip olması gerekmektedir. Çocuğun temizliğinin zamanında ve uygun şekilde yapılması gerekmektedir. Çocuklardan sorumlu olan bireylerin çocukları tuvalet

eğitimi öğrenmesi ve buna göre çocukların ihtiyaçlarını karşılaması gerekmektedir. Çocuğun yaşadığı ortamın temiz olması çocukların yaşama hakkını elde edebilmesi için gereklidir (Oktay, 2008:67).

Fiziksel gelişim merkezden dışa doğru ilkesine paralel bir şekilde gerçekleşir. Fiziksel gelişim hem motor gelişimi hem de bedensel gelişimi kapsamaktadır. Bedensel gelişim ağırlık, boy ve hacmin artmasının yanı sıra, vücudun istenilen görevleri başarılı bir şekilde gerçekleştirebilecek duruma gelmesidir. Motor gelişim ise, bireyin vücuduna hakimiyet kurma becerisinin artmasıdır (Senemoğlu, 1997:68).

Güven: çocuğun temel gereksinimlerinden birisi de 'güven'dir. Çocuk dünyaya geldiğinde çevresindeki her şeye yabancısıdır. Bu nedenle yetişkinlerden gelen destek çocuğun kendisini güvensiz hissetmesini engeller. Yetişkinlerin çocuğu güven aşılması ile çocuk hem kendisine hem de başkalarına güven duymayı öğrenir (Oktay, 2008:68). Okul öncesi eğitimin ebeveynlerden bağımsız olarak düşünmek mümkün değildir. Ebeveynlerin bilinçlenmesi okul öncesi eğitimi olumlu yönde etkileyen önemli etkenlerden biridir (Tokuç, 2007). Okul öncesi dönemde çocuklar duygusal ve sosyal açıdan kendilerini geliştireceklerdir. Okulöncesi, çocukların kendilerini keşfetmesi için ideal bir sosyal ortam sağlar. Çocuklar kendi kararlarını kendi verebileceklerini öğrenirler.

Hareket ve Oyun: Hareket gelişiminin diğer gelişim türleriyle olan ilişkisi oldukça karmaşıktır. Yaşamın ilk yıllarında gelişimin her çeşidi birbiriyle bağlantılıdır. Çocuk henüz gelişim aşamasında olduğu için kendisini ağılayarak ifade etmeye çalışır. Oyun onamak çocuklara kendi deneyimleri ile öğrenme fırsatı sunduğu için oldukça yararlıdır. Bir kişinin başkası için deneyim kazanamayacağına göre ailelerin çocuklarına hareket imkanı tanınması ve onların deneyim kazanabilmesi için fırsatlar yaratılması gerekmektedir (Oktay, 2008:68). Motor gelişimiyle bağlantılı olan dikkat, bireylerin duygu ve düşüncelerini bir nesne ya da olay üzerine toplayabilmesi olarak düşünülebilir (Deniz ve diğ., 2008:98).

Kendi Kendini Tanıma, Bağımsızlık ve Yetişkin Desteği: başlangıçta annesi ile kendi bedeni arasında bir ayrım yapamayan çocuğun, kendi bedenini tanıması ve kendisini bir birey olarak algılaması oldukça önemlidir. Çocuğun yetişkinler tarafından desteklenmesi, çocuğun kendisini tanımasına ve öz güven kazanmasına destek olur (Oktay, 2008:68). Birey özellikle erken çocukluk yıllarında, sosyal-duygusal süreçler

içinde kültüre özgü toplumsal değerlerle davranış kalıplarını ve toplumdaki genel geçer inançları özümseyerek giderek sosyal bir varlık olarak toplumsallaşma çizgisinde ilerlemeye başlar. Çocuk ilk sosyalleşme deneyimlerini, aile içinde ana babası, kardeşleri ve var ise yakınları ile etkileşimi sonucu edinir. Birincil ilişkiler olarak nitelendirilen bu ilişkileri, giderek genişleyen sosyal ilişkiler ağı içinde oyun arkadaşları, okulöncesindeki ve ilköğretimdeki ve sonraki yıllardaki ikincil ilişkiler izler (Can, 2011:8).

İş birliği, bireylerin ortak bir amaç için bir araya gelip güç birliği yapması olarak tanımlanmasıdır. Günümüzde her konuda işbirliği vardır. İnsanlar diğer insanlardan bağımsız bir şekilde yaşamayı düşünemeyecek kadar işbirliğine dayalı bir yaşam içindedir (Balat ve Dağal, 2006:14). Toplumsal yaşamda bu denli önemli olan iş birliğinin okulöncesi eğitiminde de yer verilmesi gerekmektedir (Yaşar, 2008:172).

Çocukların her açıdan gelişimini tamamlamış, sosyal ve özgüvenli bireyler olabilmesi için, onlara sadece bilgi aktarmak yeterli değildir (Sarı, 2010:172). Okul öncesi eğitim, çocukların kişisel gelişimlerini sağlamalarına destek olan, planlı ve programlı bir süreçtir (Ural ve Ramazan, 2007:13-14). Bu süreçte çocuk iş birliği yaparak, alınan kararlara göre hareket ederek ve kişisel becerilerini geliştirerek vatandaşlık bilincine sahip olma yolunda önemli adımlar atar (Yaşar, 2008:163).

2.5 Erken Çocukluk Dönemi Eğitiminin Önemi

Eğitim; yetişmiş olan neslin yetişmekte olan nesle bilgi ve deneyimlerini aktararak onların gelişimlerini sağlamak için yapılan çalışmalardır (Ayhan, 2011). Eğitim tarihine baktığımızda yaşam boyu devam eden bir süreç ve aynı zamanda bir sonuç olan eğitim ile ilgili yapılan çalışmalar, tarih içinde öncesine nazaran çok ciddi ilerlemeler sergilemiştir. Bireyin ve toplumun kabiliyet ve potansiyelinin açığa çıkartılıp geliştirilerek uyumluluğun kazandırılması olarak eğitim faaliyetlerinin önemi güçlendikçe eğitimin etkin ve kalıcı bir şekilde hangi evrede gerçekleştiği konusunda farklı yaş dönemleri ele alınsa da günümüzde bu kritik dönemin 0-6 yaş aralığını içeren erken çocukluk dönemi olduğuna karar kılınmıştır.

Günümüzde 0-6 yaş çocuklarının gelişimlerini sağlamaya yönelik sistemli, organize ve planlı her türlü eğitim etkinliklerine erken çocukluk eğitimi denilmekte (Ural ve Ramazan, 2007:13) bu eğitim çocuğun yaşamda varolması, büyüüp gelişmesi ve

bakımının sağlanması ile ilgili olarak yapılacakların bütünüdür (Bekman ve Gürlesel, 2005). Erken çocukluk dönemi bireyin hızlı bir şekilde zihinsel olarak geliştiği, fiziksel ve duygusal olarak büyüme ve gelişme gösterdiği hayatının en verimli yıllarıdır (Turaşlı, 2008). Bir başka deyişle erken çocukluk dönemi; bir çocuğun hayata hazırlanmasında en belirleyici ve en önemli dönemdir. Çocuğun fiziksel, bilişsel, sosyal, duygusal, motor, dil, kişilik, ahlak ve cinsiyet gelişimlerinin temeli erken çocukluk döneminde atılmaktadır. Bu süreç içerisinde edinilen kazanımlar, bireyin sonraki yaşamında biliş, duyuş ve kişilik özelliklerinin belirleyicisi olmaktadır (Deniz, 2017). Doğumdan 5 yaşına kadar, çocuklar temel yetenekleri geliştirirler. Dil ve bilişsel gelişimin yanında, duygusal, sosyal, düzenleyici ve ahlaki kazanımlar gösterirler. Bu gelişim ve kazanımlar birbiri içine geçmiştir ve her birinin gelişimi önemlidir (Phillips ve Shonkoff, 2000:24).

Erken çocukluk dönemi çocuğun 0-6 yaş arasında öğrenmelerinin en hızlı en çok ve kalıcılığı en fazla olduğu dönem olması nedeniyle çok önemlidir. Bu dönemde çocuk hayata gözünü açtığı andan itibaren öğrenmeye başlamış demektir. Çocuk için bu dönem kritik dönemdir. Kritik dönemde öğrenmeler gerçekleşmez ise bu öğrenmeler hayatın diğer dönemlerinde ya çok zor öğrenilir ya da o öğrenme gerçekleşmez. Bu evrede öğrenilen her şey çocuğun hayatına yön verdiği için erken çocukluk dönemi altın çağ olarak görülmektedir. Çocuk bu dönemde sosyal duygusal olarak desteklendiğinde okul hayatına, iş hayatına kişiler arası iletişime ileride iyi bir anne baba olmasına hatta gelecekte sağlıklı bir dönem olduğundan erken dönem müdahalenin önemini vurgulayan Allen (2011) tarafından hazırlanan raporda belirtildiği gibi, toplumdaki pek çok sosyal sorun aslında çocukların hızlı gelişim gösterdikleri bu kritik yıllarda yeterli desteği alamamalarından kaynaklanmaktadır. Erken dönemde yapılacak sistematik ve etkili desteğin olumlu sonuçları başta bilişsel ve fiziksel gelişim olmak üzere, okul başarısından ileri yıllarda daha iyi iş olanaklarına, verimliliğin artması ve sağlık giderlerinin azalması gibi pek çok sosyal ve ekonomik alanda kendini gösterir (Allen, 2011; Sandler ve diğ., 2011). Olumlu sosyal ve duygusal becerilerin erken dönemde kazanılması yaşam boyu kullanılan değerli bir özkaynak olarak çocuğu okula, iş hayatına, sağlıklı kişilerarası ilişkilere ve ebeveynliğe hazırlamaktadır. Batı ülkelerinde yapılan araştırmalar, sosyal ve duygusal yetkinliği artırmaya yönelik destek programlarının, çocuklardaki davranış problemlerini, okulu bırakma ve suça karışma oranlarını azaltarak, sağlık

giderlerinden tasarruf ettirerek ülke ekonomisine yarar sağladıklarını göstermiştir (Allen, 2011; Sandler ve diğ., 2011). Okul öncesi dönemde çocukları gerekli olan bilgi ve beceriyi edinebilmesi ve toplumsal değerleri benimseyerek kendisini bir vatandaş olarak görebilmesi için eğitimin sistematik bir şekilde gerçekleşmesi gerekmektedir (Aydın, 2010:2). Okulöncesi eğitim, günden güne önem kazanmış ve yaygınlaşmıştır. Bu duruma bilimsel ve toplumsal birçok etmen neden olmuştur. Bu etmenlerden bazıları şu şekilde sıralanabilir (Gürkan, 2008:9):

- Zamanla okul öncesi dönemin insanlar üzerinde etkili olduğunun anlaşılması ve çocuk gelişimi üzerine yapılan araştırmaların artması.
- Yapılan araştırmalarla birlikte okulöncesi eğitimi alan çocukların almayan çocuklarla karşılaştırıldığında da kişisel gelişimlerini daha rahat tamamladıkları görülmesi.
- Okulöncesi eğitimin çocuklara sosyal kazançlar sağladığının anlaşılması.
- Bazı ebeveynlerin çocuklarına veremediği eğitimi okulöncesi eğitimle vererek, çocukların ilköğretime daha rahat hazırlandığının anlaşılması.
- Aile yapısında değişiklikler gerçekleşmesi ve “çekirdek aile” tipinin hızlı bir şekilde yaygınlaşması.
- Ülke anayasalarında varlığını sürdüren “vatandaşlarına fırsat eşitliği sağlamak” ilkesinin işlerlik kazanması.
- Şehirlerde betonlaşmanın artması ve çocuklar için uygun bir oyun alanının olmayışı.

2.6 Anaokulu Hayatı Çocuğun Geleceğini Nasıl Etkiler?

Nitelikli bir okulöncesi deneyimi yaşayan çocukların okula devam, okulda başarılı olma ve topluma katkıda bulunma olasılıklarının yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Güneysu, 2005:61-62). Erken dönemde yapılacak sistematik ve etkili desteğin olumlu sonuçları başta bilişsel ve fiziksel gelişim olmak üzere, okul başarısından ileri yıllarda daha iyi iş olanaklarına, verimliliğin artması ve sağlık giderlerinin azalması gibi pek çok sosyal ve ekonomik alanda kendini gösterir (Allen, 2011; Sandler ve diğ., 2011). Kaliteli erken öğrenme IQ performansını ve sosyal-duygusal becerileri artırır (Heckman, 2017).

Çocukların okul öncesi dönemde aldıkları eğitimin kişisel gelişimlerini etkileyen en önemli faktörlerden biri olduğu ortaya çıkmıştır. Çocukların 17 yaşına kadar olan zihinsel gelişiminin yüzde 50'sinin 4 yaşına kadar, yüzde 30'unun 4-8 yaş arası, yüzde 20'sinin ise 8 yaşından 17 yaşına kadar olduğu ifade edilmektedir. Ayrıca çocukların yetişkin bir birey olana kadar gösterdikleri başarıların büyük bir kısmı okul öncesi aldıkları eğitime bağlıdır (Ekinci, 2011:19). Okul öncesi dönemde, çocuklar aldıkları eğitim sayesinde nasıl öğrenileceğini öğrenir. Çocuklar sabrın ne kadar önemli bir erdem olduğunu öğrenirler. İyi bir eğitim veren anaokulu çocukların öğrenmeye olan merakını artırarak, çocukların gelecekte daha araştırmacı bireyler olmalarına destek olur. Senemoğlu (1994), bir çalışmada Okul Öncesi Eğitim Programının kazandırdıkları yeterlikleri incelemiştir. Araştırmalar sonucunda okul öncesi eğitim kurumları çocuğun hem kişisel hem duygusal hem de sosyal bir birey olabilmesi için gerekli olan eğitimi verdiği ortaya çıkmıştır.

Anaokulu aynı zamanda kuralları en etkili bir biçimde öğretebilen bir kurumdur. Çocuk, yaşlılarıyla ilişkiye girerek birlikte yaşamayı, yemek yemeyi, uyumayı ve oynamayı öğrenir. Böylece başkalarının özgürlüğünden haberdar olur, "ben" ve "başkası" kavramlarının bilincine vararak yardımlaşma ve işbirliği duygusunu geliştirir. Anaokulu çocuğu, kendi hakkını korurken, paylaşmayı ve başkalarının özgürlüğünü zedelememeyi de öğrenir (Yavuzer, 2018). Tüm bu sonuçlar düşünüldüğünde erken çocukluk eğitiminin istenilen standartlarda verilmesi çocuğun yaşam boyu kullanacağı temel becerilerin kazandırılmasında önemli bir katkısının olduğunu göstermektedir.

2.7 Erken Çocukluk Döneminde Aile Çocuk İlişkisi Geleceği Nasıl Etkiler?

Erken çocukluk eğitimi 0-6 yaş arasında ki çocukların aile ve kurumlardan aldıkları bilgiler ile zihinsel gelişimine, fiziksel gelişimine, sosyal gelişimine, duygusal gelişimine, dil gelişimine fayda sağlayan içinde bulunduğu sosyal yapıya uyum göstererek kişilik gelişiminin de oluşmasını sağlayan eğitimidir (Aral ve diğ. 2002). Ebeveynler, erken çocukluk dönemi boyunca, çocuklarının hayatlarında çevresel etkinin 'aktif bileşen'leridir. Ebeveynlerin sunduğu sevgi, bakım, güvenlik, duyarlı etkileşim ve keşif için cesaret vermek çocukların hayatlarında göze çarpan etkiler bırakır (Phillips ve Shonkoff, 2000:26). Anne ve babanın eğitimi üzerine araştırmalar

yapıldığında, anne baba eğitiminin çocuk için çok önemli olduğu anlaşılmıştır (Sözer, 2008:103).

Çocuk çevresinde bulunan bireyler tarafından eğitilmekte ve sosyal yaşama uyum sağlamaktadır. Bu dönemde gelişim gösteremeyen çocuklar ileriki yıllarda ya çok zorluklar çekerek gelişme göstermekte ya da gösterememektedir. Birçok kritik eşik bu dönemde gerçekleştiği için okul öncesi eğitim dönemi oldukça önemlidir. (Oral, Yaşar ve Tüzün, 2016). Çocukların destekleyici önlemlerle kendi başına bir işi yapana dek yardımcı olmak gerekmektedir. Buna örnek olarak, çocuğun bir görevdeki çeşitli basamakları taklit etmesi için model olma veya ondan bir ödevin son gününü ve tüm etkinlikleri hatırlamasını beklemek yerine ona destek olmak gerekmektedir (Daniels, 2015:156).

Ebeveyn-çocuk ilişkisinin gelişimsel alanlarda çocukluk ve ergenlik süreci işleyişinin üzerinde güçlü bir belirleyici olduğu (Steinberg ve Morris, 2001; Parke ve Buriel, 2006) ebeveyn ile çocuk etkileşiminin, çocukluk ve ergenlik yıllarında gelişim alanlarının işlev göstermesi üzerinde belirleyici bir rol oynadığı bulunmuştur (Steinberg ve Morris, 2001). Ebeveynin çocuklarla birlikte oyun oynayarak etkileşim kurması mümkündür. Eğer çocukların dürtüsel davranışlara yönelebileceği yaygın davranışlar prova edebilir bu onlar için bazen yardımcı olur. Çocuğunuz kendisi gibi ya da kendi seçtiği hayali bir çocuk gibi davranabilir. Ebeveyn de başka bir çocuk gibi rol yapabilir ya da çocuğun rolünü almayı seçebilir. Biri diğerine yaklaşıp ve onun oyuncağını alarak ya da onu ima edecek uygun olmayan bir davranış sergiler. Sonra ebeveyn çocuğun olumsuz bir tavır sergilemeden önce bu durumu nasıl idare edeceğini canlandırır. Çocuğun uygun ve yaratıcı tepkiler geliştirmesi desteklenmiş olur (Daniels, 2015:166).

Araştırmalara göre, ilgisiz ve tutarsız ailelere sahip çocukların daha çok duygusal problemlerle karşılaştığı bulunmuştur (Messer ve Gross, 1995). Bunun tersine, ilgili ve yönlendirici ebeveynlere sahip çocukların sorumluluk sahibi ve daha bağımsız oldukları, akademik başarılarına da olumlu etki ettiği bulunmuştur (Baumrind, 1971). Patterson'a göre (1982), problem davranış gösteren çocukların ailelerinin kurallar konusunda daha az tutarlı oldukları, net olmayan yönergeler verdikleri ve aile tutumunun kendilerini nasıl hissederek ise çocuğa da o şekilde davrandıkları, çocuklarının sosyal davranışlarına tepki göstermedikleri ifade etmiştir (Patterson 1982'den Akt. NICE, 2013).

Kağıtçıbaşı ve arkadaşları (2009), çalışmalarında erken müdahale programlarına katılan çocukların yetişkinlik dönemlerini incelemiştir. Anne eğitimi ve okul öncesi eğitim sağlanan yüksek kalitede erken çocukluk güçlendirme programına katılan, yoksul çevreden gelen çocukların, onları yetişkinliğe taşıyan tüm gelişim alanları üzerinde olumlu bir etkisi olduğunu bulmuştur. 19 yıl önce yapılmış olan anne eğitimi ve okul öncesi eğitimi içeren erken müdahalenin olumlu etkilerini hala yetişkin olan katılımcılarda görmenin mümkün olduğunu belirtmiştir. Erken müdahale programına yer alan katılımcıların katılmayanlara kıyasla okula devam oranları daha yüksek, iş hayatına daha geç bir yaşta başlama ve daha yüksek mesleki statüye sahip oldukları saptanmıştır. Ayrıca, anne eğitiminin çocukların sosyal gelişimlerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu bulmuştur.

High Scope/Perry Programı erken güçlendirmenin uzun vadeli etkilerinin başarı ve bilişsel gelişim çıktıları olduğunu göstermiştir (Schweinhart ve Weikart, 1997). Grunzeweig ve arkadaşları (2009), öfke ve sosyal geri çekilme geçmişi olan risk altındaki kadınların okul öncesi çağındaki çocukları etkileşimini araştırmış, kendi çocukluğunda asosyallik gösteren annelerin daha çok müdahaleci istekleri kullandıkları (fiziksel müdahale ya da talebi tekrarlama gibi), çocukluğunda öfke geçmişi olan annelerin ise ebeveynlikte isteklerini çocuklarına sürekli tekrar ettiklerini bulmuştur. Asosyallik geçmişi olan anneler ebeveynlikte müdahaleci davranmalarının nedeni sosyal olarak uygun iletişim becerilerinden yoksun olmaları olabilir (Rubin ve diğ., 2002). Concordia projesinden elde edilen geçmiş bulgular, arkadaşlıkların ve istikrarlı ebeveyn figürlerinin mevcudiyetinin, çocuklarda uyumsuz sonuçlara karşı tampon oluşturduğunu göstermiştir (Grunzeweig ve diğ., 2009). Ebeveynler çocuklarını sürekli olarak desteklemelidir. Çocuk, bir görevin aşamalarını öğrendikten sonra veya ödevlerini son gününden önce bitirecek kadar zaman yönetimini öğrendikten sonra, ebeveynler birkaç adım geri çekilerek çocuklarının bu yeni geliştirdikleri yeteneklerini destek olmaksızın kullanmalarına izin verebilirler (Daniels, 2015:156). Aile üyeleriyle olan ilişkileri, çocuğun diğer bireylere, nesnelere ve tüm yaşama karşı aldığı tavırların, benimsediği tutum ve davranışların temelini oluşturur. Aile aynı zamanda çocuğa, aile ve toplumun bir üyesi olduğu bilincini aşılar ve uyum biçimlerinin temelini atar. Çocuğun gelişiminde ailenin en etkili yardımcıları şöyle sıralanabilir (Yavuzer, 2012:139):

- Sosyal açıdan kabul edilmiş davranış biçimlerinin gelişimi için rehberlik eder.
- Sosyalleşmeyi öğrenebilmesi için kabul edilmiş uygun davranış biçimlerini içeren birer model oluşturur.
- Çocuğun yaşam ortamına uyum sağlarken rastladığı sorunlarına çözüm getirir.
- Uyum için gerekli olan davranışla ilgili, sözlü ve toplumsal alışkanlıkların kazanılmasına yardımcı olur.
- Okul ve sosyal yaşamda başarılı olabilmesi için çocuğun yeteneklerini uyarır ve geliştirir.
- Çocuğun ilgi ve yeteneklerine uygun arzuların gelişimine yardım eder.

2.8 Erken Çocukluk Döneminde Okuma Alışkanlığının Kazanılması ve İleriye Dönük Kazanımları

Kitaplar bakılmak ve okunmak içindir. Bu nedenle de, geleneksel anlamda oyuncak ve oyun malzemesi sayılmayıp, oyun türleri sınıflandırması içine alınmazlar, Ancak verdikleri bilgiler ve yaşamımızdaki yeri o denli önemlidir ki, her çağdaş çocuk eğitim kurumunda bulunan çocuk oyun alanı içinde, bir ‘sessiz çalışmalar köşesine ve bu köşede kitaplara ayrı bir yer verilir (Tüfekçioğlu, 2011:130)

Paylaşılan kitap okuma, hikaye anlatımı ve harf ve rakamları öğrenme gibi rutin okuma yazma etkinliklerine erken ve tutarlı katılım, çocuklara dil gelişimi ve yeni ortaya çıkan okuma yazma için kritik bir temel sağlar (Rodriguez ve diğ., 2009). Hargrave ve Senechal (2000)’ın yaptıkları çalışmalarında, kronolojik yaşlarından geri kalan ve kelime becerileri zayıf olan okul öncesi çocuklara kitap okuma etkinliğinin etkisini incelemiş, paylaşımlı kitap okuma etkinliğinde aktif olarak yer alan çocukların genel kitap okuma etkinliğine katılan çocuklara kıyasla standart kelime testinden daha iyi sonuçlar elde ettiklerini bulmuştur.

Kitaplarda yer alan bilgiler, çocukların doğrudan yaşayarak edindiği “ilk el deneyimler” değil de, başka kişilerin deneyimlerinin aktarımı olması nedeniyle “ikinci el” deneyimler olarak kabul edilmektedir. Çocukların doğrudan yaşayarak bilgi edinmeleri öncelikle tercih edilir. Ancak, kitaplarda çeşitli insanlar, ülkeler, hayvanlar, bitkiler, nesneler, olaylar hakkında pek çok bilgi yazılı ve görsel olarak yer alır. Küçük çocukların erken yaşlarında bunların tümü ile doğrudan karşılaşması

ve yaşaması da olası değildir. Oysa resimli kitaplar yoluyla bunlarla karşılaştıkları gibi, pek çok sosyal davranışı da hikayeler yoluyla kazanabilmektedirler. Bu nedenle de kitaplara, küçük çocuklara uygun olarak ve doğru seçilmek koşulu ile oyun salonunun bir köşesinde yer verilir. Ancak satın alınmadan önce, bu kitapların, gerek resimlerin çizimi ve anlamlılığı, gerekse içeriğin ve öykünün çocuklara uygunluğu bakımından çok iyi incelenmesi gerekir (Tüfekçioğlu, 2011:130). Shonkoff ve Philip (2000), erken deneyimlerin bir insanın gelecekteki gelişimi üzerinde önemli olduğunu, ayrıca bu erken deneyimlerin okul başarısını da etkilediğini belirtmiştir. Erken okur-yazarlık deneyimleri olan, öğrenmeye karşı ilgi ve motivasyonu olan çocukların karmaşık okuma metinlerini okumada bu becerilerden yoksun olan çocuklara kıyasla daha iyi olduğu bulunmuştur (Whitehurst ve Lonigan, 1998). Bennett, Weigel ve Martin (2002)'in çocukların erken okur-yazarlık becerileri kazanımı üzerinde yaptıkları çalışmada, eğitimci rolü üstlenen ailenin çocuğun dil gelişimine ve erken okur-yazarlık becerilerine büyük katkıda bulunduğunu tespit etmiştir.

İnsan, biyo-kültürel ve sosyal bir varlıktır. Kültürel koşullar içinde sosyal ilişkiler, hem toplumun, hem kültürün, hem de bireyin yapısını etkiler. Bireyin tüm yaşamı çevresine uyum sağlama çabası içinde geçer. Bu uyum çabası doğumdan başlayarak bir gelişim göstermektedir (Yavuzer, 2012:49). Çocuklar arasındaki erken okur-yazarlık becerilerindeki farklılıkların en güçlü belirleyicisi, evdeki okur-yazarlık ortamıdır (Griffin ve Morrison, 1997). Lyytinen, Laakso ve Poikkeus (1998), ailelerin çocuklarının erken dil gelişimi ve kitaplara olan ilgilerine katkısını boylamsal olarak araştırmıştır. Araştırmaya 108 çocuk dahil edilmiştir. Annenin eğitimi, okur-yazarlık etkinlikleri ve çocuk ile paylaşımlı okumanın 2 yaşındaki çocukların sözcük ve gramatik becerileri ile güçlü bir şekilde bağlantılı olduğunu tespit etmiştir. Baba ile paylaşımlı kitap okumaların, çocukların kitaplara duyduğu erken ilgi ile bağlantılı olduğu bulunmuştur.

2.9 Erken Çocukluk Döneminde Oyunun Önemi

Oyun sözcüğü, çocukların ve yetişkinlerin çok çeşitli faaliyetlerdeki davranışlarını anlatmak için kullanılır. Kimileri tarafından çok önemli ve amaçlı bir olay olarak görüldüğü gibi, kimileri de önemli olmayan amaçsız bir olay olarak görmektedir. Oyun; motivasyon, yaratıcılık ve öğrenmenin yüksek seviyelerde gerçekleşmesine

olanak veren eylemlerde, aktivitelerde kendini gösterebileceği gibi, yalnızca etrafı dağıtmakla eş anlamlı da kullanılabilmektedir (Tüfekçioğlu, 2011:4).

Oyun, gelişim için gereklidir çünkü çocuğun bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal yönden sağlıklı bir birey olarak gelişmesine katkıda bulunur (Ginsburg, 2007). Oyun, çocukların okula uyumunu kolaylaştırır, öğrenmeye hazır bulunuşluklarını artırır ve problem çözme becerilerini geliştirir (Coolahan ve diğ., 2000). Oyun, çocuk ve aile arasındaki etkileşimi olumlu şekilde etkiler ve çocuğa ailesinin ona önem verdiği mesajını verir (Ginsburg, 2007). Oyun ile ilgili ve oyun içinde kazanılan deneyimler, bu deneyimler aracılığı ile kazanılan duygular, düşünceler, güven ve dostluklar ile daha nice bilgi ve beceriler çocuğu okul yaşamında akademik öğrenmeye; sosyal ve özel hayatında ise dolu dolu bir yaşam süren mutlu ve uyumlu yetişkin olmaya yönlendirir (Tüfekçioğlu, 2011:3). Oyunla ilgili yapılan tüm tanımların ortak noktası oyunun çocuğun kişisel keşif alanı, çocukluğun gücü ve öğrenme dili olmasıdır. Bu ortak noktalardan hareketle; oyun ve öğrenme arasındaki önemli bağın yetişkinler tarafından da göz ardı edilmemesi gerekmektedir (Tuğrul ve diğ., 2014).

Oyun çocuğun en önemli öğrenme yöntemidir. Okulöncesi dönemde çocuğun temel öğrenme yolu oyundan geçer. Çocuklar bu oyunlar sayesinde hem empati kurmayı hem de arkadaşlık ilişkilerini yaşayarak öğrenirler (Oktay, 2008:76). Okul öncesi eğitimlerinde birçok konu oyun şeklinde çocuğa sunulmaktadır. Bu oyunlar sayesinde çocuk sosyal yaşama alışmaya başlar hem de gelecekteki rollerini hazırlanmaya başlar (Poyraz, 2003:40). Oyun, çocukların tüm alanlardaki gelişimlerine katkı getirir; fiziksel olarak sağlıklı olmalarına ve fiziksel bakımdan koordinasyon geliştirmelerine yardımcı olur. Çocuklar oyun oynarken hareketsiz durmazlar. Mutlaka çevrelerinde hareket ederler ve hareketleriyle duygularını da gösterirler. Salt eğlenmek amacıyla koşar, hoplayıp zıplayabilirler; kızgınlıkla vurabilirler; heyecanla yarışır; sessizce, usul usul ve dikkatle emekleyerek ilerleyebilirler. Çocuklar bedenlerini fiziksel olarak kontrol etmeyi öğrendikçe, oyunları da hareketlenir (Tüfekçioğlu, 2011:9). 6 yaşından 8 yaşına doğru grup oyununda giderek bir artma görülür. Bu değişmeye koşut olarak sosyalleşmede de belirgin bir artış meydana gelir. Çocuk daha az bencil ve saldırgan, buna karşılık, daha fazla grup bilincine sahip ve yardımsever olur (Yavuzer, 2012:152). Oyuna her dönemde hak ettiği değerin verilmesi çocukların gelişiminin doğal yolla desteklenmesi açısından oldukça önemlidir. Toplumdaki bireylerin oyuna yönelik

tanımlamaları; oynadıkları oyunların niteliği ve oyunun değerini koruyup korumadığı konusunda önemli ipuçları vermektedir (Tuğrul, ve diğ., 2014).

Oyun, sağlıklı bir beyin gelişimi için önemlidir (Phillips ve Shonkoff, 2000). Oyun, çocuğun çevresini araştırdıklarını gözlemlediklerini öğrenmesi için en doğal ve en iyi yoldur. Çocuklar, gerçek tecrübeler ve doğal ortamlar yoluyla dünyayı keşfetme arzusu ve ihtiyacı olan doğal antropologlardır (Hurwitz, 2003). Oyun grubu zamanla çocuğun yaşamına hükmetmeye başlar. Ona birtakım kavramlar kazandırır. Bunlardan bir bölümü doğru, bir bölümü yanlıştır. Bir gruba ait olma, çocuğa sadece arkadaş ve eğlence sağlamakla kalmaz, aynı zamanda ona gurur ve statü duygusu da verir (Yavuzer, 2012:152). Sosyal oyunun sıklığı ve ortakları kültürel farklılıklar sunmasına rağmen, her toplumda sosyal oyunun ortaya çıktığını görülmüştür. Ayrıca, incelenen çeşitli oyun türlerine katılan çocukların sayısında kültürel farklılıklar vardır. Elde ettiğimiz sonuçlara dayanarak, gelişimsel oyun teorisinin kültürel çeşitliliği hesaba katacak şekilde genişletilmesi gerektiği sonucuna düşünülmektedir (Göncü ve diğ., 2000).

Oyun, çocuğun hayattaki en önemli işidir. Oyun yoluyla hayatta kalma becerilerini öğrenir ve içine doğduğu karmaşık dünyaya ilişkin bir düzen arar ve bulur. Oyun yoluyla bedenini kontrol etmeyi öğrenir. Beyni, gözleri, elleri, ayakları arasında uyumu ve dengeyi sağlamayı öğrenir. Oyun yoluyla çevresindeki somut dünyayı araştırır, keşfeder, buna ilişkin bilgiler toplar ve düşünmeyi öğrenir; yine oyun yoluyla duygusal sorunlarını dışa vurur ve ilkel duygularını kontrol etmeyi öğrenir. İnsanlarla daha duyarlı ve sağlıklı ilişkiler kurmayı öğrenir. Oyun yoluyla sosyal bir varlık olmayı ve kendi toplumu içinde yer almayı öğrenir. Oyun, çocuğun kendini iyi hissetmesini sağlar ve yaşamı dolu dolu yaşayabilmesi için gerekli olan becerileri kazanmasına yardımcı olur. Oyun oynayan çocuklarda pek çok alanda gelişme gözlemlenir. Aşağıda oyunun yararlarından bir özet verilmiştir (Tüfekçiöğlu, 2011:9-12):

- Çocuk kontrolün kendisinde olduğunu hisseder. Gerçek yaşam ile denemeler, deneyler yapma ve onu dönüştürme konusunda kendini özgür hisseder. Oyun çocuklara, yaşamlarını daha kolay baş edebilir hâle getirmede yardımcı olur.
- Çocuk, aile yaşamının çeşitli yönlerini ve uğraşlarını dener ve bu uğraşlara, rollere ilişkin anlayış geliştirir.

- Çocuk, çevresinde kendisine yakın kişilerle insanlar arası ilişkiler için gerekli becerilerini araştırır, dener, keşfeder.
- Çocuk, farklı kimlikleri, kişilikleri rol oyunları içinde dener; özellikle model aldığı kişileri olduğu gibi, korktuğu ve sevmediği kişileri de canlandırmayı dener.
- Çocuk, oyun içinde “iyi adam” ve “kötü adam” rollerini deneyerek, gerçek yaşamdan uzakta ve güvenli bir biçimde insanların iyi insanlara ve kötü insanlara nasıl tepki verdiklerini yaşayarak keşfeder.
- Çocuk, yaşamın yanıtlanması güç sorularını araştırır; iyilik, kötülük, adalet gibi. Çocuklar oyunlarında bu fikirleri kullanırlar ve böylece oyun içinde bu kavramları derinlemesine düşünme fırsatları olur.
- Özellikle travmatik bir olay yaşamış olanlar, oyun içinde bu acı olay ile duygusal bakımdan baş etmeyi öğrenirler.
- Çocuklar, gülüp, şakalar yapma konusunda yüreklenirler, espri anlayışları gelişir.
- Çok eğlenirler.
- Diğer çocuklarla hep beraber olup, iyi vakit geçirdikleri ve kendilerini iyi hissettikleri gibi, fikirler geliştirmeleri ve yaratıcı düşünceleri desteklenir.
- Çocukların plan yapma becerileri gelişir.
- Genel bir kural olarak, okul öncesi dönemde aile içi deneyimler, okul döneminde de aile dışı deneyimler, kişilik oluşumu ve yapılanmasında büyük bir önem taşımaktadır. Oyunun özellikleri aşağıdaki şekilde verilebilir (Yavuzer, 2012:190).
- Oyunun Bedensel Değeri: Çocuğun kas sistemini geliştiren aktif oyun, aynı zamanda çocukta biriken enerjinin boşalmasını sağlar. Bu enerjinin harcanmaması, çocuğun nörotik, içe dönük ve alıngan bir yapıya sahip olmasına neden olabilir.
- Oyunun İyi Edicilik Niteliği: Çocuğu tanımada değerli bir araç olan oyun, onun günlük yaşamda çevresinden aldığı uyaranların oluşturduğu gerilimden kurtulmasını sağlar.
- Çocuk, oyun yoluyla birikmiş enerjisini toplumsal açıdan kabul edilen bir yolla boşaltma olanağı bulmaktadır.

- Hayali oyunlarda çocuk, korkulardan ve bu korkuların sonucu olan gerilimden kurtulabilir.
- Çocuklar özel yaşamlarındaki bazı sorunlarını oyun yoluyla çözebilirler.
- Çocuk, bebekleriyle evcilik oynarken, evin çeşitli bireylerine olan duygularını bu yolla açığa vurabilmektedir, örneğin, kardeşini kıskanan bir çocuk, oyunlarında kardeşi rolündeki bebeği cezalandırabilir ya da dönmek üzere seyahate gönderebilir.
- Oyunlar, uzman gözlemcilerin, çocuğun sorununu kolaylıkla teşhis edebilmelerine yardımcı olur.
- Eğitimsel Değeri: Çeşitli biçim ve boyutlardaki oyun malzemesiyle oynaya oynaya çocuk, renk, boyut ve objelerin anlamlarını kavrar. Oyun, çocuğun içinde bulunduğu yaşamı kavramasını, gerçekle gerçek olmayı ayırabilmesini öğretir.

2.9.1 Çocuk nerede kiminle oynar?

Oyun oynama tercihleri incelendiğinde çocukların kendi yaşlarına uygun çocuklarla oynamayı tercih ettikleri gözlemlenmektedir. Bunun dışında kardeşler, anne babalar ve oyuncakları ile oyun oynamaktadırlar. Anne babalar çocukların gelişiminde en etkin rol oynayan kişilerdir (Hamamcı, 2012:70). Ayrıca çocuklar tek başlarına dahi hayali oyunlar oynayabilmektedir. Hayali oyunlar sayesinde çocuklar, günlük yaşamın antrenmanını oyun içerisinde gerçekleştirebilir. Aynı zamanda çocuklar oyunlarda kendilerini başkalarıymış gibi hayal ederek empati kurma yeteneklerini de geliştirmiş olurlar. Diğer insanlara karşı saygılı olmak, ahlaki ve ruhsal gelişimin temelleri olarak kabul edilir. Rol oyunları oynayan çocuklar kendilerini başkalarının yerine koyacağından ötürü yaşanan olay karşısında diğer insanların nasıl hissettiğini anlama fırsatı yakalarlar (Tüfekçioğlu, 2011:10).

Johnson ve Roopnarine (1994), kültürel-ekolojik davranış modeli ele alarak oyun üzerinde üç önemli çevresel faktörün etkisinin olduğunu belirtmiştir; çocukların yakın çevresindeki fiziksel ve sosyal boyut, ebeveyn ve çocukların oyunu algılayış şekillerini etkileyen tarihsel boyut ve çocukların kendi içindeki gruplar arasında oyunun anlamı hakkındaki ideolojik ve kültürel inanışları boyutudur.

Çeşitli oyun oynama şekilleri vardır. Taklit oyunları çevresindeki yetişkinleri taklit ederek oynadıkları oyunlardır. Anne, baba doktor gibi roller üstlenerek yetişkinlik

dünyasına adım atarlar hayali oyunlar ise kendilerini başka biriymiş gibi düşünerek düşüncelerini ifade ettikleri oyunlardır. Hayali nesnelerle oyunlar şekillendirilebilir. Tüm bu oyunlar çocukların hayal güçlerinin gelişmesine destek olur. Fiziksel aktivite içeren oyunlar oynamak çocukların fiziki gelişiminin gerçekleşmesini sağlar. Büyüdükçe oyunlardaki kuralları öğrenerek daha karmaşık oyunlar tercih edilmeye başlanır (Tüfekçioğlu, 2011:77).

Çocuklar oyunla öğrenir ve eğlenir. Yeteneklerini keşfettiği için kendi değerlerini geliştirir. Oyunla gizlenen birçok öğrenme alanını ortaya koyarlar. Oyun çeşitlerine türlerine göre oyunun faydaları şunlardır (VanBuren, 2019):

- Kum ve su oyunu bilime ve matematiğe erken bir giriş olabilir, örneğin suyun katı değil akışkan olduğunu ve farklı büyüklükteki kaplarda ölçülebildiğini öğrenir.
- Hamur veya kil ile oynamak, resim çizmek ve resim yapmak, giyinmek, bebeklerle oynamak, yaratıcılığı, hayal gücünü ve duyguların ifadesini teşvik edebilir.
- Yapı taşları, dekupaj testereleri ve şekil ayırıcılar farklı şekil ve ebatları tanımak, işleri sıraya koymak ve mantık geliştirmek için yardımcı olabilir.
- Top oyunları oynamak, dans etmek, koşmak, tırmanmak tüm vücut hareketleri, güç, esneklik ve koordinasyon becerilerinin geliştirilmesine yardımcı olur.
- Oyunlar sırayla oynamaya, paylaşmaya ve başkalarıyla karıştırmaya yardımcı olur.
- Şarkı söylemek, basit müzik enstrümanları çalmak, ritim, dinleme ve duyma gelişimine yardımcı olur.

2.10 Nitelikli Bir Erken Çocukluk Eğitiminin Kısa ve Uzun Vadeli Sonuçları

Eğitim çocuk doğar doğmaz ailede başlar, okul içinde ve dışında yapılan eğitim ve öğretimle birlikte yaşam boyu sürer (Yavuzer, 2012:154). Doğumdan sonraki yıllarda temel gereksinimlerini karşılayamayan çocuklar, hem bu dönemde hem de ileriki zamanlarda sağlıklı bir gelişim gösteremezler (Oktay, 2008:67). Okul öncesi dönem çocuğun gelişiminin en hızlı gerçekleştiği dönemdir. Bu dönemde alınan kazanımlar ileriki yıllarda meyvesini vermektedir. Çocuklar ilk defa okulöncesi

eğitim kurumlarında sistematik bir eğitim görürler. Bu dönemde çocuklar sosyalleşmeye ve sosyal yaşamda uyulması gereken kuralları benimsemeye başlarlar (Yaşar, 2008:163).

Kaliteli erken öğrenme IQ performansını ve sosyal-duygusal becerileri artırır (Heckman, 2017). Erken çocukluk eğitimi, çocuklar için önemli ölçüde özel eğitime olan ihtiyacı, sınıf tekrarını azaltmakta ve lise mezuniyet oranlarını arttırmaktadır (McCoy ve diğ., 2017). Erken çocukluk eğitimine erişimin uzun vadedeki sonuçları, önemli ölçüde özel eğitime olan ihtiyacı ve okuldan geri kalmayı düşürmesi ve liseye devamı arttırmasıdır. Ayrıca, yüksek kalitede sunulan okul öncesi eğitimin bilişsel ve dil gelişimine büyük katkı sağladığı, hatta etkisinin lise de bile fark edilebileceği belirtilmiştir (Mahnken, 2017; Neely, 2017). Beyindeki sinir devreleri küçük yaşlarda daha hızlı gelişir bu dönemde görülen aksaklıkların oluşması durumunda beyin, daha sonraki zamanlarda bunu onarmak için daha çok fiziksel enerjiye ihtiyaç duyar ve bunun sonucunda ihtiyaç duyulan iyileştirici tedavi, kliniksel müdahale ve sosyal yardım toplumun daha yüksek maliyet ödemesine neden olmaktadır. Erken müdahalenin önleyici etkisi düşünüldüğünde, erken çocukluk eğitime katkı yapmak daha etkili ve daha az maliyet gerektirir.

Özel eğitimin getirdiği yüksek maliyetler göz önüne alındığında hem bireyler hem de vergi mükellefleri için, ECE programlanmasına yapılan yatırımların, eğitim ve ekonomik yük ve eşitsizliklerin azaltılması için bir yol olabileceğini göstermektedir (McCoy ve diğ., 2017). Erken çocuklukta her çocuğa harcanan yıllık yatırımların sadece %13'ü geri dönmektedir ve bu yatırımlar, okul öncesine yatırılan miktardan önemli ölçüde daha fazladır (Heckman, 2017). Etkili erken çocukluk programının uzun vadeli olarak sağlıklı gelişimin desteklenmesi, suç oranlarının düşürülmesi, eğitim seviyesinin artması, annelerin işe katılımı ile aile gelirinin artması üzerinde önemli etkileri olduğu saptanmıştır (Heckman ve diğ., 2016).

Düşük gelir düzeyine sahip çocukların doğumdan 5 yaşına kadar sağlanan destek çocuklar için daha iyi sonuçlar üretir ve topluma ekonomik açıdan daha çok faydalar sunar (Heckman, 2017). Kaliteli olarak nitelendirilebilecek bir okul öncesi eğitimi çocukların evde alamadıkları eğitimi almalarını sağlar. Okulöncesi eğitimin çocuğa kısa ve uzun vadeli birçok yararı vardır (Gürkan, 2008:12):

- Tüm çocukların yaşamaya ve potansiyellerinin en üst sınırına kadar gelişmeye hakları vardır. Okulöncesi eğitim çocuklara bu hakları kullanma şansı verir.
- Çocuklara yüksek kalitede ve aile dışında bakım sağlar.
- Çocuklara yaşama ve ilköğretime eşit koşullarda başlama olanağı verir.
- Çocukların sonraki eğitim basamaklarında ve yaşamda başarılı olma şanslarını artırır.
- Çocukların çok yönlü gelişmeleri için gerekli zengin uyaranlar sağlar.
- Ailelere çocuk bakımı ve eğitimi konularında destek verir.
- Ailelerin çocuk sahibi olma ve yetiştirme konularında bilinçlenmesini sağlar.
- Okulöncesi eğitim toplumun eğitim ve kültür düzeyinin yükselmesini sağlar.
- İnsanlık çeşitli değerlerini çocuklar yolu ile aktarır ve bu aktarım çocuklukta başlar. Okulöncesi eğitim bu süreçte önemli katkı sağlar.

Eğitici amaçlar, çocuğun duyu organlarını eğitmek ve çevreye olan hassaslığını arttırmayı kapsar. Yüksek kalitede bir erken çocukluk gelişim programı yetişkinlikteki kronik hastalıkları azaltır ve bunun sonucunda sağlık bakım maliyetleri de düşer (Heckman, 2017).

Bilişsel beceriler çocuğun duyu organları vasıtasıyla aldığı uyarıcılar ve nesneler hakkında düşünmesini ifade eder. Kendine, çevresine, olay ve olgulara ilişkin akıl yürütme, kuralları basit veya karmaşık bir biçimde örgütleme ve içselleştirme, varsayımsal durumlar hakkında mantıksal düşünme ve tahminde bulunma, nesneler arasındaki benzerlik ve farklılığı anlama, objeleri kategorize edebilme vb. beceriler bilişsel gelişim alanı içinde yer alır (Şahin, 2015:3). Çocukların kişilik gelişimini, güven duygusu kazanımını, deneyim edinmeyi ve yaşamı boyunca başarılı olma gibi becerileri kazanmasında okul öncesi eğitim programlarının nitelikli olması oldukça önemlidir (MEB, 2006:47).

Okul öncesi dönemde, çocuklar kendi istekleri doğrultusunda hareket edebileceklerini öğrenirler. Çocuklar basit ihtiyaçlarını yardıma gerek duymadan kendileri halledebilmeyi öğrenecekler ve bu durum çocukların özgüvenlerinin artmasına neden olur. Heckman'a göre (2017) okul öncesi eğitim annelerin iş hayatına katılımını sağlayarak, aile bütçelerini destekler.

2.11 Üstün Başarılı Çocukların Özellikleri ve Erken Çocukluk Eğitimleri

Üstün yeteneklilik ortalamanın üzerinde bir kabiliyet, yaratıcı düşünme ve görev sorumluluğunun bileşkesi olarak da tanımlanmaktadır (Çepni ve diğ., 2002:1). Çocukların kişilik gelişimini, güven duygusu kazanımını, deneyim edinmeyi ve yaşamı boyunca başarılı olma gibi becerileri kazanmasında okul öncesi eğitim programlarının nitelikli olması oldukça önemlidir (MEB, 2006:47). Erken çocukluk dönemindeki yıllar psiko-sosyal gelişim için olduğu kadar zihin ve dil gelişimleri içinde kritik gelişim dönemidir. İnsan her özelliğinin tanındığı ve ona göre eğitim verildiği, davranış ve yetenekleri geliştirildiği zaman toplum içinde uyumlu, yararlı, mutlu ve başarılı bir birey olarak yaşar. Yaşadığımız zaman diliminde üstün başarılı bireyin yetişmesi tesadüfi olamaz. Onlara sunulan eğitim hizmetleri onların gelecek yaşamında belirleyici rol oynar. Bu süreçte iyi bir erken çocukluk eğitimi alan öğrencilerin hem toplumu hem de geleceği iyi yönlendirecek bireyler haline getirilebilirler. Davaslıgil (1990)'e göre bu bireylerin özellikleri şunlardır:

- Olağan üstü denebilecek bir zihni enerjiye sahiptirler. Zihnen daima aktif olmayı şiddetle arzularlar.
- Çeşitli alanlarda özel yetenekleri vardır.
- Yoğun motivasyon gösterebilirler.
- Gelişim basamaklarını yaşitlarından önce tamamlarlar.
- Sürekli soru sorarlar, meraklıdırlar, öğrenme ve bilgiye açlık duyarlar.
- Ayrıntılara dikkat ederler.
- Kendisinin seçtiği konuda veya ilgi alanlarında bağımsız çalışabilirler.
- Çabuk ve kolay öğrenirler, kavrama ve akılda tutma süreleri yüksektir.
- Birbirini takip eden konular, olaylar dizisi karşısında sonraki adımı tahmin edebilirler.
- Derin ve geniş ilgi alanlarına sahiptirler. Bir alanda öğrendiği konu ile bir başka alanda öğrendiği arasında akla yatkın ilişkiler kurabilirler.
- Kelime hazineleri zengindir, kelimeleri doğru telaffuz eder yerli yerinde kullanırlar, akıcı bir konuşmaları vardır.
- Bildiklerini, düşündüklerini yaşitlarından daha iyi ifade edebilirler.
- Bir öykünün ya da paragrafın ana fikrini yaşitlarından daha çabuk bulup çıkarırlar.

- Neden sonuç ilişkilerini ve benzerliklerini yaşıtlarından daha çabuk ayırt ederler.
- Karmaşık ve zor problemlerden hoşlanır ve yaşıtlarının çözemediği problemleri çözebilirler.
- Ders başarıları yüksektir.
- Eleştirebilme yetenekleri yüksektir.
- Orijinal, yaratıcı ve girişkendirler.
- Başarılı oldukları alanda yüksek performans ve potansiyel kabiliyetlerini tek basına veya birleştirerek kendilerini gösterirler.
- Genelleme yapma, sonuçları hissetme, soyut düşünme ve alternatifler üretme konusunda erken ve hızlı gelişirler.
- İnatçı, kararlı, hedefe dönük ve hatta bazen maceracı davranışlar gösterirler.
- Bağımsız ve çoğu zaman isyankâr davranışlar gösterirler.
- Çabuk sıkılırlar, yapacak bir şeyler ararlar ve çok konusurlar.
- Felsefi tavırları ve garip düşünceleri vardır.
- Başarılı olamadıkları fiziksel aktivitelerde yer almayı istemezler, yarışmacı fiziksel aktivitelerden kaçınırlar.
- Güzel sanatlardan birine karşı yüksek kabiliyetleri vardır (belli bir eğitim almasa bile).
- Fizik ötesi olaylarla (soyut kavramlar) ilgilenmeye yaşıtlarına göre daha erken başlarlar.
- Şiirsel ifadeler, güzel ve edebi sözler kullanmayı severler.
- Girişimcilik ve mücadele gerektiren konularda üretkendirler.
- İç dünyasında derinlik ve bunun getirdiği yalnızlığı yasarlar
- Teorik ve estetik değerlere önem verirler.
- Hayal güçleri gelişmiştir ve sık sık düşüncelere dalarlar.
- Yeni şeyler icat etmeyi severler

Erken çocukluk döneminde birçok alanda hızlı bir gelişim görülmektedir. Çocuklar için iyi bir bakım ve öğrenme için fırsatlara sahip olmak, bilişsel, sosyal ve öz-düzenleme becerilerinin olumlu olarak kolaylaştırmak çok önemlidir. Sağlıklı bir bağlanma ve sahip oldukları içsel uyumlu kaynaklar ile hayata güzel bir başlangıç ile başlama, okula ve topluma girdiklerinde donanımlı ve başarılı olacaklardır (Masten ve Gewirtz, 2006). Nitelikli bir okulöncesi deneyimi yaşayan çocukların okula

devam, okulda başarılı olma ve topluma katkıda bulunma olasılıklarının yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Güneysu, 2005:61-62). Erken dönemde yapılacak sistematik ve etkili desteğin olumlu sonuçları başta bilişsel ve fiziksel gelişim olmak üzere, okul başarısından ileri yıllarda daha iyi iş olanaklarına, verimliliğin artması ve sağlık giderlerinin azalması gibi pek çok sosyal ve ekonomik alanda kendini gösterir (Allen, 2011; Sandler ve diğ., 2011). Hökelekli ve Gündüz'e (2004) göre üstün yetenekli çocuklar, elverişli gelişim ortamları ve uygun eğitim koşulları altında insanlık için büyük bir kazanım haline gelebilecekleri gibi, varlıklarının ciddiye alınmadığı ortamlarda insanlık için yeri doldurulamaz büyük bir kayıp, bazı durumlarda da ciddi bir tehlike kaynağı haline gelebilirler. İnsanın ahlaki ve manevi seviyesini yükseltecek bir eğitim ve rehberlik bireysel ve toplumsal huzur ve refahın sağlanmasında her zaman önemli bir faktördür. Ataman (1996) da üstün ve özel yetenekli öğrencilerin öğrenme özelliklerini şu şekilde sıralamıştır:

- Çeşitli konularda oldukça geniş bilgiler depolama özelliğine sahiptir.
- Çok hızlı bir biçimde bilgileri anımsama ve özümsemeye sahiptir.
- Karmaşık nesne ve olayları kolaylıkla anlar. Onları anlaşılabilir ve anlamlı parçalarına kolaylıkla ayırır. Soruların yanıtlarındaki mantıksal yapıyı hemen görür.
- Çok dikkatli ve keskin bir gözlemcidir. Oldukça üst düzeyde ve yoğun bir sözcük dağarcığı vardır ve sözcükleri anlamlı bir biçimde kullanır.
- Akranlarına kıyasla oldukça uzun ve karmaşık cümle kurar.

2.11.1 Üstün başarılı olmaya katkı sağlayan fırsatlar nelerdir?

Erken çocukluk eğitiminin çocukların gelecek yaşamlarına olumlu katkı sunacak fırsatlardan biri olarak düşünmek mümkündür. Okulöncesi eğitimde profesyonel eğitim ortamında akran grupları ile zenginleştirilmiş sınıfta çocukların bilişsel sosyal duygusal ve dil becerilerinin daha hızlı gelişeceği düşünülebilir.

Kaliteli erken öğrenme IQ performansını ve sosyal-duygusal becerileri artırır (Heckman, 2017). Okulöncesi eğitiminin amaçlarından biri de, çocuğun anaokulunda kendi kişiliğine karşı olumlu bir tutum geliştirmesidir. Çocuğun okulöncesi eğitimi sırasında yaşantıları mutlu ve anlamlı olursa, ilkokula kendine yönelik olumlu duygularla başlaması ve başarı olasılığı artacaktır. 3 yaşında başlayan okul öncesi

eğitim, çocuğa kendini tanımayı, yeteneklerinden haberdar olmayı ve ona akranlarından farklı olan özelliklerini öğretir (Yavuzer, 2018).

Okulöncesi dönemde öğretmenlerin oyunun öğrenme üzerindeki etkisini yeterli derecede kullanması beklenir. Oyunda elde edilen tecrübeler, düşünceler, güven ve dostluklar ile çocuğun okul yaşamında daha başarılı olmasına ve gelecekte de mutlu bir yaşam süren yetişkin olmaya yönlendirir (Tüfekçioğlu, 2013:3). Hyson, Çocuğun en temel ihtiyaçlarından biri olan sosyal yaşantı, oyun sayesinde oluşturulmaktadır. Çocuk oynadığı oyunlar sayesinde gelecekteki rollerine hazırlanarak arkadaşlarını daha iyi tanıma fırsatı bulur (Poyraz, 2003:40). Copple ve Jones (2007), oyun temelli müfredatı kullanan okul öncesi eğitime devam eden çocukların, yürütücü işlevleri, öz düzenleme becerileri, okul öncesi eğitime devam eden diğer müfredatı takip eden çocuklardan daha yüksek puanlar aldığı görülmüştür.

Pek çok çocuk çevresindeki insanların desteği sayesinde daha başarılı bir öğrenme süreci geçirmektedir (Oktay, 2008:76). Anaokulu aynı zamanda kuralları en etkili bir biçimde öğretebilen bir kurumdur. Çocuk, yaşlılarıyla ilişkiye girerek birlikte yaşamayı, yemek yemeyi, uyumayı ve oynamayı öğrenir (Yavuzer, 2018). Erken çocukluğun, öğrenme davranışları ve sağlık açısından ilerleyen yaşlara yönelik katkıları aşağıda sıralanmıştır (Center on the Developing Child, 2009):

- Erken yıllarda beyinde her saniyede 1 milyondan fazla yeni sinirsel bağlar oluşmaktadır. Çocuğun genleri ve içinde bulunduğu çevre ile etkileşimi tarafından oluşan bu sinirsel yapılar, daha sonraki öğrenmemizi, davranışımızı ve sağlığımızı etkileyen beynin yapısını oluşturmaktadır.

- Çocukların dil gelişimleri ve kelime hazineleri 18. ayda farklılık göstermeye başladığı ve kaliteli bir eğitim desteği alan çocukların almayanlara oranla 2-3 kat daha fazla kelime hazinesine sahip olduğu bulunmuştur. Dil yönünden zengin bir çevreden yararlanan çocukların okulda diğer akranlarına göre önde olmasını sağlamaktadır.

- Erken çocuklukta çocuğun karşılaştığı çevresel yoksunluk, bakımı üstlenen kişinin akıl sağlığı vb. gibi risk faktörlerinin gelişime olan olumsuz etkileri erken müdahale ile %90-%100 oranında azaltılabilmektedir.

- Erken çocuklukta olumsuz koşullara sahip çocukların yetişkinliklerinde kalp rahatsızlıkları yaşamaları 3 kat daha artmaktadır. Son olarak, erken çocukluk

programlarına yatırım yaparak yoksul gelirli ailelerin desteklenmesi bireylerin ileriki yaşamlarına olumlu yönde etkilerken ülke ekonomisine de büyük oranda katkı sağlamaktadır

2.12 Üniversiteye Yerleşme ve Öğrenci Seçme Sınavı

Üniversiteler eğitim sisteminin en üst kademesini oluşturur. Üniversiteler toplumların gelişmesi ve kalkınmasında öncülük eder. Sosyal, ekonomik, siyasal ve bilimsel hayatta en etkin rol oynayan kültürel iletişim merkezleri olma özelliğini gösterirler. Üniversitelerin bu özelliği günümüzde en üst seviyeye ulaşmıştır (Ataüenal, 1996:40). Yükseköğretim sistemi, yüksek düzeyde insan gücünü yetiştirir. Ortaöğretimden sonra başlayan bu eğitim dönemi kendi içinde dörde ayrılır (Başaran, 1996:106):

- Ön lisans eğitimi iki yıl sürelidir, bazı meslekleri kazandırmayı amaçlar.
- Lisans eğitimi dört yıl sürelidir, fakültelerde yapılır.
- Yüksek lisans eğitimi iki yıl kadar sürer. Lisans yaptıkları alanda uzman olmak isteyenler yüksek lisans öğrenimi yaparlar. Eğitim uzmanı, yüksek mühendis gibi unvanlar yüksek lisans öğrenimini bitirenlerce kazanılır.
- Doktora eğitimi üç yıl kadardır. Yüksek lisans yaptıkları alanda bilimsel çalışmalar yapmak isteyenler doktora öğrenimi yaparlar. Doktora, bilim adamlığı unvanı veren bir öğrenimdir.

Üniversiteye geçişte akademik yeteneği ölçen bir sınav uygulanmaktadır. Bu sınava öğrencilerin ortaöğretimde elde ettikleri başarı puanı da belli oranda eklenmektedir.

Türkiye’de her yıl liseleri bitirenlerin büyük bir oranı yükseköğrenime geçememektedir. Ülkemizde yükseköğrenim görebilmek için ortaöğrenimini tamamlayan kişilerin Öğrenci Seçme Sınavına girmeleri ve istenilen bölümün puanını almaları gerekmektedir. “Yükseköğrenime geçebilenler gerçekten en üstün yaratılışlı, en zeki çocuklar mı, yoksa elenen, dışarıda kalanların birtakımı sınavı kazanıp yükseköğrenime devam edenlerin birtakımından üstün yaratılış ve yetenekte mi? Yükseköğrenime geçişi tayin eden etkenler nelerdir?” (Akdeniz, 1994:268-269). Bireysel, ailesel ve toplumsal yönleri, nedenleri ve doğruları açısından çok yönlü ele alınıp tartışılan üniversiteye giriş sınav sistemi ülkemizde güncelliğini hiçbir zaman kaybetmeyen bir konudur. Çünkü sınava hazırlanmak kısa bir zaman dilimini

kapsamakta ve sadece sınava giren kişileri değil ailelerini de etkilemekte, kaygılandırmaktadır.

Yükseköğretim Kurumları Sınavı (YKS) Temel Yeterlilik Testi (TYT) Alan Yeterlilik Testi (AYT) ve Yabancı Dil Testi (YDT) olmak üzere üç oturumdan meydana gelmektedir. Öğrenciler istedikleri alanlardan sınava girebilmektedir. Her yıl ortalama 2 milyon kişi bu sınavlara girmektedir.

Üniversite sınavlarında başarılı olmak “şans” değil “hazırlık” olduğu anlaşıyor. Bu hazırlıkların da ne kadar uzun zaman alacağı görülüyor. Bu nedenle öğrencinin liseye başladığı zaman üniversiteye hazırlanmaya başlaması gerekiyor. Eğer öğrenci eğitsel gelişimini başarılı bir şekilde sürdürüyorsa bu hazırlık zaten yerine getiriliyor demektir” (Yeşilyaprak, 2002:172-173). Üniversite sınavlarında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) başarılı oldukları açıktır. Milyonlarca kişi arasından bine girmek büyük bir başarının göstergesidir. Bu başarılarının altında doğuştan getirdikleri özellikler yanında planlı ve disiplinli çalışmalarının da yattığı erken çocukluk yaşantılarında bunun ipuçlarının almanın mümkün olduğu düşünülmektedir. Bu araştırmanın odak noktalarından birini de bu düşünce oluşturmaktadır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemine ilişkin bilgiler verilmiş araştırma süreci açıklanmış ve yapılan analizler belirtilmiştir.

3.1 Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada Yükseköğretim Kurumları Sınavında (YKS) ilk 1000 kişi içerisinde üniversitelere yerleşen üstün başarılı öğrencilerin erken çocukluk yaşantılarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışma nitel içerikli bir çalışma olup, literatür tarama sonuçlarına dayalı teorik bölüm ile, konu alanına yönelik röportaj çalışmasını sonuçlandırarak verilerin değerlendirilmesi aşamalarından oluşmuştur.

Bu yöntemde bilgilerin derinlemesine incelenmesi ve sonuca ulaşılması söz konusudur. Nitel araştırmacılar, sadece araştırmaya yön veren inanışları ve teorileri anlamının önemine vurgu yapmazlar, bunları raporlarda ve çalışmalarda aktif olarak yazmanın önemine de dikkat çekerler (Cresswell, 2015:14). İnsan davranışı temelde karmaşık ve değişken bir yapı taşıdığı için doğal ortamda oluşan davranışları önceden tahmin etmek kolay değildir. Yani insan davranışlarındaki değişkenlik süreklidir ve bu davranışları durağan saymak mümkün değildir. Bu değişkenlik insan davranışının doğasında var olduğu için, nitel araştırmacı bu gerçeği dikkate alarak davranışların gerçekleştiği süreci de araştırmaya dahil edilir (Yıldırım ve Şimşek, 2015:38).

Araştırmada olgubilim (fenomenoloji/phenomenology) deseni içerisinde betimsel yöntem kullanılmıştır. Bu desen farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgular yaşadığımız dünyada olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir. Bu olgularla günlük yaşantımızda çeşitli biçimlerde karşılaşabiliriz. Ancak bu tanışıklık, olguları tam olarak anladığımız anlamına gelmez. Bize tümüyle yabancı olmayan aynı zamanda da tam anlamını

kavrayamadığımız olguları araştırmayı amaçlayan çalışmalar için olgubilim (fenomenoloji) uygun bir araştırma zemini oluşturur (Yıldırım ve Şimşek, 2015:73).

Üstün yetenekli çocuklarla yapılan olgubilim araştırmalarında çocukların kendilerinden beklentilerin hep üst düzey olması ve daha zoru başarmaya yönlendirilmeleri nedeniyle çocukluklarını yaşayamadıkları ortaya çıkmıştır. Hatta bazı çocukların anne-babalarına ebeveyn olmak zorunda kaldıkları ve sonuç olarak evdeki kararlarda çocukların daha etkin rol almaya başladığı anlaşılmıştır. Daha uç örneklerde ise çocukların evde tüm olup biteni derinden etkiledikleri ve tüm ilişkilerin ve etkinliklerin çocuğun gelişimine yönelik olarak düzenlendiği görülmüştür. Yani anne-babanın kendi yaşantıları tamamen çocuğa odaklı hale gelmiştir (Cropley, 2002; Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2015:73).

3.2 Çalışma Grubu

Bu çalışmada üstün başarı kavramı Yüksek Öğretim Kurumları Sınavında (YKS) İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) olarak ele alınmıştır. 2018 yılında Sınavın birinci oturumu TYT'ye 2 milyon 322 bin 421 kişi, ikinci oturumu AYT'ye başvuran aday sayısı ise 1 milyon 982 bin 669 kişi başvurmuştur. Bu sınavlarda sözel, sayısal, eşit ağırlık ve dil puanı hesaplanmaktadır. Sınavlardaki soru ve oturum sayısı sistem değişikliğine bağlı olarak değişmiştir (<https://www.osym.gov.tr/>). Ortalama her yıl YKS ye 2 milyon kişi girmektedir. Bu çalışmada üniversite sınavında ilk bine girmek üstün başarı kriteri olarak düşünülmüştür. Oransal olarak sınava giren öğrencilerin iki binde birlik dilimine denk gelmektedir. Bu oranın oldukça yüksek bir başarı oranı olduğu görülmektedir.

Bu araştırmanın çalışma grubu 2018–2019 eğitim öğretim yılında Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrenciler (İBGÖ) amaçlı örneklem alma kriter örneklem yöntemi ile belirlenmiş 15 (7 kız 8 erkek) öğrenciden oluşmuştur.

Evrenin ilgilenilen özelliklerini yansıtmayı amacıyla, sözü edilen evrenden belirli yöntemlerle seçilmiş birimlerin oluşturduğu topluluk olarak tanımlanan örneklem nitel araştırmalarda nicel araştırmalarda olduğu gibi geniş değildir. Çünkü araştırma kaynaklarının sınırlılığı, kullanılan veri toplama ve analiz yöntemleri nedeniyle çok sayıda bireyi araştırma örneğine dahil etmek güçtür. Bazı durumlarda tek bir

birey bile araştırmanın örneklemini oluşturabilmektedir. Nitel araştırmalarda amaçlı örnekleme yöntemleri kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005:54).

Bu bağlamda araştırmanın örneklemi altı farklı üniversitede okuyan 15 öğrenci (7 kız 8 erkek) örneklemi oluşturmaktadır. Bu öğrenciler üniversitelerine derece yaparak girmişlerdir.

Çizelge 3.1: Çalışma Grubunun Özellikleri ve Kodları

Kod	Cinsiyet	Doğum Yılı	Üniversite	Derecesi	Kaçıncı Çocuk	Anaokulu eğitimi kaç yıl
K1	K	1998	Boğaziçi üniversitesi	Sözel 767.	Babasının 5.annesinin 2. Çocuğu ama en son çocuk	1
K2	K	1999	Boğaziçi Üniversitesi	Sözel 577.	6 kardeşten 5.	
K3	E	2000	Marmara hukuk fakültesi 1.sınıf öğrencisi	Sözel Türkiye 207.si	5 kardeşten 5.	1
K4	E	1999	Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi	Sayısal 636.	Tek çocuk	4
K5	K	2000	Hacettepe üniversitesi Tıp Fakültesi	Dilde 900.	3 kardeşten 1.	1
K6	K	2000	Boğaziçi Psikoloji	Eşit ağırlık 203.	4 kardeşten 3.	1
K7	E	1999	Boğaziçi Üniversitesi Elektrik ve Elektronik Mühendisliği	Sayısal 8.	2 kardeşten 1.	1
K8	K	2000	Boğaziçi Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği	Sayısal 82.	6 kardeşten 6.	
K9	E	1999	Acıbadem Üniversitesi Tıp Fakültesi	Türkiye sayısal 632. eşit ağırlıkta 122. dilde 200.	2 kardeşten 1.	1
K10	E	1999	Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	Sözel 6. ve sayısal 809.	2 kardeşten 2.	1
K11	E	1999	İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi	Sözel 230.	3 kardeşten 3.	
K12	E	1999	Boğaziçi Üniversitesi Felsefe Bölümü	Eşit ağırlık 893.	2 kardeşten 2.	1
K13	K	1999	Boğaziçi Üniversitesi inşaat mühendisliği	Dilde 124.	3 kardeşten 3.	3
K14	K	1996	Boğaziçi Üniversitesi siyaset bilimi uluslararası ilişkiler bölümü	Türkiye eşit ağırlık 830.Dil derecesi Türkiye 27.	2kardeşten 1.	
K15	E	1999	Cerrahpaşa Tıp Fakültesi	Eşit ağırlık 740. sözel 146.	3 kardeşten 2.	2

3.3 Veri Toplama Araçları

3.3.1 Kişisel bilgi formu

Kişisel bilgi formu üniversite öğrencilerinin demografik bilgilerini tespit etmek için hazırlanmıştır. Bu form aracılığıyla öğrencilerin sosyo-demografik özellikleri hakkında bilgi sahibi olunacaktır. Öğrencilerin demografik bilgileri kendilerine röportaj sırasında sorulan yarı yapılandırılmış sorular formunda yer almaktadır.

3.3.2 Görüşme soruları

Nitel araştırmacılar dokümanları inceleyerek, davranışları gözlemleyerek ve katılımcılarla görüşerek bizzat veri toplarlar. Nitel araştırmacılar bir araç kullanabilirler; ancak bu araç araştırmacılar tarafından açık uçlu sorular kullanılarak oluşturulabilir (Cresswell, 2015:45). Nitel araştırmada araştırmacının rolü nicel araştırmadakinden farklıdır. Nitel araştırmada araştırmacı, nicel araştırmada olduğu gibi sadece “belirli yöntemlere göre dışarıdan araştırma konusunu gözleyen, bu konuya ilişkin veriler toplayan ve bu verileri sayısal analizlere tabi tutarak sunan kişi” değildir. Nitel araştırmacı bizzat alanda zaman harcayan, araştırma kapsamındaki kişilerle doğrudan görüşen ve gerektiğinde bu kişilerin deneyimlerini yaşayan, alanda kazandığı bakış açısını ve deneyimleri, toplanan verilerin analizinde kullanan kişidir. Veri kaynaklarına yakın olma, ilgili bireylerle konuşma, gözlemler yapma, ilgili dokümanları inceleme, araştırılan konuyu yakından tanıma ve anlama nitel araştırmada oldukça önemli bir yer tutar. Bu yönüyle nitel araştırmacı, araştırma sürecinin doğal bir parçası haline gelir ve zaman zaman bir veri toplama aracı işlevi görür (Yıldırım ve Şimşek, 2015:39). Bu bağlamda araştırmacı görüşmeler esnasında aktif rol almış ve yapılan açıklamalara bağlı olarak sorunlarını derinleştirmiştir.

Nitel araştırmada en önemli amaçlardan biri araştırmaya dahil edilen bireylerin algılarının ve deneyimlerinin ortaya konmasıdır. Araştırmaya katılan bireylerden nicel araştırmalarda olduğu gibi bir teste yanıt vermeleri ya da daha önceden formüle edilen sınırlı sorulardan oluşan bir anketi doldurmaları beklenmez. Araştırmacılar, bu bireylerin dış dünyayı nasıl algıladıklarını ve nasıl yorumladıklarını anlamak amacıyla onlarla konuşur, onları gözler. Araştırmaya dahil edilen bireyler önemli veri kaynakları olarak kabul edilir ve onların vereceği yanıtlar daha önceden oluşturulan sorularla sınırlandırılmaz. Bunun yerine, açık ve esnek bir tutum izlenir

ve ilgili araştırma sorusuna ilişkin mümkün olduğu kadar ayrıntılı ve derinlemesine veri toplanmaya çalışılır (Yıldırım ve Şimşek, 2015:40).

Bu bağlamda Yükseköğretim Kurumları Sınavında (YKS) ilk 1000 kişi içerisinde üniversitelere yerleşen üstün başarılı öğrencilerin erken çocukluk yaşantılarının incelenmesine yönelik yarı yapılandırılmış görüşme soruları literatür taraması ve uzman görüşü alınarak açık uçlu olarak görüşme soruları belirlenmiştir. Daha sonra belirlenen bu sorular alan uzmanlarına danışılmış ve uzman görüşleri alınarak yeniden şekillenmiştir. Sonuçta geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Uygulama esnasında yapılan görüşmeler araştırmacı tarafından yazılı olarak kayda alınmıştır.

3.4 Ölçme Aracının Uygulanma Aşamaları ve Araştırmacının Rolü

Çalışma sadece İstanbul ve Ankara illeri ile sınırlı olup, üniversite yönetimleriyle irtibata geçilerek gerekli resmi izinler alınmış ve kriter örneklem yolu ile belirlenmiş olan öğrencilere yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmelerde üniversite öğrencilerinin erken çocukluk yaşantılarına ilişkin sorular sorulmuştur. Araştırmacı açık uçlu sorular sorarak öğrencilerin serbestçe yorum yapması ve anılarını paylaşmasını desteklemiştir. Öğrencinin takıldığı/ tıkanıldığı/hüzünlendiği farklı konulara kaydığı durumlarda araştırmacı kolaylaştırıcı ve açıklayıcı rol üstlenmiş onları desteklemiştir. Mutlu anlarını paylaştığında onlarla empati kurmuş ve duygudaşlık yapmıştır. Fakat görüşmeler sırasında gözlemlerde bulunmuştur. Görüşmeler açısından araştırmacı soruları derinleştirme rolünü üstlenmiştir. Bunun dışında kendi deneyimi ve düşüncelerini dışarda bırakmış görüşmecinin ifadelerini ses kaydına alınmıştır. Bunun için görüşme yapılan kişilerden sözlü izinler alınmıştır. Görüşmeler kamusal alanda yapılmış ortalama 45 dakika sürmüştür. Ses kaydı daha sonra yazıya çevrilmiştir. Öğrencilerin ifadeleri aynı şekilde değiştirilmeden aktarılmıştır. Görüşmelerde elde edilen bilgiler verilen ifadelere dayanmaktadır. Araştırmada betimsel yöntem kullanıldığından yorumlamalara yer verilmemiş ancak araştırmacının görüşmeler esnasındaki gözlemlerinden de yararlanılmıştır.

3.5 Verilerin Çözümlemesi

Araştırmada görüşmeler ses kaydına alınmıştır. Elde edilen veriler yazılı hale getirilerek kodlanmıştır. Ortak kodlardan temalar oluşturulmuştur. Elde edilen veriler çözümlenmesi aşamasında konuların içerik analizi yapılarak temalar oluşturulmuş ve bu temalar betimsel olarak analiz edilmiştir. Elde edilen bulgular ayrıntılı bir biçimde betimlendikten sonra, bulgularla ilgili yorum ve açıklamalar yapılmıştır.

4. BULGULAR

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarına ilişkin özelliklerini incelemek amacıyla üniversite öğrencileri ile görüşülmüştür. Bu görüşmelerde onları yarı yapılandırılmış açık uçlu sorular sorulmuş verilen cevaplar deşifre edilerek konulara göre dağılımları sağlanmış ve 5 ana tema ve alt temalar oluşturulmuştur.

- Oyun Kurma Özellikleri ve Oyun Çeşitleri
- Erken Çocukluk Yıllarına İlişkin Kişisel Özellikleri
- Ailelerine İlişkin Algıları
- Erken Çocukluk Yıllarında Verilen Eğitimler
- Erken Çocukluk Anıları

Oluşturulan temalardan ilki erken çocukluk yıllarında çok önemli olan oyun tercihleri ve oyun geçmişleri olduğundan bu ayrı bir tema olarak ele alınmıştır. “Oyun Kurma Özellikleri ve Oyun Çeşitleri” teması adıyla oyun özellikleri ayrıntıları ile incelenmiştir.

İkinci tema “Erken Çocukluk Yıllarına İlişkin Kişisel Özellikleri” altında Oyun Sever, Merak ve Sorgulama, Hayal Kurma, Kitaplara İlgi, Sorumluluk, Yaratıcılık, Erken Okuma, Hayvan Sevgisi, Erken Çocukluk Yıllarında Teknoloji Kullanımı, Hobileri, Kendileriyle İlgili Tanımladıkları Üç Özellik olarak alt temalar incelenmiştir.

Bir diğer tema “Ailelerine İlişkin Algıları’dır. Bu başlık altında Anne Baba Çocuk Birlikte, Aile Büyükleri İle Vakit Geçiren Çocuklar, Yüksek İletişim Ortamı (İlgi, Paylaşım, Ortak Hedef), Çocuğa Güven, Sorumluluk Vermek, Kararlara Katılım, Kardeşlerle Olumlu İlişkiler olarak alt temalar incelenmiştir.

Diğer bir tema ise “Erken Çocukluk Yıllarında Verilen Eğitimler”dir. Bu başlık altında okulöncesi eğitimden memnuniyet, anaokuluna eğitimine 1 ile 10 puan arasında verilen puanlar, yabancı dile karşı ilgileri olduğu, etkinlikler, anaokulunda

verilen sorumluluklar, okulun fiziki yapısı, öğretmenlerin ilgisi, anaokuluna gitmeyenler başlıkları incelenmiştir.

Diğer bir tema ise erken çocukluk yıllarına ilişkin hatırlanan ilk anıların neler olduğunun tespitine yöneliktir. “Erken Çocukluk Anıları” teması altında erken çocukluk yıllarında hatırlanan dönem, büyük anne ve büyükbaba ile anıların hatırlanması, en mutlu olunan anıların hatırlanması, dramatik olayların hatırlanması başlıkları incelenmiştir.

4.1 Oyun Kurma Özellikleri ve Oyun Çeşitleri

Çocukların oyun yoluyla öğrenme olanaklarına ihtiyaçları vardır. Oyunlar aracılığıyla, çocuklar öğrenimle ilgili pratik yaparlar. Pratik yapma öğrenmeyi içselleştirir ve derinleştirir. Çocuklar sadece oyuncaklarla oynamazlar, fikirlerle de oynarlar ve böylece bildiklerini daha da geliştirirler. Ayrıca çocuklar, oyun oynarken, riskleri göze alırlar, anlaşma yaparlar, problem çözerler, fikir üretirler, yeniden düzenlerler, bilgilerini yansıtır, bilgilerini birleştirirler. Oyun, çocuğun öğrenme ufkunu açan, yaşamını zenginleştiren eylemlere olanak sunan, en etkin öğrenme fırsatıdır (Tuğrul, 2002).

Erken çocukluk yıllarında çocukların sosyalleşmesinde oyunun çok önemli bir yeri olduğu bilinmektedir. Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) oyun profilleri aşağıda verilmiştir.

4.1.1 Evde oynanan oyunlar

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) hayatlarında oyunun önemli bir yeri olduğu arkadaşlarıyla bu oyunları kurdukları belirlenmiştir. Yaşam alanlarında iç mekanda yani evlerinde oyun oynadıkları anlaşılmıştır. Yaşadıkları yere bağlı olarak bazı öğrencilerin evlerinin caddede bulunması nedeniyle dışarıda oyun oynamaya imkan bulamadıkları fakat iç mekanlarda oyun oynadıkları belirtilmiştir. Boğaziçi Üniversitesinde sözel alanda ilk bine giren bir öğrenci şunları belirtmiştir.

Evdeydim hep. Fatih’te cadde üstünde oturduğumuz için hiç dışarı çıkmıyordum, sokakta hiç oynamadım. Benim hayatımda hep okul olmuş ve ben okullarda hep mutlu olmuşum. Evimizin karşı dairesinde İrem

ablam (ikinci abimin eşi) vardı benim oyun arkadaşım oydu. Onunla vazo süslerdik, kesme yapıştırma yapardık. (K1).

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) bazıları oyuncakları ile evde oynamayı sevdiklerini hayal güçleri ile bu oyuncakları değerlendirdiklerini ifade etmiştir.

Benim oyuncak küçük bir evim vardı onun oyuncaklarını dizmeyi severdim genelde evcilik oyunları oynuyordum. (K1).

Oyuncaklarım çok değerliydi kırmaz parçalamazdım bir sarı saçlı bebeğim vardı ona elbise giydirir saçlarını tarardım elbise dikedik ablamla bir de ben onları hep canlıymış gibi düşünürdüm soğuk havada yorganın altına koyardım üşümesin diye (K8).

Ben genel olarak uyumlu bir çocuktum istemediğim şeyler karşısında agresifleşebiliyordum ablam ve kuzenim kız olduğu için evcilik oyunları falan oynarken ben erkek olduğum için evcilik oynamamı falan istemezlerdi büyüklerim, ama ben hiç ilgilenmezdim neden evcilik sadece kız oyunu olsun ki neden pembe kız rengi de mavi erkek rengi olsun diye soruyordum ve favori rengim yeşildi. Yani sorgulayıcı bir yanımdı sosyalleşme sorunum vardı (K12).

Evde ablam ve kuzenimle çok oynardık genelde evcilik oyun oynardık ve ben fasulye olurdu genelde yani etkisiz eleman çocuk falan olurdu demek istedim.(K12).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere oyunlar çocukların sosyalleşmesinde dünyayı algılamalarında meraklarını gidermede hayallerini yansıtmada önemli bir aracı rol üstlenmektedir.

4.1.2 Sokak oyunları

Görüşme yapılanlardan biri sürekli sokakta oynadıklarını özellikle kovalamaca oyununu tercih ettiklerini belirtmiştir. Çok farklı ve yaratıcı oyunlar oynadıkları anlaşılmaktadır. Aşağıda oynadıkları oyunlara örnekler verilmiştir.

Sokakta sürekli oynardık yakalamaca falan oynardık, oyun çok üretirdik. En eskilerden şunu hatırlıyorum. Bir arkadaşımın evinin bahçesi vardı ve oraya gitmiştik hemen oyun kurmuştuk herkes dizilsin dedim, ben bu arada program sunucusuyum ve programa birilerini alacağım televizyonda o zamanlar programlar vardı onları taklit ederdik. Hadi bir tiyatro kuralım der ve o an bir senaryo kurardık önceden belirlenmiş olmazdı ve biz oynadığımız oyunu beğenince hadi herkes evinden bir kostüm getirsin derdim ve organize etmeyi çok severdim eğer kostümler yeterince gelmezse ben evden alır getirirdim çok çeşitli ve çok kreatif her türlü oyunu oynadığımızı söyleyebilirim. Erkeklerin oynadığı dokuz aylık

diye bir oyun vardı erkekler dizinde top sektirilir de ben aralarına girerdim ben yapmasam bile benim yerime kuzenim ya da diğer arkadaşım sektirsin falan der ama o oyunda yer alırdım mutlaka kuzenlerimle aynı apartmanda iki katlı bir binada yaşırdık çok özgürdük. İsteyen istediği eve girer çıkardı kuzenin anneme anne falan derdi.(K2)

Evdeki oyunların da sokak oyunları gibi eğlenceli olduğu ifade edilmiştir.

Aslında kuzenlerimle birlikte olduğumuz için evde sokak gibi eğlenceliydi ablamların ikisi ile fazla yaş farkı var aramızda ama küçük kardeşlerimle falan evde de oynardık. Elimizde bir bardak alırdık, onu kameraymış gibi yapardık benden büyük ablam kameraman olurdu. Biz kardeşimle bir şeyler yapardık ablamda onları çekerdi (K2).

Bir diğer yaratıcı oyuna örnek doğada bulunan şeylerden oyun kurmaktır. Mesela bitkiyle yemek yapılmış taşla oyun oynanmıştır.

Benim oyuncaklarım genelde taşlar, sopalar, dışarıda oynadığımız her şeydi. Mesela çimenle yemek yapıyorduk taşla oyun kuruyorduk, demir topluyorduk. (K2).

Görüşme yapılanlardan birisi çok sık oyuncak alınmadığını alınan oyuncakta sokak oyununa dahil edilmesinin mümkün olmadığı ifade edilmiştir. Onun yerine dışarda oynamak daha zevkli olarak değerlendirilmiştir.

Doğum gününden doğum gününe bir Barbie alınırdı. Ama onlar benim dikkatimi çekmezdi onu alıp sokağa çıksam diğer arkadaşımın Barbie'si yok o zaman da onunla oynamanın tadı olmuyordu. (K2).

Marmara hukuk fakültesi birinci sınıf öğrencisi oyun çeşidi olarak savaş oyunlarını tercih ettiği anlaşılmaktadır. Ayrıca parkalarda bulunan oyuncakların ve oyun aletlerinin sevilen bir oyun türü olduğu ifade edilmiştir.

Silah savaş oyunları, kumla oynardık yeri yani toprağı kazar eşerdik, parklarda tren oyuncacı vardı onu çok severdim en çok onunla oynardık (K3)

Evet dışarıda da çok oyun oynardım özellikle parkta ve kumda oynamayı çok severdim saçlarım dibine kadar kum olurdu parkta oynadığım için kaydırağa çok severdim Çünkü sitede Park vardı çok hareketli oyunlar oynamıyordum bir kardeşim bana yetiyordu (K5)

Biz lojmanda yaşıyorduk evimizin önü oyun oynamak için müsaitti ağabeyim de dışarıda çok oyun oynardık saklambacın sulandır tarzı bir oyunu vardı onu oynardık futbol oynardık ablamla dikiş falan yapardık inşaat mühendisi olan abimle de çok fazla çamurdan falan yol yapardık (K8).

Evet Diyarbakır'dayken diğer polis çocukları ile bir araya gelir emniyet binasının orada çok oyun oynardık bisiklet çok sürerdim. Binanın lokali vardı orda satranç ve bılardo masaları vardı onlarla oynayan polisleri izlerdik. Arada da kendimizde oynardık sanki biliyormuş gibi (K9).

Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde okuyan üniversite sınavlarında sayısal alanda İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) biri ise;

Ben Eskişehirliyim sokağımız oyun oynamaya müsait değildi ama bahçemizde erkek arkadaşlarımla top oynardık, taşlarla oynardık kart oyunları oynardık ama parka gider orada çok oyun oynardık çok eğleniyordum parkta salıncakta sallanmak çok hoşuma giderdi belki sabahdan akşama kadar (K10).

Oturduğumuz mahallede arkadaşlarım vardı onlarla sokakta futbol oynardık Saklambaç oynardık. Hatta torpil bile patlatıyorduk. (K11).

Görüşme yapılan kişiler sokak oyunlara çok düşkün olduklarını ifade etmişlerdir. Oyun arkadaşı olarak akrabalarını, komşu çocuklarını yani yakınlarını tercih ettikleri anlaşılmaktadır.

Sokakta da komşu çocukları ile yine kuzenim ve ablamla çok oynardık sokakta daha çok bisiklet sürerdim top oynamadım seksek oynamayı çok severdim (K12).

Ben hep top, kılıç, araba, silahla oynardım bebeklerle oynamazdım Bana misket getirirlerdi bebekleri falan sevmezdim yani. Sokağımız güvenli bir sokak değildi ama bahçemizde oyunlar oynardık bisiklet falan sürerdik (K13).

Boğaziçi Üniversitesi siyaset bilimi uluslararası ilişkiler bölümünde okuyan üniversite sınavlarında hem dilde hem de eşit ağırlıkta ilk bine giren bir öğrenci ise;

Evet, hem de çok Mahalle ortamında bir gün cam kırardık erik ağacı taşlardık her akşam banyoda Annem kafamdan kum temizlerdi, her gün eve üstüm başım toz çamur içinde gelirdim küçükken çok bitlendim. Evcilik tarzı oyunlar oynamadım çünkü süt kardeşlerim aynı zamanda Sokak arkadaşlarım da ve çoğu erkekti O yüzden de kızlara göre daha erkeksi oyunlar oynardım Onlara göre daha güçlüydüm (K14).

Ben en çok oyuncak kepçemle toprak biçmeyi çok severdim çamurdan falan ev yapıyorduk taşlarla oyunlar oynuyorduk yazın babannemlerle köyde vakit geçirirdik O yüzden çamurla toprakla taşla oynamayı çok severim. Ama evde daha çok yapboz yapardım böyle hayvancıklı falan, abimin Legoları vardı ve çok kıymetliydi, bir tek benimle paylaşırdı ve ben onlarla en çok kuleler yapardım, kendime hayali saraylar yapardım, eğer bir lego parçası abime de bana da lazımsa o parça için kavga ederdik, ama hep abim alırdı benden (K15).

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) sokak oyunlarını tercih ettikleri bazı öğrencilerin bisiklete bindikleri ve büyüklerin oyunlarını oynamaya çalıştıkları anlaşılmıştır. Sokak oyunlarının sosyal iletişimi kuvvetlendirdiği, çocukları yarışmaya ittiği, rahatlattığı, problem çözme becerilerini geliştirdikleri anlaşılmaktadır.

4.1.3 Dönüştürülen oyuncaklarla oyunlar

Marmara hukuk fakültesi birinci sınıf öğrencisi abisi ile oyuncu kartları ile oynadığını, askerlere benzettiğini, kağıtlardan top yaptığını, sopalardan da silah yaparak oynadıklarını ifade etmiştir.

Abimle benim futbolcu kartlarımız vardı, bu kartları biz boya kalemleri ile futbolcu formalarını boyardık ve onlarla futbol oynardık. Abimin öğrettiği futbolcu kartı oyunlarını ben savaş oyunlarındaki askerler olarak yapardım kartlarla savaş oyunu kurar, oynardım. Kağıtlardan patlayan toplar yapardım tüfekler yapardım sopalardan falan tabii bunlar gerçekmiş gibi de oynardım. (K3)

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) bazıları Legolara meraklı oldukları bulmaca tarzı oyunları çok sevdiklerini ifade etmiştir.

Legolarım çok vardı ve seri seri Legolar aldırırdım çünkü Legodan yaptığım şeylerin bozulmasını istemezdim. (K5).

Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde okuyan üniversite sınavlarında sayısal alanda İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) biri ise;

Benim Küçükken küçük arabalarım ve minik plastikten askerlerim vardı onları savaştırırdım, arabalarımın bir tanesini çok severdim hala daha saklıyorum onu. Legolarla çok oynardım. Bir de tamirci seti oyuncakları vardı onları çok severdim (K10).

Oyuncaklarımı çok muhafaza ederdim ilk oyuncağım damperli bir kamyondu evin içinde sürerdim koridorda, oyuncaklarım benim için çok değerliydi ve hala saklıyorum (K11).

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) bazıları dönüştürülen oyuncakları satın aldıkları ve bunlarla oynamayı tercih ettiklerini ifade etmiştir.

4.1.4 Hayali oyunlar

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) bazıları hayalleri ile oyun oynamayı tercih ettiklerini ifade etmiştir.

Empati ve hayali oyun, çocukların başkalarının duygularını öğrenmelerini ve farklı durumlarda kendilerini hayal etmelerini sağlar. Hayali arkadaşları olan erkeklerin daha düşük saldırganlık seviyelerine sahip oldukları, daha mutlu hissettikleri, daha olumlu tutumları olduğu ve daha sonraki oyun durumlarında daha az korku ve endişe yaşadıkları ve kızların oyunlarında öfkeli, korkulu ve üzgün olma ihtimallerinin daha düşük olduğu gösterilmiştir (Singer ve Singer 1992, Jenkinson 2005). Ellerinde bulunan oyuncakları hayal güçlerini kullanarak zenginleştirdikleri ve yeni oyunlar kurguladıkları anlaşılmaktadır. Boğaziçi Psikoloji bölümünde okuyan eşit ağırlıkta ilk bine giren bir öğrenci ise;

Ben o dönemde en çok ablam ve erkek kuzenimle birlikte oynardım hayali oyunlarım çok vardı izlediğim çizgi filmlerin karakterlerine bürünürdük, legolarla çok oynardım legolardan şehir falan kurardım, yapboz yapardım sokakta da oyunlar oynardık Saklambaç yakalamaç, top oynardık paten kayardık ve seksek falan oynardık Bir de öğretmencilik oynuyordum büyüdüğümde öğretmen olmayı hayal ederdim. (K6)

Eğer okula en erken ben geldiysem direkt oyuncak bölgesinde gider orada arkadaşlarım gelene kadar oyun oynardım. Oyuncakların içinde en çok lego ile oynamayı severdim, legolardan bir şeyler yapmayı çok severdim Hatta arkadaşlarım gelince legolardan neler yaptığımı sorarlar ve onun üzerinden oyun kurar arkadaşlarımla birlikte oynardık. Oyun hamuru tarzı oyunları çok sevmezdim. Çünkü annem oyun hamurlarının hep zararlı olduğunu söylerdi, ama araba oyunları ile falan çok oynardım. (K7)

Çocukların hayal güçlerinin gelişmiş olduğu ve hayaller kurdukları bilinen bir olgudur. Bu bağlamda görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) oyunlarını hayal kurarak organize ettiklerini belirtmişlerdir.

Ben en çok hayali oyunları oynamayı severdim parmaklarımı asker yaparım konuşturdum falan oyunlarımı kendim oluşturdum oyuncaklarımı konuşturdum (K12).

Evet peluş oyuncakların vardı onları gece yatmadan tek tek dizedim odamda ülkem olurdu Ben buranın kraliçesiyim herkes Benimle ilgilenecek falan derdim. Öyle hayaller kurardım Bir de mesela bir erik ısırdım saçımın dünyanın en güzel saçı olduğunu hayal ederdim eriği bir daha ısırdım işte burnum dünyanın en güzel burnu falan böyle Hayaller kurardım (K13).

Boğaziçi Üniversitesi siyaset bilimi uluslararası ilişkiler bölümünde okuyan üniversite sınavlarında hem dilde hem de eşit ağırlıkta ilk bine giren bir öğrenci ise;

Dansçı olmak istiyordum manken olmak istiyordum ama hiç büyüklüğe dair hayalim yoktu, arkadaşlarımla oyun oynamayı hayal ediyordum... Bizimkilerden hangi yollarla para isteyeceğimi düşünüyordum o paralarla arkadaşlarıma dondurma ısmarlamayı ve topumuzun olmasını hayal ederdim. Çünkü hep çoraplarla top yapıyorduk ve oynuyorduk Bir de para güç demek ya çocuklar arasında bile öyleydi güçlü olduğunu göstermeye hayal ediyordum param olunca onlara Dondurma falan ısmarladım diğer çocuklara göre hava atardık falan (K14).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında evde, sokakta, oyuncaklarla arkadaş gruplarıyla kurguladıkları hayallerle, sokak oyunları ile ürettikleri oyuncakları ile oynadıkları ve oyunu çok sevdikleri anlaşılmıştır.

4.2 Üniversite Sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) Erken Çocukluk Yıllarına İlişkin Kişisel Özellikleri

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) sınav başarıları diğer öğrencilerden farklılıklarını göstermektedir. Bu öğrencilerin başarılı olmalarında erken çocukluk yaşantılarının etkili olduğu düşünülmektedir. Bu öğrencilerin diğer öğrencilere kıyasla farklı kişisel özelliklere sahip olması beklenebilir.

Mizaç (huy), doğuştan gelen, yaşam boyu değişmeyen, bireylerin kendine özgü algı, motivasyon, ihtiyaç ve en temel psikolojik arayışlarını belirleyen yapısal bir çekirdektir. Bir başka ifadeyle mizaç, hem çocuğunuzun hem de sizin davranışsal (eylemsel), duygusal ve düşünsel özelliklerinizi şekillendiren bir yazılım ya da psikolojik DNA'nız olarak kabul edilebilir (Selçuk ve Yılmaz, 2018). Üstün yetenekli çocuklarda gözlemlenen özellikler tüm çocuklarda belli ölçülerde gözlemlenebilen özelliklerdir. Üstün yeteneğin bir göstergesi olabilmesi için bu özelliklerden birçoğunun ilgili yaş grubunun doğal olarak gösterdiği ölçülerin üzerinde bir düzeyde çocukta gözleniyor olması gerekmektedir (Akarsu, 2001) Bu bağlamda görüşme yapılan 15 öğrencinin kişisel özelliklerine ilişkin elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

Çizelge 4.1: Üniversite Sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) Kişisel Özellikleri

Özellikler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15
Oyun Sever	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Merak ve Sorgulama	*	*			*	*		*	*	*	*				
Hayal Kurma		*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Kitaplara İlgi	*	*	*	*	*	*		*	*			*		*	*
Sorumluluk			*		*	*	*	*					*		*
Yaratıcılık		*	*	*	*		*	*							
Erken Okuma						*	*	*					*	*	*
Hayvan Sevgisi				*	*	*		*	*	*	*			*	
Erken Çocukluk Yıllarında Teknoloji Kullanımı	*													*	
Hobileri	*	*		*	*				*	*	*	*		*	

4.2.1 Oyuna düşkünlükleri

Üstün yetenekli öğrencilerin oyunlara düşkün oldukları bildirilmiştir (Davaslıgil, 1990; Ataman, 2015). Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) tamamının oyun oynamaya düşkün oldukları görüşme sonuçlarından anlaşılmıştır. Oyun oynarken farklı mekanları, zamanları kullandıkları oyuncaklar yanında dış mekan oyunlarına da düşkün oldukları ifade edilmiştir. Boğaziçi Üniversitesinde sözel alanda ilk bine giren bir öğrenci şunları belirtmiştir.

Benim oyuncak küçük bir evim vardı onun oyuncaklarını dizmeyi severdim genelde evcilik oyunları oynuyordum. (K1).

Bir diğer öğrenci ise oyun oynamayı önceden planladığını akşamdan daha hayal kurmaya başladığını belirtmiştir.

Ben hep akşam yatarken sabah şu oyunu oynasak nasıl olur acaba diye hayaller kurardım hayallerim hemen gerçekleşirdi sabah olup sokağa çıkınca da o oyunu oynardık.(K2)

Marmara hukuk fakültesi birinci sınıf öğrencisi ise;

İlkokul zamanımda bile dışarıda oynardık (K3).

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi ise;

Dağınık hareketli ama bir işi sonuna kadar devam eden bir çocuktum öyle ki oyunlarımı bile yarıda bırakmazdım (K4).

Evcilik ve savaş oyunları birlikte oynardık yaratıcı oyunlar kurduğumuz için oyuncaya çok ihtiyacımız olmuyordu (K5)

Boğaziçi Psikoloji bölümünde okuyan eşit ağırlıkta ilk bine giren bir öğrenci ise;

Öğretmencilik oynuyordum büyüdüğümde öğretmen olmayı hayal ederdim. (K6)

Hayali oyunlar kurar oynardım. (K7)

Evde en çok benden bir büyük abimle oyunlar oynardım (K8)

Anaokulunda legolarla çok oynardım, yapboz yapmayı ve tahta oyuncaklarla oynamayı severdim, Legolardan kendime robotlar yapar sonra onları konuştururdum (K9).

Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde okuyan üniversite sınavlarında sayısal alanda İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) biri ise;

Benim Küçükken küçük arabalarım ve minik plastikten askerlerim vardı (K10).

Biz atari oyunları oynardık. (K11).

Ben en çok hayali oyunları oynamayı severdim parmaklarımı asker yaparım konuştururdum falan oyunlarımı kendim oluşturdum oyuncaklarımı konuştururdum (K12).

Evet peluş oyuncaklarım vardı (K13).

Boğaziçi Üniversitesi siyaset bilimi uluslararası ilişkiler bölümünde okuyan üniversite sınavlarında hem dilde hem de eşit ağırlıkta ilk bine giren bir öğrenci ise;

Bizim evde bilgisayar ben üç dört yaşındayken vardı Atari oyunları vardı bilgisayara takar arkadaşlarımla oynardık internet yoktu o yüzden internetli oyunlar oynamazdık (K14).

Ben en çok oyuncak kepçemle toprak biçmeyi çok severdim (K15).

Çocukların önemli ihtiyaçlarından biri oyun oynamaktır. Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) tamamı oyuna karşı ilgi duyduklarını belirtmişlerdir.

4.2.2 Merak ve sorgulama

Çok meraklıdırlar. İlgilendikleri konuya karşı dikkatlerini yoğun bir şekilde yönlendirir. Problem çözme becerileri son derece gelişmiştir (Tucker ve Hafenstein, 1997). Üstün yetenekli öğrencilerin meraklı oldukları bildirilmiştir (Davaslıgil, 1990; Ataman, 2015). Çocuklar, öğrenme sürecinin her aşamasından zevk almalıdırlar. Bu

öğrenme için gerekli olan iç ve dış motivasyonu sağlar ve öğrenmeye karşı ilgiyi dinamik tutar. Çocuklar "öğrenmek için", "öğrenirken" ve "öğrendiğinde", hem öğrenme ürününden hem de öğrenme sürecinden zevk almayı başarmış olmalıdırlar. Bu, çocuk için de yetişkin için de önemlidir (Tuğrul, 2002).

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) bazılarının elektronik aletlere karşı meraklı oldukları onların nasıl çalıştıklarını inceledikleri, zaman zaman onları bozsalar da anne ve babalarının kızmadığı anlaşılmaktadır.

Evde sürekli bir şeyleri karıştırdım Televizyon kumandasının içini sürekli açmaya çalışırdım o tür şeyler incelemeyi çok severdim, mutfak robotları falan çok ilgimi çekerdi. Bozardım ama annem babam kızmazdı elimden almazlardı en büyük hobim de bu tarz şeyler yapmaktı (K9).

Küçüklüğümde beri ablamlara abimler bilgisayarda oyunlar oynarken ben merak ederdim Bu oyunlar nasıl oluyor nasıl yazılıyor diye düğmesine basınca bir ekran niye geliyor gibi her şeyi merak ederdim tuşlara basınca gizli kodlar falan yazdığımı düşünürdüm bilgisayarın içi kadar dışı da dikkatimi çekerdi söküp tekrar birleştirdim (K8).

Bir tane uzaktan kumandalı arabam vardı Onun kumandasını açıp kurcalamıştım sonra Çalışmayınca Üzülmüştüm (K11).

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) farklı meslek gruplarının kullandığı aletlere ilgili olduklarını bir öğrenci aşağıda ifade etmiştir. Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde okuyan üniversite sınavlarında sayısal alanda İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) biri ise;

Ben bir gün doktora gitmiştim doktora masası kalemi stetoskop falan benim çok dikkatimi çekmişti yazdığı reçete önlüğü ve o masasındaki yılanlı Tıp sembolü beni bayağı etkilemişti doktorlardan çocuklar korkar ya ben hiç korkmazdım Şimdi konuşunca Doktor olmam da bunu etkisi var mıdır bilemedim.(K10).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında meraklı oldukları çok fazla soru sordukları ve bu merak arzusunu gidermeye çalıştıkları görülmüştür. Zaman zaman oyuncaklarını kurcalayıp bozdukları anlaşılmıştır. Tüm bunlar onların çok meraklı olduklarını göstermektedir. Boğaziçi Psikoloji bölümünde okuyan eşit ağırlıkta ilk bine giren bir öğrenci ise;

Meraklı zeki inatçı hareketli, bana bir iş verildiyse onu bitirmeden asla rahat etmezdim anaokulunda öğretmenim hafta sonuna ödev verirdi onu falan okuma-yazma bildiğim için hep tek başıma yapardım (K6).
Resim yapmaya karşı çok merakım vardı o yüzden babam beni resim kursuna yazdırmıştı babamla birlikte resim kursuna gidiyordum resim yapmaya karşı bir yeteneğim vardı (K5)
Genelde çok meraklıydım. (K2)

Görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) özelliklerinden birinin de sorgulayıcı ve meraklı olmaları olarak ifade edilmiştir. Bu özelliğe ilişkin görüşme yapılan kişilerden biri şunları ifade etmektedir. Boğaziçi Üniversitesinde sözel alanda ilk bine giren bir öğrenci şunları belirtmiştir.

Her şeyi soran bir çocuktum. Anne bu ne o ne falan filan Annem de cevap vermekten bıkiyordu en son bağıırıyordu sus diyordu ben yine susmuyordum, bunu hatırlıyorum. Bir gün video çekmişler bana geçen de izledim anneme dönüp anne bana nasıl dayanıyordun diye sordum o kadar ki sorgulayıcıymışım. (K1).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) özelliklerinden birisi sorgulayıcıdır.

4.2.3 Hayal kurmaları

Üstün yetenekli öğrencilerin hayal dünyalarının gelişmiş oldukları bildirilmiştir (Davaslıgil, 1990; Ataman, 2015). Görüşme yapılan kişilerden birinin fazla hayal kurmadığı ama hep başarılı olmayı odağına aldığı ve bunu elde etmek için çalıştığını ifade etmiştir. Boğaziçi Üniversitesinde sözel alanda ilk bine giren bir öğrenci şunları belirtmiştir.

Fantastik hayallerim olduğunu hiç hatırlamıyorum, hep başarılı olmak hayalimdi hep gerçekçiydi öyle uçmak kaçmak falan hiç olmadı ben de. (K1).

Yukarıdaki ifadelerden hiç fantastik hayalleri olmadığını hep başarılı olmayı düşündüğünü anlaşılmaktadır. Bir diğer kişi prenses olma gibi hayallerinin olmadığını yarın hangi oyunu oynayacağını düşündüğünü ifade etmektedir.

Benim öyle prenses olmak gibi hayallerim yoktu. Çünkü o bana hayal ötesi bir hayal gibi gelirdi, ileriye dönük hayallerim de olmadı. Ben hep akşam yatarken sabah şu oyunu oynasak nasıl olur acaba diye hayaller kurardım hayallerim hemen gerçekleşirdi sabah olup sokağa çıkınca da o oyunu oynardık. (K2)

Görüşme yapılanlardan birisinin kendi kendine oyun kurduğu ve oyuncaklarını konuşturduğu kendisini bir savaş komutanı yaptığını bu savaş oyunu ile stratejiler geliştirdiğini ifade etmiştir. Aşağıda hayalleri ile ilgili görüşme sonuçları verilmiştir. Marmara hukuk fakültesi birinci sınıf öğrencisi;

Kendi kendime konuşurdum, konuştururdum da oyuncaklarımı, kendin bir savaş komutanı gibi davranırdım herkes askerlermiş gibi yönlendirmeler yapardım. Sanırım benim bu tarihe ilgim daha o zamanlardan geliyor (K3).

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi ise;

Pokemon karakteri olan bir çizgi film vardı o çizgi filmi izlerken hep onun yanında olduğumu hayal ederdim, büyüyünce doktor olmayı hayal ederdim. Evcilik gibi oyun oynamazdım ama doktorculuk oynardım özellikle babamla.(K4).

Hayali oyunlar kurar oynardım. En büyük hayallerimden biri doktor olmaktı, daha doğrusu doktor olduğumu hayal ederdim babaannem bana oğlum büyüyünce doktor olacak benim oğlum çok akıllı der dururdu. Bende o yüzden hayalini kurardım. (K7)

Lisedeki tarih öğretmenim, eğer bir dersane açmazsam tarih okuduğumda aç kalacağını söyledi tarih bölümünde para yok dedi puanını iyi değerlendir dedi. O yüzden ben de hukuk yazdım ama hukukta özel ve kamu diye ikiye ayrılıyor ya benim kamu hukuku ilgimi çekiyor Ve o da bol bol tarih içeriyor ileride de onunla ilgili bir şey yapacağım (K3).

İleride Cerrah olmak istiyorum o yüzden de Tıp okumam gerekiyordu.(K4)

Meslek seçimine yönelik öğretmenlerin yönlendirmesini dikkate alarak yeni hedefler belirleyebildikleri ve bu doğrultuya yönelebildikleri anlaşılmaktadır. Bu çerçevede Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında belli hedefleri ve hayalleri olduğu bu hayalleri gerçekleştirmek için adım attıkları ancak süreç içinde belirledikleri hedeflerde değişiklikler yaptıkları görülmüştür.

Ben küçükken bebek doktoru olacağım dermişim herkese beni düzeltirlermiş çocuk doktoru olacaksın, hayır ben bebek doktor olacağım diye böyle ısrar edermişim hala söyler ve gülerler (K5)

Boğaziçi Psikoloji bölümünde okuyan eşit ağırlıkta ilk bine giren bir öğrenci ise;

Lisenin ilk yıllarında karar vermiştim psikolojiye. Okuduğum kitaplar falan da hep psikolojik içerikliydi. İnsan ilişkileri hep dikkatimi çekmişti sanırım çok kalabalık bir aile içinde büyüğümünden dolayı insan ilişkilerini ve düşüncelerini çok erken yaşta öğrenmiştim. Altı yaşındayken Kur'an

kursu gibi bir yere gitmiştim orada psikolog bir öğretmenim vardı çok bilgili ve çok tatlı bir kadındı. Beni çok zeki bulurdu ve anneme benim için IQ testi yaptırıp özel bir okula gitmemi istemişti ama annem IQ testi yaptırmamıştı. Çünkü annem benim böylesi bir durumda insanlardan farklı muamele görmemi istemiyordu. (K6)
Astronot olmak en büyük hayalimdi (K9).

Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde okuyan üniversite sınavlarında sayısal alanda İlk Bine Giren Öğrencilerden (İBGÖ) biri ise;

Aslında garanti bir meslek diye gördüğüm için yazdım mühendislikle arasında kalmıştım sonra tercihim tıp oldu, dedelerden bir miras falan kalmadı Tabii babam da öğretmen yani memur çocuğuyuz. Zor şartlarda ama iyi eğitimlerle okudum anaokulu öğretmenim dahil öğretmenlerim hepsi iyiydi. (K10).

Ben o dönemde(dedemin hikâyelerinden etkilendiğim için sanırım bunu şimdi fark ediyorum) Hep bir devlet görevlisi olmak istiyordum en büyük hayalim oydu.(K11).

Lisede İngilizce öğretmenim felsefeden yüksek lisans yapmış zehir gibi akli olan bir adamdı dokuzuncu sınıftaydım o zaman onunla oturup konuşmak beni çok etkiliyordu. İlkokul beşinci sınıfta Plato'nun devlet eserini okumuştum o zaman çok anlamamıştım ama o kitabı okurken hiç sıkılmamıştım. Şu an bunu hatırladım öğrenmeyi çok severdim belgeseller çok izlerdim ve bir sürü hayvan türü bilirim. Hayvanları çok severim bunları da eklemek istedim. Birde sorgulayıcı ve herşeyi kabul eden bir insan değildim ve felsefeyi çok seviyordum (K12).

Tıp okumak istemedim mühendislik tam benlikdi, biraz erkeksi bir tarafım var ya tam benimle özdeşleşiyordu (K13).

Küçükken hep Cumhurbaşkanı olmayı hayal ederdim sanırım dedemin Belediye Başkanı olmasından etkilenmiştim (K15).

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) gelecek hayallerinde mesleklerini düşündükleri, bu hayallerini gerçekleştirmek için çaba sarf ettikleri görülmüştür. Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere öğrencilerin hedef belirlerken geleceklerini düşündükleri kolay iş bulacakları alanları tercih ettikleri ve kendilerine verilen önerileri dikkate aldıkları anlaşılmaktadır. Bazı öğrencilerin ise hayallerinde arzularını gidermeye yönelik hayaller olduğu anlaşılmıştır. Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde okuyan üniversite sınavlarında sayısal alanda İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) biri yiyeceklere ulaşmak için bakkalı olmasını hayal etmiştir.

Bakkalım olsun diye hayal ederdim Çünkü amcanın bakkalı vardı ama bana hiç Sen de benim yeğenim misin istediğin şeylerden al falan demezdi o yüzden bakkalım olsun isterdim (K10).

Görüşme yapılan kişilerden birinin mücadeleci bir yapısının olduğu öğrenmek için sürekli çaba sarf ettiği ve sorgulayarak öğrendiği ifade edilmiştir.

Sanırım ben o dönemlerde hiç sokağa çıkamadığım için evde kaldığım için her şeyi kendi çabamla öğrenmeye çalışmışım. Bu yüzden de hep sorgulamışım, şu an bakıyorum da hala sorgulayıcı bir yapım var bunu çocukluğumdan getirmiş olmalıyım. (K1).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında mücadeleci oldukları kolay kolay vazgeçemedikleri anlaşılmıştır.

4.2.4 Kitaplara ilgi

Çok hızlı öğrenirler. Duydukları ve gördüklerini uzun zaman belleklerinde tutabilirler. Kendi sınıf düzeyinin üstünde kitaplar okumaktan hoşlanırlar. Zihinden işlem yapmada çok başarılıdırlar (Charles, 1992). Üstün yetenekli öğrencilerin önemli bir kısmının okumaya düşkünlükleri bildirilmiştir (Davaslıgil, 1990; Ataman, 2015). Boğaziçi Üniversitesinde sözel alanda ilk bine giren bir öğrenci evlerinde kitapların çok olduğunu ve çok okuyan bir aileden geldiğini belirten görüşmeci şunları ifade etmiştir:

Evimizde kocaman bir kütüphane var ama o kitapların hepsi babama ait. Babam Avukat ve İlahiyatçı. Annem çok kitap okumayı sevmezdi lise mezunuydu, ama babam çok okur tefsirler yazardı babamın kitapları yığılı, biz içinde kaybolurduk. Böyle bir fotoğrafımız falan var keşke getirseydim kitapla büyüdüm aynı zamanda dini kıssaların olduğu bir videoları, filmleri ailecek izlerdik ama babamın ya da annemin başucuma oturup bana kitap okuduklarını bilmiyorum ve buna üzülüyorum hala. (K1)

Boğaziçi üniversitesinde okuyanlardan biri kitapların olmadığı ve kitaplara ilgisinin olmadığını söyleyen bir diğer görüşme yapılan kişi şunları belirtmiştir.

O dönemde kitabım yoktu ve hiç de ilgilenmiyordum. Büyüklerin kitaplarına da dokunmuyordum. (K2)

Marmara hukuk fakültesi birinci sınıf öğrencisi ise;

Kitaplarla çok aram yoktu. Ben İlkokula başladığımda kendim ilgilendim kitaplarla. Annem ve ablam masal okurlardı, anaokulundaki çizim kitaplarım hariç kendi kitabım olmadı, öyle özellikle kitap alıp kurcalamak falan hiç olmadı. (K3)

Yukarıdaki ifadelerden bir öğrencinin kitaplarla ilgilenmediğini ilkokulda kitaba ilgisinin başladığını anaokulun da ise çizim kitaplarından başka hiçbir kitabı olmadığını belirtmiştir.

Diğer biri katılımcı ailesinin kendisine sürekli kitap okuduğu ve okumaya karşı yakın ilgisinin olduğunu ve küçük yaşta okuma öğrendiği belirtilmiştir.

Babam annem bana çok kitap okurlardı annem ve babam bana üç buçuk yaşında matematiği öğrettiler Norveççe okuma yazma üç buçuk yaşında öğrenmiştim Pokemon diye bir şey vardır bir çizgi film onu çok severdim onun çıkartmaları kartları falan olurdu kartların üzerindeki yazıları okuyordum okuduklarım babama anlatıyordum(K4).

Büyük bir kitaplarımız vardı babam kitap okurdu bana hikayeler masallar çok anlatırdı Ben babamdan bir çok şey öğrendim (K9).

Ablamın okulda okuduğu kitaplar bana okuduğunu hatırlıyorum anneannemin hikayelerini anlattığını biliyorum babam gazete okuyordu bol bol. Evde bir kitaplığımız vardı benim orada yazılı değil ama resimli kalın kitaplarım vardı kitaptaki resimlerden hikaye uydururdum (K12).

Katılımcılardan biri anasınıfına giderken okuma yazma bildiğini ve babasını çok sevdiğini belirtmiştir.

Anasınıfına giderken okuma yazma öğrendim babam çok kitap okurdu bana ve bana çok hikaye anlatırdı babam beni çok severdi (K5).

Katılımcılardan birinin evinde yaşayan herkesin kitap tutkunu olduğu için beş yaşında okuma yazma öğrendiğini belirtmiştir.

Benim babam çok kitap okuyan bir adamdı ben o yaşta iken ablam abimde okula gidiyorlar, Herkes bir kitap tutkunu ve ben de hep onlara özeniyorum, o yüzden 5 yaşında okuma yazma öğrendim evimizde kocaman bir kütüphanemiz vardı. O kütüphane şimdi daha da büyüdü tabi. (K6).

Katılımcılardan biri babasından uyumadan önce kitap dinlemeyi sevdiğini, belirtmiştir.

Hayır, gitmedim ama hayatım kitaplar arasında geçti babamla Kitap okumayı çok severdi yattığımız yerde yatak odasında yani kocaman bir kitaplarımız vardı bende kitapları çok severdim zorla birilerini okutturur dinlerdim dinlemeyi çok severdim konuşmayı sevmezdim (K8)

Boğaziçi Üniversitesi siyaset bilimi uluslararası ilişkiler bölümünde okuyan üniversite sınavlarında hem dilde hem de eşit ağırlıkta ilk bine giren bir öğrenci ise;

Benim kitaplarla aram hep iyi olmuştu zaten okula gitmeden Okuma yazmayı öğrendim babamla hareketli oyunlar dışında kitap etkinlikleri falan da çok yapardık o anlatırdı Ben dinlerdim veya ben okumaya başlayınca ufak ufak okuduklarımı onu anlatırdım Babam da böyle kitap okuyan bir adamdır zaten ilgilenirdi o yüzden iyiydi yani (K14).

Babam çok kitap okuyan biri değildi fakat evimizde kitaplığımız vardı Annem bana hikaye kitapları okurdu, şiir kitaplarından şiir okuduğunu bile hatırlıyorum (K15).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında çoğunlukla kitaplarla ilişkili olduklarını ve kitaplara olan yoğun ilgide ailelerinin etkili olduklarını ifade etmişlerdir. Kitap okuma sevgisinin erken çocukluk döneminde başlaması eğitimsel açıdan avantajlar sağlayacağı açıktır. Bu açıdan kitaplara olan ilgileri onların başarılı olmalarını destekleyen bir olgu olarak düşünülebilir.

4.2.5 Sorumluluk

Üstün yetenekli öğrencilerin akranlarına kıyasla sorumluluklarının bilincinde oldukları ifade edilmiştir (Davaslıgil, 1990; Ataman, 2015). Görüşme yapılan öğrencilerden biri geçirdiği bir kazada soğukkanlı duruşunu ve kendine olan güvenini şu cümlelerle açıklamıştır.

Bir gün Annem dışarıda komşularla konuşuyordu alnımı masaya çarptım ve yarıldı şunu çok iyi hatırlıyorum şimdi anneme gitsem telaşlanacak gerek yok deyip pansuman falan kendi başıma yapmıştım Annem beni görünce şok olmuştu ben sana daha ne yapayım her şeyi halletmişsin demişti kendi işlerimi kendim halletmeyi severdim hep yine öyleyim (K8).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında özgüvenlerinin bulunduğu birçok faktörü düşünüp kendi başlarına sorumluluklarını yerine getirebildiği anlaşılmıştır. Marmara hukuk fakültesi birinci sınıf öğrencisi kendisiyle ilgili çok sakın bir kişi olduğunu sorumluluk sahibi olduğunu ve söz dinlediğini belirtmiştir.

Çok sakın bir kişi, sorumluluk sahibi olmak ve çok söz dinlemek (K3)

Düzenli bir çocuktum odamı toplardım (K5)

Bana bir iş verildiyse onu bitirmeden asla rahat etmezdim anaokulunda öğretmenim. Hafta sonuna ödev verirdi onu falan okuma-yazma bildiğim için hep tek başıma yapardım (K6).

Sorumluluklarını bilen bir çocuktum. (K15).

Aileme karşı sorumluluklarımın hep bilincindeydim. (K7)

Evde bazı sorumluluklarımız vardı bunları yerine getiriyordum. (K13)

Boğaziçi Üniversitesinde sözel alanda ilk bine giren bir öğrenci uyumlu olduğunu söz dinlediğini ifade etmiştir.

Ben çok uysalmışım, hiç sorun çıkarmaz, ağlamazmışım, ama bu benim karakterim galiba annemin babamın şansı. Sorgulayıcı ama isyan edici değilmişim. Babam zaten benim gözümde her şeyi bilen biriydi ona ne sorsam verdiği cevabı kabul ederdim. (K1).

Çok çok iyiydi, arkadaşlarımı çok severdim, onlarda beni severdi bundan çok eminim. (K2).

Çoğunlukla oyun oynayan uyumlu bir çocuktum (K5).

Ben evin en küçüğü olduğum için biraz nazlıymışım ama çok akıllıymışım uyumluymuşum sakinliğimle bilinirdim (K8)

Yukarıdaki ifadelerden görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) çocukluklarında uyumlu olduklarını, sakin sorgulayıcı ama isyan eden bir çocuk olmadıklarını ifade etmişlerdir.

Çocuklar, kişisel ihtiyaçları ve dürtüleri söz konusu olduğunda neredeyse bir yetişkin gibi kontrollü ve mantıklı olmaya çalışırlar. Mantıksız ya da yerine getirilemeyecek hiçbir şeyi yalnızca “canları istediği için” tutturmazlar. İstek ve ihtiyaçlarını mutlaka mantıklı bir nedene dayandırıp ifade eder, mantıklı bir nedeni olmayan isteklerini ise genellikle hiç söylemez, bastırırlar. Kusursuz, asla hata yapmayan, her zaman olması-yapılması gerekeni tam olarak yerine getiren tutarlı bir çocuk olduklarında kabul görececeklerini düşündükleri için küçük yaşlardan itibaren standartları hep “mükemmellik” seviyesindedir. Daima kusursuz olma gerekliliği ise yoğun bir “mükemmellik kaygısı ve hata yapma korkusu” yaşamalarına yol açabilir. Hata yaptıklarında çok fazla gerilir, büyük bir suçluluk hissederek. (Selçuk ve Yılmaz, 2018).

4.2.6 Yaratıcılık

Üstün yetenekli öğrencilerin yaratıcılıkları yaşlılarına göre çok gelişmiştir (Davaslıgil, 1990; Ataman, 2015). Görüşme yapılanlardan birisi kendisini oldukça yaratıcı olarak düşünmektedir. Çok eğlenceli oyunlar kurguladığını ifade etmiştir.

Ben çok eğlenceli bir çocukluk geçirdim. Zaman zaman aklıma gelir hala daha keyif alırım, o zamanlardaki yaratıcılığım sanırım benim ruhumun gereği idi. (K2).

Marmara hukuk fakültesi birinci sınıf öğrencisi oyuncak silah yapmayı çok sevdiğini en ince parçalarına kadar dikkat ettiğini ifade etmiştir.

Evet, silah yapmayı çok severdim ama öyle basit bir şey değil silahların şarjörlerine dürbün sistemlerine kadar her şeyi yapardım bir marangoz gibi işleyerek yapardım tahtadan üç boyutlu bir şekilde yapardım. Bir de 4,5 yaşlarında futbol oynamaya başladım hala daha fut sal oynuyorum.(K3)

Kumdan çamurdan yollar köprüler ve evler yapardık hele çamurla oynamaya bayılırdım.(K4)

Evcilik ve savaş oyunları birlikte oynardık yaratıcı oyunlar kurduğumuz için oyuncuğa çok ihtiyacımız olmuyordu (K5)

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında yaratıcı oldukları kendi oyuncaklarını yapabildikleri oyun geliştirebildikleri ve senaryo kurabildikleri anlaşılmıştır.

Katılımcılardan bazıları hareketli olduğunu belirtmiştir.

Dağınık hareketli ama bir işi sonuna kadar devam eden bir çocuktum öyle ki oyunlarımı bile yarıda bırakmazdım (K4).

Evet çok oyun oynardım arkadaşlarımla birlikte. Ama top oynamazdım, yani futbol tarzı. Ben daha çok koşmalı yakalamalı oyunlar oynardım en çok da saklambaç oynamayı severdim. Suyu çok sevdiğim için babam beni yüzme kursuna götürürdü, çok iyi yüzerim hala. (K7).

Görüşme yapılan diğer bir öğrenci ise çok fazla hareketli olmadığını durgun sakin ve dingin bir yapısı olduğunu belirtmiştir.

Diğer çocuklar gibi koşturan bir tip değildim(K8)

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında hareketli olanlar yanında durgun olanlarında bulunduğu anlaşılmaktadır.

4.2.7 Erken okuma

Literatürde, üstün yetenekli çocukların genellikle, normal gelişim gösteren çocuklara göre, yetenekli oldukları alanda daha hızlı ilerledikleri vurgulanmaktadır. Ancak üstün yeteneklilik tiplerine göre bu hızlı ilerleme özelliği değişebilir. Özel bir alanda yetenekli olan çocuğun tüm gelişim alanlarında hızlı olması beklenmemelidir. Örneğin, görsel sanat alanında üstün yetenekli olan çocuk sadece bu alanda

yaşıtlarından üstün olma özelliği göstererek diğer gelişim alanlarında standart gelişim ritmi izleyebilir (Tuğrul, 1994; Metin, 1999). Üstün yetenekli öğrencilerin büyük çoğunluğu akranlarından önce okuma yazma öğrenmiştir (Davaslıgil, 1990; Ataman, 2015). Görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) bazılarının okuma ve yazmayı küçük yaşlardan itibaren öğrendiği anlaşılmıştır. Öğrenciler okumaya ve yazmaya karşı meraklı olduklarını ve kolaylıkla okuma yazmayı öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bunun için kurs ve benzeri düzenli eğitimler görmedikleri sadece merakları ile bu beceriyi elde ettikleri anlaşılmaktadır.

Beş yaşında okumayı çözmüştüm ablam okumayı öğretmişti bana sol elimi kullanıyordum yazı yazarken ama sol elimle düz yazı yazıyordum okula başladığımda sağ elimle el yazı yazmayı öğrendim (K6)

Okula başlamadan iki ay önce falan okumuştum ama benim yazılar yerine sayılar ile aram çok iyiydi, daha anasınıfındayken 100den geri geri sayıyordum ve bu çok hoşuma gidiyordu, okul hayatım boyunca da matematiği de çok sevdim. (K7).

Ben beş altı yaşlarında okuma falan biliyordum (K8).

Evet daha üç yaşındayken ben elime kitaplarla Annemi çok sıkıştırıyormuşum ve o da öğretirdi bana, o zamanlar başlamış kitaplara ilgin 4 yaşında da okuyordum net bir şekilde (K13).

Babam benimle çok ilgileniyordu ben beş yaşında okuyup yazıyordum. Matematiği de okula yaşım da gidemedim diye yedi yaşında yine babamdan öğrendim (K14).

Ben altı yaşında hem okuyup hem yazıyordum. Ama bunun için ne annemden ne de babam dan özel bir destek almadım, abimin ders çalışması falan çok hoşuma gidiyordu, onun yazı yazması kitap okuması falan dikkatimi çekiyordu, onunla vakit geçirdiğim için erkenden okuma yazma öğrendim (K15).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında akademik gelişimlerinin hızlı olduğu ve okula gitmeden okumayı öğrendikleri anlaşılmaktadır.

4.2.8 Hayvan sevgisi

Üstün yetenekli öğrencilerin büyük çoğunluğu doğaya karşı ilgi duymakta ve çevresel hassasiyetler taşımaktadırlar (Davaslıgil, 1990; Keskinoğlu, 2013; Ataman, 2015). Katılımcılardan bazıları hayvanları sevdiğini belirtilmiştir. Onların bu sevgisi hayvanların bakımını üstlenmeleri, ilgilenmelerine yol açmış bundan dolayı onlarla olmaktan zevk aldıklarını ifade etmişlerdir. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi şunları belirtmiştir:

Hayvanları kedi kuş hatta böcekleri çok severdim, solucan bile toplardım (K4).

Balık kuş su kaplumbağası civciv besledim evde çok seviyordum hayvanları ve kedi çok istedim ama annem kediden çok korktuğu için evde hiç kedi büyütmедim (K5)

Babaannemin tavukları vardı onları beslerdim, doğayı çok severdim ağaca çıkmaya bayılırdım. (K7).

Kedilerle falan çok konuştuğumu hatırlıyorum. Kalemlerle kitaplarla hep haşır neşirdim resimler falan çok yapardım Annem Toprak alır killerle oynatırdı bizi, kedileri resmetmek ve kedilerle oynamak hoşuma giderdi kilden hayvan yapardık hayvanlardan özellikle kedileri çok severdim avluda 12 tane kedimiz vardı. (K8).

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) sadece hayvan sevgisi değil aynı zamanda bitki ve çiçeklere karşı da ilgili oldukları anlaşılmaktadır.

Bahçemiz vardı bahçede çiçekler vardı bir sürü. Onları koklar her birinin neden birbirinden farklı olduğunu sorardım.(K9).

Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde okuyan üniversite sınavlarında sayısal alanda il bine giren öğrencilerden biri ise;

Biz tatillerde köye giderdik Ben genelde babamın yanında tarlada olurdum yanında gezerdim toprakları eşelerdim birlikte kuş kafesi falan yapmıştık (K10).

O dönemde amcamlar ile birlikte bahçede bir şeyler ekmek ve toprakla meşgul olmak beni çok mutlu ederdi çiçekler ekerdik meyveler sebzeler yetiştirdik amcamla birlikte. (K11).

Boğaziçi Üniversitesi siyaset bilimi uluslararası ilişkiler bölümünde okuyan üniversite sınavlarında hem dilde hem de eşit ağırlıkta ilk bine giren bir öğrenci ise;

Ben Kastamonu'nun bir kasabasında büyüdüğüm için biraz yaşadığım yer kırsaldı, hayvanlarla iç içeydik, köpekleri çok severdim, mahallede süt kardeşlerimizle beslediğimiz bir köpeğimiz vardı (K14).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında hayvanlara karşı büyük bir sevgi besledikleri ve doğaya karşı ilgi duydukları anlaşılmıştır.

4.2.9 Erken çocukluk yıllarında teknoloji kullanımı

Görüşme yapılan kişilerin erken çocukluk yaşantıları 1997-2005 yılları arasına gelmektedir. Bu dönemlerde teknolojinin şimdiki gibi yaygın ve gelişmiş olduğunu düşünmemek gerekir. Akıllı telefonların tabletlerin olmadığı bir dönemdir.

Bilgisayarlar yeni yeni kurumlara evlere girmeye başlamıştır. İnternetin ise çok sınırlı olduğu ve sadece çevirmeli hattın olduğu bir dönemdir.

Katılımcılardan biri bilgisayarla tanışmasının altı yaşında olduğunu internet olmadığı için oyun oynamadığı ifade edilmiştir.

Bilgisayar bizim evimize ben altı yaşındayken geldi tüplü bir bilgisayardı, müzik dinlerdik internet yoktu o yüzden oyunlar falan yoktu en fazla paintten bir şeyler çizer boyardık ben dokuz yaşındayken internet geldi ve ilk yaptığım bir şey mail almaktı nedense, hala daha onu kullanıyorum. (K1).

Marmara hukuk fakültesi birinci sınıf öğrencisi eve internet geldiği zaman bile dışarıda oyun oynamayı tercih ettiği ifade edilmiştir.

Eve kapanma durumları benim çevremde 2009 dan sonra başladı bilgisayar oyunları falan o zamanlarda çok vardı ilkokul zamanımda bile dışarıda oynardık (K3)

Katılımcılardan biri evinde teknolojiye uzak yaşadığını bilgisayarlarının bulunmadığını ailesinin teknolojiye zararlı gördüğünü belirtmiştir.

Bizim evde bilgisayarımız yoktu. Annem babam teknolojik şeyler zararlı diye almadılar hiç bizim eve bilgisayar daha iki sene önce geldi. Ben tetris bile oynamadım. (K4).

Katılımcılardan biri evinde bilgisayar olmadığını ama video oynatıcıyı kullandığını belirtmiştir.

Benim bilgisayarım çok sonradan oldu yani dört ya da beşinci sınıftayken falan. Ama evde bir tane video oynatıcımız vardı onu nasıl kullanmam gerektiğini biliyordum çizgi film koyar onları izlerdim oradan. Çizgi film izlemeyi çok severdim. (K7).

Bilgisayarım yoktu ikinci sınıfta olmuştu bilgisayarım. o yüzden şey değildi o çağda çok bilgisayarla ilgilenilmiyordu, sanırım internet yoktu bu kadar yaygın değildi (K.9).

Katılımcılardan biri bilgisayarın ilk geldiğinde oynadığını ama daha çok tornavidalarla oynadığını belirtmiştir.

Bilgisayarımız vardı ilk geldiğinde atari falan oynuyorduk bilgisayarda internet yoktu ve cd içinde boks maçları falan vardı onlarla oynardık ama çok değil ama ben en çok tornavidaları falan oynuyordum babamın tamir çantası dikkatimi çekerdi onlarla çok oynardım (K8).

Bilgisayarım 2. Sınıfta oldu tetrisim vardı atarım falan hiç olmadı (K10).

Bilgisayar Ben ilkokuldayken evimize geldi o dönemde yoktu Ben tetris bile oynamadım. Çünkü ilgimi çekmiyordu sevmiyordum (K12).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında teknoloji ile çok yoğun bir ilgi ve tutkuları bulunmamaktadır. Ancak bunda ailenin eğitim modeli ve bakış açısının da etkili olduğu görülmüştür. Bilgisayarla oyun oynayan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) olduğu da görüşmelerde elde edilen bulgulardan biridir.

Babam elektronik eşyalarla çok ilgiliydi evde bilgisayarımız vardı ama internet ben ilkokuldayken geldi. Biz atari oyunları oynardık. (K11).

Boğaziçi Üniversitesi siyaset bilimi uluslararası ilişkiler bölümünde okuyan üniversite sınavlarında hem dilde hem de eşit ağırlıkta ilk bine giren bir öğrenci ise;

Bizim evde bilgisayar ben üç dört yaşındayken vardı Atari oyunları vardı bilgisayara takar arkadaşlarımla oynardık internet yoktu o yüzden internetli oyunlar oynamazdık (K14).

4.2.10 Hobileri

Üstün yetenekli öğrencilerin büyük çoğunluğunun ilgi duyduğu uğraşları vardır (Davaslıgil, 1990; Keskinoglu, 2013; Ataman, 2015). Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin(İBGÖ) farklı hobileri olduğuna ilişkin bulgular elde edilmiştir. Katılımcılardan biri oyunu en büyük hobi olarak görmektedir. Resim yapmayı sevdiğini ifade edilmiştir.

Ben kesme yapıştırma, boş kağıtlara resimler çizmeyi severdim ama resim yeteneğim yoktur. (K1).

Katılımcılardan biri tiyatro kurmayı ve oynamayı çok sevdiği anlaşılmaktadır.

Evet, tiyatro oynamak, kurmak benim en büyük hobimdi hala daha çok severim.(K2)

Oyun biyolojik, psikolojik ve sosyal bir gerekliliktir ve bireylerin ve toplulukların sağlıklı gelişimi ve refahı için temeldir. ” (Playwork Principles Scrutiny Group, 2005). Çocuk açısından son derece önemli olan oyun çeşitlerinden biri de LEGO oyunlarıdır. LEGO 20. yüzyılın ortalarında büyük popülerliğe yükselen plastik yapı taşı oyuncaklarıdır (<https://www.britannica.com/topic/LEGO>) Çocuklar doğal olarak yeni zorluklar arar ve hedeflerine ulaşmak için yeni yollar icat eder. Aynı zamanda yaratıcılık ve inşaatçılık yeteneği, sanatçılar ve bilim dünyası LEGO oyuncakları ile

keşfedilebilir (LEGO, 2004). Robotik faaliyetlerle mümkün kılan öğrenme türleri, çoğu zaman parçalarının toplamından daha büyüktür. Pedagojik yaklaşımda, güçlü okul fikirlerine ve yaratıcı ifadelerle biçimli bağlantılar kurgulanırken, LEGO tipi oyuncaklar eğitim ortamlarında yaygınlaşmıştır (Stager, 2010). LEGO oyuncakları, her gün yeni bir oyuncak veya model inşa edilebilme imkanı veren oyuncaklardır. Oyun, çocukların duygusal refahı, sosyal gelişimi ve akademik başarısı için gereklidir. Katılımcılardan biri arkadaşlarıyla birlikte Lego oynadığını belirtmiştir. Lego oyununa ilişkin birçok öğrenci ilgileri olduğunu ifade etmişlerdir. Lego oyununda zihinsel becerilerin gelişmesi bilişsel yetileri kullanmayı gerektirmesi nedeniyle mümkündür. Bu açıdan görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) gelişimlerine katkı sağlayan bir oyun türü olarak düşünülebilir. Zihinsel becerilerinin gelişmesi nedeniyle Lego oyunlarını tercih ediyor olmaları da muhtemeldir.

En önemli hobim Lego ile oynamaktı evde arkadaşlarımı toplar onlarla bile Legolarla değişik şeyler yapardık.(K4)

Anaokulunda Legolarla çok oynardım, yapboz yapmayı ve tahta oyuncaklarla oynamayı severdim, Legolardan kendime robotlar yapar sonra onları konuştururdum (K9).

Katılımcılardan bazıları resme karşı ilgili olduklarını, kağıtlarla oyun kurduklarını, boyama etkinliklerini yaptıkları, bazılarının ise resim yetenekleri olduklarını ifade etmişlerdir.

Resim yapmaya karşı çok merakım vardı o yüzden resim kursuna yazdırmıştı babamla birlikte resim kursuna gidiyordum resim yapmaya karşı bir yeteneğim vardı (K5)

Boğaziçi Psikoloji bölümünde okuyan eşit ağırlıkta ilk bine giren bir öğrenci ise;

Elişi kağıtlarından bir şeyler kesmeyi ve origami yapmayı çok severdim. Babam eve art crazy diye aylık dergi abonesi olmuştu bizim için. (K6)

Ben resim yapmayı çok severdim özellikle pastel boya ile resimler yapmayı severdim şu an bile bir şeyler çizerim baktığım bir şeyi birebir yapabiliyorum ama yaratıcı olarak bir resim yapamam tabii ama bu babamdan geliyor bana. (K10).

Sakızdan çıkan çıkartmaları stikerleri dolabımıza yapıştırmayı çok severdim sahte dövmele zararlı diye onları da dolaba yapıştırdım Bir de sürpriz yumurtalardan çıkan oyuncakları bir araya getirdim ve bunu günlük mutlaka yapardım ama onları biriktirmezdim. Yani koleksiyon yapmazdım da onları birleştirmek çok hoşuma giderdi (K12).

Evet boyama yapmak özellikle sulu boya yapmak çok hoşuma giderdi Annem de çok değer verir ve onları saklardı ve çok düzenliydim, bütün oyuncakları düzenli yerleştirdim arabaların büyükten küçüğe falan sıralar öyle koyardım yerine annem bana bilim dergileri falan alırdı 5 yaşında falan bazı okudum için onları bana okut dururdu ve Onun içinden sorular sorardı yeni bir şeyler öğrenmeyi ve bunları birilerine öğretmeye severdim bir gün dışarıda oyun oynarken ağlayarak eve gelmişim ablam neden ağladığımı sormuş Ben de beni oyundan çıkardılar demişim neden demiş çünkü ben onlara yerçekimine anlatmak istedim ama onlar top oynamak istediler O yüzden Beni oynamadılar attılar demişim ablam çok gülmüş ama Ben gülüyor diye ona da kızmışım (K13).

Bayağı iyi resim yapıyordum boyalarla aram çok iyiydi hala resim yaparım (K14).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında hobi olarak oyunları tercih ettiği çoğunlukla sokak oyunları ve Lego tarzı oyunlar oynadıkları görülmüştür. Lego oyunlarına olan ilgileri özellikle zihinsel düşünme becerisi gerektirdiği ve tamamlandığında sonuca ulaşmanın verdiği hazzı tatmak istedikleri kaynaklı olabilir. Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) birçoğunda Lego oyunlarına karşı ilgili oldukları anlaşılmıştır.

4.2.11 Kendileriyle ilgili tanımladıkları üç özellik

Çizelgede görüşme yapılan kişilerin kendileri ile ilgili tanımladıkları 3 özellik verilmiştir. Bu özellikler içinde en fazla söylenen özelliklerin liderlik, meraklılık, hareketli olmak, sakin olmak, uyumlu olmak olduğu görülmektedir.

Çizelge 4.2: Kendileriyle İlgili Tanımladıkları Üç Özellik

Özellikler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15
Uyumlu	*		•	*				*•		*•	*	*			*
	•														•
Meraklı	•	•			•	*•	*•		*			*•	•	•	•
Zeki				*•		•							*•		
Hareketli		*•				*					*	•		*•	
Yaratıcı		*•	*	•	*•	*			•						
Lider		•		*		•						*•	*•	*	

Çizelge 4.2 (devam): Kendileriyle İlgili Tanımladıkları Üç Özellik

Özellikler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15
Eğlenceli		*		•	*•				*•					•	
Çekingen	*		*•				•			*•					*
Sakin	*•		*				*	*•		*	•				•
Sorumluluk sahibi	•		•				•	*•		•			*		*
Ailesine düşkün											*			*	
Keşifçi					*		*		*		•				

* katılımcının ifadesi

• gözlemcinin notu

Görüşme yapılanlar kendilerini aşağıdaki özellikleri taşıdıklarını ifade etmişlerdir.

Uysal, söz dinleyen, sakin ama hep odak olmayı isteyen bir çocuktum diye bilirim. (K1).

Eğlenceli, özgür, yaratıcı, hareketli derim kendim için. (K2).

Sus pus, utangaç, içine kapanık yani çekingen ama kendine özgü işleriyle uğraşan yaratıcı bir çocuktum (K3)

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi ise;

Kendine güvenen, lider ruhlu, uyumlu, zeki(K4)

Aşırı gözlemci bir çocukmuşum çok ayrıntılara takılırdım Konuşkan bir yapım vardı insanları fıkra anlatıyormuşum, fıkra anlatıp gülmeyi eğlenmeyi çok zor severmişim, yeni öğrendiğim her şeyi paylaşmayı seven bir çocuktum. Bir de ben kurabiye yapmayı çok severdim oyun hamurundan daha çok gerçek hamurlarla oynamayı çok severdim, hamurlarla yaratıcı şekiller ortaya koyardım. (K5)

Boğaziçi Psikoloji bölümünde okuyan eşit ağırlıkta ilk bine giren bir öğrenci ise;

Yaratıcı zeki inatçı hareketli, bana bir iş verildiyse onu bitirmeden asla rahat etmezdim. Anaokulunda öğretmenim hafta sonuna ödev verirdi onu falan okuma-yazma bildiğim için hep tek başıma yapardım (K6).

Pek paylaşımcı değildim, sessiz sakindim her şeyi çok incelerdim çok meraklı bir yapım vardı.(K7)

Çok sakın bir kişiydim, sorumluluk sahibi olan ve çok uyumlu bir çocuktum. (K8)

Meraklı olmak ve araştırmacılık, arkadaş canlısı olmak (K9).

Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde okuyan üniversite sınavlarında sayısal alanda il bine giren öğrencilerden biri ise;

Uyumlu, sessiz sakın çekingen ama çevresi tarafından hep akıllı olarak adlandırılan bir çocuktum (K10).

Ben evin en küçüğü olduğum için aileme karşı biraz şımarıktım Sabırsızım, hareketli ama uyumlu bir çocuktum (K11).

Uyumluymdu. Meraklı ve lider.(K12)

Ben şimdi bakıyorum da bayağı bilmiş zeki bir çocukmuşum lider bir yapım vardı hala var ve hep başarı odaklı bir çocuktum hep başarmayı sevmişimdir, aynı zamanda sorumluluk sahibiydim de.(K13).

Boğaziçi Üniversitesi siyaset bilimi uluslararası ilişkiler bölümünde okuyan üniversite sınavlarında hem dilde hem de eşit ağırlıkta ilk bine giren bir öğrenci ise;

Hareketli, lider, ailesine düşkün (K14).

Söz dinleyen, uyumlu arkadaş canlısı ve sorumluluklarını bilen bir çocuktum. Düzenli bir çocuktum bunları söyleyebilirim (K15).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında kendilerini tanımladıkları özellikler bağlamında kendilerinin farkında oldukları ve çoğunlukla, uyumlu, meraklı, zeki, hareketli, yaratıcı, eğlenceli, çekingen, lider gibi özellikler sayılmıştır.

Eğer mizaç tipi bireylerin kişiliğini yüzde 100 oranında belirliyor olsaydı, aynı mizaç tipine sahip olan herkes, aynı durumlarda aynı şekilde davranırdı. Ya da yeryüzü “birbiriyle aynı kişiliğe sahip olup aynı şekilde düşünen insanların” bulunduğu çok sıkıcı bir yer olurdu. Oysa bireyler aynı mizaç tipine sahip olsalar bile, mizacın etkileştiği; aile, eğitim, kültür, yaşanan olaylar gibi faktörler hiç kimse için aynı olamayacağından, herkesin kişiliği kendine özgüdür. Bundan dolayı her insan biriciktir, hiç kimse bir diğerine “tıpatıp benzemez” (Selçuk ve Yılmaz, 2018).

4.3 Ailelerine İlişkin Algıları

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında aile yapısının ve yaşantılarının bu başarılarında etkili olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda katılımcıların aileleri ile ilgili verdikleri ifadeler anılar önem taşımaktadır.

Çizelge 4.3: Ailelerine İlişkin Algıları

Özellikler	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15
Anne Baba Çocuk Birlikte	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Aile Büyükleri İle Vakit Geçiren Çocuklar	*	*	*		*	*	*	*	*	*	*	*	*		*
Yüksek İletişim Ortamı (İlgi, Paylaşım ,Ortak Hedef)	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
Çocuğa Güven, Sorumluluk Vermek, Kararlara Katılım	*		*					*	*	*			*	*	*
Kardeşlerle Olumlu İlişkiler	*	*	*		*				*						
Aile İçi Sınırlar Ve Kurallar	*	*						*							

4.3.1 Anne baba çocuk birlikte

Boğaziçi Üniversitesinde sözel alanda İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) geniş bir aileden geldiği ve babasının ikinci eşinin çocuğu olduğu ifade edilmiştir. Babası 72 annesi ise 56 yaşında olduğu babasının farklı evliliğinde ise üç çocuğu olduğu ve büyük bir aile yapısına sahip oldukları ifade edilmiştir.

Benim babam 72 yaşında annem 56 yaşında. Babamın ikinci evliliği babamın üç çocuğu var diğer evlilikten. Ama onlar çok büyükler 45-46 yaşlarındalar benim kendimden büyük yeğenim falan var geniş bir aileyiz abim 23 yaşında bir de ben varım. (K1).

Marmara hukuk fakültesi birinci sınıf öğrencisi aile ilişkilerinin yakınlığına aşağıdaki şekilde dikkat çekmiştir:

Aile ilişkilerimiz her zaman sıkı olmuştur, ilişkilerimiz gelişmiştir. Babam madenci başçavuş, ilkokul mezunu ama mesleki yeterlilik için 2 yıllık bir eğitim almış madenci başçavuş olmuş, emekli olduktan sonra Manavgat'a yerleşmişiz. Daha sonra Manavgat' da otelde teknik serviste çalışıyor. Annem kafelerde yemek bölümlerinde çalışıyor. Babam emekli ama hala çalışıyor.(K3).

Başarılı öğrencilerin ailelerinin mutlu bir aile yapısı olduğu ifade edilmiştir. Bu ailede değerlere önem verildiği karşılıklı saygı ve sevgiye dayalı iletişimin kurulduğu belirtilmiştir. Hep mutlu ailede büyümüş babasının ve annesinin birbirini çok sevdiği aile içinde hiç kavga olmadığı muhafazakar bir aile yapısına sahip olduğu abisinin ve kendisinin gittiği okullar dini eğitim veren okullar olduğu belirtilmiştir.

Ben hep mutlu bir ailede büyüdüm. Babamla annem çok muhabbetlidirler Birbirlerini çok severler. Evde kavga hiç bir zaman olmadı annem ve babamla aram hep iyiydi ailem muhafazakâr ve dini bir aileydi, abimin de benim de gittiğimiz okullar dini konulara da değiniyordu hep(K1). Annem lise mezunu ev hanımıydı babam İlahiyat mezunu ama grafik tasarımıda çalışıyordu Ama şu an öğretmen abim tip bakıyor 5 sınıfta genel olarak birbirleriyle anlaşılan bir aile yapım var herkes fikirlerini söylemekte özgür. Kendini iyi ifade edebilen insanlardan oluşuyor (K5).

Başarılı öğrencilerden birinin yurt dışına eğitim gördüğü anne ve babasının yurt dışında yaşadığı ifade edilmiştir. Aile yapısı incelendiğinde ilkokul mezunu ebeveyne sahip oldukları belirlenmiştir.

Annem Uşaklı Babam çobanlık yapmış Annem Norveç'e gitmiş daha sonra babamla bir şekilde vesile olmuş ve tanışmışlar babam da Norveç'e gitmiş işçi olarak çalıştılar orada. Birinci sınıfı orada okudum sonra Türkiye'ye geldik Türkiye'de birinci sınıfı tekrar okudum Sonra denklik sınavına girdim ve üçüncü sınıftan devam ettim. (K4).

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) bazıları ailelerinde bol bol konuşma ve diyalog kurulduğunu televizyonlarının bulunmadığını ifade etmiştir.

Hafta sonları balkonda kahvaltı ederdik masada bol muhabbet ederdik normalde de çok muhabbet ederdik mutlu bir aileydik evde televizyon yoktu çünkü ben çok televizyona bakıyorum diye annem televizyonu evden çıkarmış kapının önüne koymuş onu da bir başkası almış (K5).

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) bazıları ailelerinde görüş ayrılıkları olduğunu ifade etmiştir.

Annem Yıldız Teknik makineden mezun ama çalışmıyor Babam da İnşaat okumuş Ama şu an işini yapmıyor şu an esnaf. Annem ile babamın genelde görüşleri birbirine zıt olurdu Mesela annem şunu yapmayın derdi babam da yapın bir şey olmaz derdi evde otorite Annem de babam daha rahat biriydi (K6)

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) bazıları akrabasıyla yakında oturduğunu ve zaman zaman onlara oynamak için gittiklerini ifade etmiştir.

Annem ilkokul mezunu ev hanımı, babam lise mezunu işçi, bir tane kız kardeşim var benden üç yaş küçük oda şuan lisede okuyor Ben babaannemle aynı apartmanda yaşıyordum, üst katta biz alt katta onlar oturuyordu mutlaka gün içinde onlara hep giderdim orada da kendime

ait oyuncaklarım vardı annemle birlikte vakit geçirdiğimizi hatırlıyorum (K7).

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin(İBGÖ)bazıları eğitim yaşantılarında ailesi tarafından desteklendiklerini ifade etmiştir.

Babam üniversite mezunu polis memuru. Annem ilkokul mezunu ev hanımı. Annem ve babam için en önemli şey çocuklarının eğitimiydi maddi durumumuzun çok iyi olmamasına rağmen gerekli desteği hep sağladılar biz iki kardeşiz bir kız kardeşim var üç yaş küçük benden. Onun için de geçerli bu eğitim açısından hep desteklendik. Annem tuttuğunu koparan bir insandır iş bitiricidir. Babam daha sistemlidir (K9).

Babam öğretmendir felsefe öğretmeni ve çok otoriter bir adamdı ciddi olmamı beklerdi hep öyle ki fotoğraflarda bile asker gibi çıkmışım. Çünkü babam öyle isterdi ben okula gitmeden babam bana masa sandalye falan ayarlamıştı onun üzerinde oyuncaklarımı dizer orada oynar orada resim falan yapardım annem ortaokul mezunu ve ev hanımı ablam şu an çocuk doktorudur. (K10).

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde okuyan üniversite sınavlarında sözel alanda İlk Bine Giren Öğrencilerden(İBGÖ) biri ise evde çok kişi yaşadıklarını ve ailede dedesine büyük saygı gösterildiğini ifade etmiştir.

Evet ,biz Makedonya'dan göçmen bir aile olarak İstanbul'a gelmişiz Ben geniş bir aile içinde büyüdüm evde dedem, dedemin kardeşi üç tane amcam iki tane abim ben babam ve annem olarak 10 kişi yaşıyorduk Büyük abim benden sekiz yaş diğer abim altı yaş büyüktü evin küçük çocuğuydum babam lise mezunu Annem ilkokul Büyük abim açıktan üniversite okudu diğer abim liseden mezun evde dedemin lafı sözü çok dinlenirdi çok iyi bir insandı beni de çok severdi. Dedem ikinci Dünya Savaşı'nda görev almış bir insandı. Otoriter bir yapısı vardı ondan onun hikayelerini dinlemek çok hoşuma giderdi. (K11).

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerden(İBGÖ) bazıları ailelerinde annesi ve babasının çalıştığını ve bu yüzden birçok şeyi ananesinden öğrendiği ifade etmiştir.

Ben babam ablam ve annem olarak evde 4 kişi yaşıyoruz Ablam benden 2 yaş büyük Annem İlahiyat mezunu o zamanlar İSKİ de çalışıyordu Babam da İlahiyat mezunu Annem ve babam çalıştığı için bizi anneannem ve dedem büyüttü diyebilirim ablam okula biraz erken başlamıştı genel olarak o dönemde zamanımın çoğunu anneannemle geçiriyordum terbiye kurallarını falan hep Anneannem öğretmişti (K12).

Boğaziçi Üniversitesi siyaset bilimi uluslararası ilişkiler bölümünde okuyan üniversite sınavlarında hem dilde hem de eşit ağırlıkta derece yapan bir öğrenci ise;

Onları ortak noktada birleştiren bendim çünkü annemin ilk evliliğinden olan çocuğu ölmüş ben de annesizdim. Annem çok duygusal bir insan ve annem babam birbirine çok saygılar ve ilişkileri çok muazzam. Birbirlerini çok severler (K14).

Babamla çok muhabbetimiz yoktu annem daha çok ilgilenirdi benimle. Annem din kültürü öğretmeni babam matematik öğretmeni dedemde belediye başkanıydı, dedemin bir ağırlığı vardı hem yaşadığımız çevre içinde hem de ev içinde, onlarla birlikte yaşamıyorduk ama bir birimize çok bağlıydık. Tatillerimizi hep onlarla geçirirdik. Babam da dedem gibi otoriter biriydi ama baskıcı değildi, annem yapısı gereği daha yumuşak mizaçlıydı, istediğim şeyleri anneme söyler onunla yapardık (K15).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında ailelerinin kendileri ile yakından ilgilendiği anlaşılmıştır. Aile yapısının düzenli bir aile olduğu genelde kardeşlerinin bulunduğu, büyük bir aile yapısına sahip oldukları, erken çocukluk dönemlerinde büyükanne ve büyükbabalarıyla etkileşim içinde oldukları, baba ve annenin sahip olduğu eğitim düzeyinden çok çocukları ile ilgili oldukları dikkat çekmektedir.

4.3.2 Aile büyükleri ile vakit geçiren çocuklar

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) biri göçmen bir aileden geldiğini babaannesinin Almanya'daki yaşantısına değinmiş cesur ve atılgan bir babaanneye sahip olduğunu, zaman zaman babaannesinin annesini eleştirdiğini belirtmiş bundan dolayı hüznünlendiğini bazıları aile için de sorun olduğunu bu da onu üzdüğü ifade etmiştir.

Babaannem dedem öldükten sonra bizle yaşamaya başlamıştı babaannem cesur ve değişik bir kadındı Almanya'ya ilk kendi gitmiş dil bilmemesine rağmen orada iş tutmuş babamı, halamı ve dedemi sonra kendi almış Almanya'ya çok baskın bir karakter. Tabii bizimle yaşamaya başlayınca annemin üzerinde otorite kurmaya çalışmış ve devamlı iş hayatında çalışmışlar. Ben küçükken Babaannem beni anneme karşı Annem Babaanneme karşı hep doldururdu bu durum beni çok üzerdi o yüzden hüznünlü bir çocuktum. Bu çok yanlış bir şeydi, Ben onların manevi ağırlığını çekmek zorunda kaldım hep. Babam Meslek Okulu'ndan mezun Annem de lise mezunu ablam 37 yaşında abim 39 yaşında annem 64

yaşında abimle Ablam benim ikinci annem babam gibiydi Ama onlar okuyup çalıştıkları için hep annemle birlikteydim (K13).

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin(İBGÖ) bazıları dedesiyle birlikte yaratıcı oyuncaklar yaptığını ifade etmiştir.

Köyde dedemle birlikte çok vakit geçirirdim, dedemle tahtadan arabalar yapardık, ona lastik tekerlek yapardık (K7).

4.3.3 Yüksek iletişim ortamı (ilgi, paylaşım, ortak hedef)

Aile çocuk iletişiminin önemi hususunda sayısız kitaplar yazılmış, eğitimler düzenlenmiş ve bilinçli ailelerin oluşması için programlar düzenlenmiştir. Selçuk ve Yılmaz, (2018) ebeveyn-çocuk ilişkisinde ebeveynin kritik bir rolü olduğu görüşünün yaygınlaştıkça anne-baba tutumları üzerine yapılan çalışmaların daha fazla önem kazandığını belirtmiştir. Bu konuda farkındalığı artan ebeveynler genellikle demokratik, otoriter, izin verici, koruyucu vb. şeklinde gruplanan tutumlardan kendileri için ideal olanı seçip uygulamaya çalıştığı, ama aslında önemli olan mizaca uygun tutumun geliştirilmesi olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda çocukların gelişimi ve karakter oluşumlarında yüksek iletişim ortamının önemli olduğu düşünülmektedir.

Görüşme yapılan öğrencilerden biri aile kendisine değer verildiğini ancak özel bir ilgi gösterilmediğini belirtmiştir.

Babamın beşinci çocuğuyum ve normal bir çocuktum özel hissetmemiştim hiç ama önemliydim. Çünkü ben başarılıymışım, annemin sözlerini falan hep dinliyordum üzerime düşülmedi, belki de düşülmesine gerek duymadılar zaten uysal ve başarılı bir çocuk olduğum için. (K1).

Görüşme yapılanlardan birisinin annesi sadece okuma yazma biliyor babası okula gitmiş ama hep çalışıyormuş bu süreçte özel bir ilgi görmediği anlaşılmaktadır.

Annem sadece okuryazar okula hiç gitmemiş. Babam okula gitmiş ama hep çalışıyor, görmüyoruz bile doğru dürüst.(K2).

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi birinci sınıf öğrencisi babası düzgün okuyamadığı için çocuklarını okutmak istediği vurgulanmıştır.

Babam okuyamamış zaten köyde imiş ilkokul okumuş ama sonra kendini geliştirmiş derslere karşı ilgisi çokmuş kendi okuyamayınca çocukların hepsini okutmaya çalışmış.(K3)

Katılımcılardan birinin babasıyla çok zaman geçirdiği ve kendisiyle çok yakından ilgilenildiğini ifade etmiştir. Özellikle babasıyla nitelikli zaman geçirdiğini belirtmiştir.

Babamla çok oyun oynuyordum en çok babam ilgileniyordu benimle. Çünkü annem ikiden fazla işlerde çalışıyordu o yüzden biz babamla çok fazla vakit geçiriyorduk. (K4).

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) bazıları geceleyin uyurken babasıyla birlikte hayal güçlerini kullanarak masal anlattıklarını ifade etmiştir.

Babamla ilişkilerim çok iyiydi babam bana genelde masallar anlatırdı Ama bu masallar genelde yaratıcı nitelikteydi Bana saksılı masal anlatırdı. Babam camdan baktım ne gördüm der beklerdi babam orayı benim uydurmamı yani doldurmamı beklerdi işte araba gördüm veya çiçek gibi bir şey gördüm derdim sonra böyle hikaye oradan devam ederdi Her gün böyle etkinliklerimiz mutlaka olurdu (K5)

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin(İBGÖ) bazıları anne babalarının çok çalışmalarına rağmen çocuklarına zaman ayırdıkları ifade etmiştir. Boğaziçi Psikoloji bölümünde okuyan eşit ağırlıkta İlk Bine Giren Öğrencilerden(İBGÖ) biri ise;

Çok yoğun çalışırlardı ama hafta sonu mutlaka bizi Kız Kulesi gibi İstanbul'un görülmesi gereken yerlerine pikniklere falan götürürdü her hafta sonu babaanneme kahvaltıya gider oradan gezmeye giderdik (K6)

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin(İBGÖ) bazıları aile içinde saygı olduğunu ifade etmiştir.

Annem ile babam birbirlerine çok saygı duyan ve birbirini seven insanlardı, o dönemde bile benim tercihlerimi önemserlerdi bu durum hiç değişmedi hala böyle benim görüşlerimi fikirlerimi hep desteklediler (K6).

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin(İBGÖ) bazıları babası ve dedesinin çok zaman ayıramadığını ifade etmiştir.

Babam dedemlere yardım etmek için köye gidiyordu ama annem bizimle çok ilgileniyordu üstümüze çok düşüyordu (K8)

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin(İBGÖ) bazıları ailelerle toplandıkları ve birlikte etkinlik yapmalarından mutlu olduğunu ifade etmiştir.

Ailemle birlikte ve diğer polis aileler ile bir gün Hasankeyf'e gitmiştik o zaman Antik Kent suların altında değildi, ama suların içinde masalar vardı orada oturup suların içinde ayaklarımız yemek yemiştik çok keyifliydi. Çok eğlenmişim o gün. Kalabalık bir grup ile tüm gün gülüp eğlenmiştik (K9).

Annemin büyük vakti mutfakta geçmesine rağmen benimle çok ilgilenirdi babamın o dönemde hep çalıştığını biliyorum hafta sonları vakit geçirebiliyorduk. Abimler benimle oyun oynarlardı ama ikisinin yaşı daha yakın olduğu için onlar birlikte daha çok vakit geçirirlerdi hafta sonları annemle birlikte anneannelere giderdik Babamla birlikte mutlaka vakit geçirirdik Babam benimle çok oyun oynardı Pazar günleri babamla oyuncak almaya giderdik (K11).

Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi Uluslararası İlişkiler bölümünde okuyan üniversite sınavlarında hem dilde hem de eşit ağırlıkta İlk Bine Giren Öğrencilerden (İBGÖ) biri ise;

Benim babam ile ilişkilerin Çok iyi de evde Herkese çok iyi anlaşırdık Ama babam kahramanımdı her akşam geldiğinde birlikte hep oyun oynardık güreşirdik şakalaşırdık, uçurtma falan yapardık babam üniversiteye altı yıl gitmiş ama bitirmemiş bana bakan Annem ilkokul mezunu Babam daha entelektüel. Annem daha sakin biri. Kardeşim ben sekiz yaşındayken doğdu hep aile içinde sıcak bir ilişkimiz oldu mutluyduk eğlenceliydi böyle (K14).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin(İBGÖ) erken çocukluk yıllarında ailelerinin yakın ilgisini gördükleri anlaşılmaktadır. Güvenli bir aile ortamında yetiştiği bu ortamda destek gördükleri değer verildiği kendilerine güvenildiği ve gelişimleri için kitap okuma gezi düzenleme birlikte zaman geçirme gibi faaliyetlerle destek verildiği görülmüştür.

Bir çocuğun “iyi yetişmesi”, yani sağlıklı ve kaliteli bir kişilik geliştirebilmesi, bizim ondan ne beklediğimizden önce “onun doğası gereği nasıl bir karakter ve kişilik geliştirmeye eğilimli” olduğuyla ilişkilidir. Öyleyse “iyi yetişmiş bir çocuktan” bahsedebilmek için öncelikle çocuğun doğasını/mizaç tipini bilmek gerekir... (Selçuk ve Yılmaz, 2018).

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) biri ibadet amaçlı yurtdışına ailesi tarafından götürüldüğü ve bunu sıklıkla tekrar ettikleri belirtilmiştir.

Benim büyük abim ve babam turizm iş yapıyorlar hac umre. Ben 3 yaşındayken ilk umreye gitmişim, ondan sonra da hep gittim çocukluğumun yaz tatilleri hep orada geçti. (K1).

Ailemle hafta sonları mutlaka bir etkinlik yapardık, misafirlıklere gider lunaparka, fuar alanlarına veya pikniklere giderdik. Köyümüz yaşadığımız yere 1 saat uzaklıktaydı tatillerde mutlaka köyde olurduk.(K7)

Babam ve annem ile ilişkim çok iyiydi her hafta sonu olmasa da genelde hafta sonları Beykoz Korusu'na giderdik gider piknik yapardık çocuk eğlence alanlarına giderdik falan onlarla birlikteyken çok eğlenirdim. Annem babam birbirleriyle iyi geçinen insanlardı onlar tarafından üzüldüğümü hiç hatırlamam mutlu bir ailem vardı mutlu bir çocuktum hatta hiç büyümek istemezdim (K12).

Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) bazıları yaptıkları gezilere ilişkin anılarını paylaşmışlardır. Bu gezilerden zevk aldıklarını belirtmişlerdir. Çocukların sosyalleşmesinde gözlem yapmaya en elverişli etkinliklerden biri olan gezinin onların gelişimine katkı sağladığı düşünülebilir.

4.3.4 Çocuğa güven, sorumluluk vermek, kararlara katılım

Boğaziçi Üniversitesinde sözel alanda ilk bine giren bir öğrenci sorumluluk alma özelliklerini aile yapısının geliştirdiğini ve desteklediğini ifade etmiştir. Annesinin çocukların yapması gereken işleri üstlenmediği bunları kendilerinin yapmasını sağladığı belirtilmiştir.

Evde iş bölümü gibi değil ama herkes kendi yatağını toplamak zorundaydı. Oyuncaklarımızı kendimiz toplamak zorundaydık. Ve ben bunu o kadar içselleştirmişim ki başka eve gittiğimizde çocukların oyuncaklarını toplayan anneler görünce çok şaşıırıyordum. Mesela bavulunuzu kendimiz hazırlıyorduk her şeyimizi kendimiz koyuyorduk. Eğer bir şeyi unuttuysak annem unutmasaydınız, sen unuttun onu diyordu. Herkes kendi yapıyordu bavul işlerini bile. (K1).

Görüşme yapılanlardan bir kişinin evin de iş paylaşımı yapıldığı gözlenilmektedir. Başkalarının evine gidildiğinde çocukların odalarını toplanmadığı görülmüştür. Görüşme yapılanlardan birisinin evinde kendisine bir görev düşmediği belirtilmiştir. Ona göre dört ablasının olması sorumluluklarını azaltmıştır.

Kardeşimle ilgileniyorum devamlı, bunun dışında özel bir sorumluluğum yoktu çünkü biz evde çocuklar olarak anılırdık. Herkes ayakkabısını zaten kendi giyerdi o kısımda ilgilenen yoktu ama ev içinde sorumluluklarım yoktu. Çünkü 4 tane ablam vardı ve bana bir iş

kalmazdı pek kendi hayatımla ilgili başarmam gereken her şeyi de kendim yaptım. (K2)

Görüşme yapılanlardan birisinin annesinden beklentisi olan bir çocuk olmadığı ve ablasıyla birçok şeyi paylaştığı anlaşılmaktadır.

Ben de annemden çok beklentim olan bir çocuk değildim, ben genelde büyük ablamla birlikteydim her şeyi ablamla paylaşırdım. Ablama küçük anne derdik.(K2)

Yatağımı toplatırlardı, hala o sorumluluğum üstümde.(K3)

Kardeşlerim seçkin üniversitelerde Tıp İnşaat hukuk sınıf öğretmenliği elektrik elektronik bölümlerinde okuyorlar kardeşlerim de dereceli bir şekilde girdiler üniversitelere. Aramızda gizli bir rekabet vardı kim ne yaptıysa diğeri daha iyisini yapmalıydı Bizim evde tebrik olmazdı zaten yapılması gereken bir şey gibi olurdu yapılan her olumlu davranış. (K8).

Görüşme yapılan kişilerin kendilerine yüklenen sorumlulukların onların yaşına ve gelişimine uygun sorumluluklar olduğu kendi işlerini kendilerinin yapmasına teşvik edildikleri anlaşılmaktadır.

Evet o dönemde biz yer sofrasında yemek yerdik o sofrayı kurup sofraya bezi yaymak ve ekmeği sofraya getirme işini hep ben yapardım (K9).

Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde okuyan üniversite sınavlarında sayısal alanda İlk Bine Giren Öğrencilerden(İBGÖ) biri ise;

Ben ne olursa olsun oyuncaklarımı kendim toplardım akşam yemeği saatinde kesinlikle herkes masada olurdu babam bunu çok önemserdi. Kahvaltı yapılmadan evden kesinlikle çıkılmazdı. Hala öyle. Bir de babamın salonda oturduğu bir yer vardı eğer orada ben oturuyorsan babam soluna geldiyse hemen oradan kalkardım (K10).

Annem beni hep küçük yaşımdan beri kariyer yapmam gerektiğini kimseye minnet etmemem gerektiğini söylerdi bana beni küçük yaştan beri kendi işimi yapmam gerektiğini söylerdi hırslı yapımı annemden dolayı olduğunu düşünüyorum babamla çok oyun oynardım babamın sınırları hiç yoktur onunla çok mutlu vakitler geçirirdik Annem bana haftanın bir günü mutlaka oturup Dualar şiirler falan ezberlettirirdi ama bunu sektirmezdi. Annemle ilişkimiz hiç çocuksu olmadı hep yetişkin gibi davranırdı bana (K13).

Evde ışıkları söndürmek benim görevimdi, üstümden çıkardığım kıyafetlerimi mutlaka katlardım, oyuncaklarımı hep ben toplardım (K15).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerden(İBGÖ) erken çocukluk yıllarında ailelerinde sorumlulukları olduğu kendilerinden beklenenleri yapmaları istendiği görülmüştür.

Görüşme yapılan kişilerin kendilerine yüklenen sorumlulukların onların yaşına ve gelişimine uygun sorumluluklar olduğu kendi işlerini kendilerinin yapmasına teşvik edildikleri anlaşılmaktadır.

Hemen hemen her zaman çalışkan, ciddi ve disiplinlidirler. Okul yaşamları başladığı günden itibaren ödevlerini yapma, ders çalışma gibi sorumluluklarını kendilerine hatırlatılmasına gerek kalmadan yerine getirmeye dikkat ederler. Üzerlerine aldıkları görevleri kusursuz-eksiksiz yerine getirmek onlar için çok önemlidir. Bu nedenle tam olarak yerine getiremeyeceklerini fark ettikleri işlere başlamaktan kaçınabilirler. Yaptıkları her şeyin kusursuz olması için detaylarla çok uğraşır, hatta zaman zaman detaylar arasında kaybolup, işlerini tamamlayamayabilirler (Selçuk ve Yılmaz, 2018).

4.3.5 Kardeşlerle ilişkiler

Boğaziçi Üniversitesinde sözel alanda İlk Bine Giren Öğrencilerden(İBGÖ) biri abisinin kendisini kıskandığını ve karakter yapılarının uyuşmadığını belirtmiştir.

Abimle aramda 3 yaş var ağabeyim benim doğup eve geldiğim günü hatırlıyor ve beni hep kıskanmış istememiş. Abimle evde özel olarak oynadığımız hiçbir oyunu bilmiyorum, hiç geçinemездik hep birbirimizin zıttıydık ve hala öyle. (K1).

Özel bir ilgi olmadı ama bu kötü niyetlerinden değil veya dışlamaktan değil ama erkek kardeşime özel bir ilgi vardı 5 kızdan sonra o ağam pašam oldu hep. O yüzden kardeşimi o dönemde kıskanırdım.(K2).

Abisiyle çok iyi anlaştığını ve oyunları birlikte oynadığını belirten Marmara hukuk fakültesi birinci sınıf öğrencisi şunları aktarmıştır.

En fazla abimle vakit geçiriyordum, çok ilgilenirdi benle. Evde ayrıca yeğeni ve ablam var oyun arkadaşım onlarla da vakit geçiriyordum.(K3)

Yukarıda abisinin onunla ayrı ilgilendiği ve yeğeni ve ablasının da evde bulunduğunu söylemiştir. Ayrıca abisinin onunla özel olarak ilgilendiği ve birlikte oynadıklarının oyunlarının hayatında büyük etkisi olmuştur.

Abim benim için oyunlar kurardı kart oyunları hazırladı abim bana bilgisayarda Call of Duty diye savaş ve tarihi ağırlıklı bir oyun öğretmişti. Bu oyunlar ve silahları düşkünlüğüm yüzünden hep savaşlar ilgimi çekiyordu tarih merakın bu yüzden kaynaklanıyor sanırım.(K3)
Kardeşimle her şeyi birlikte yapardık abim benden 8 yaş büyük genelde koruyuculuk görevi yapardı (K5).

Benim en küçük abim ile aramda 2 yaş var ve ben en çok onunla oynadığım için genellikle erkek oyunlarını severdim. (K8)

Evde kardeşimle birlikte güzel vakit geçirdik birlikte dondurma alırdık balkon demirlerinden bacaklarımızı sarkıtır dondurmalarımızı yerdik. Dışarıdan gelince hep beni karşılar kucaklardı, birbirimizi çok severdik (K9).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında kardeşleri ile yakın ilişkileri olduğu kimi öğrencilerin kardeş kıskançlığı sebebiyle çekişmeli bir ilişki içinde olduğu kimi öğrencilerin ise kardeşleri ile yakın samimi ve sağlıklı ilişkiler içinde bulunduğu görülmüştür.

4.3.6 Aile içi sınırlar ve kurallar

Görüşme yapılanların ailelerindeki kurallara dikkat çektiği görülmüştür. Bazı öğrenciler aşırı disiplin olmasa da kuralların bulunduğunu ifade etmiştir.

Evet, kurallar aile içinde çocuksan bile kesinlikle çok usturuplu giyinilecek. Ben bebekken bile durum böyleymiş, annem etek giydirip içine şort giydirirmiş, din aile yaşantımızın bir bütünü bu hiç bozulamazdı akşam yemeğinde herkes masada bulunurdu bütün olup bütün hareket etmeyi benimserdik ailemle. (K1).

Spesifik kurallar yoktu ama saygının kaybı olmaması gerekiyordu. Babamdan çekinmezdik ama o hiyerarşinin korunması için bu gerekliydi. Babam yapısı gereği muhlis bir insandır evde otorite annemdedir, annemden korkardık ama annem öyle bilinçli bir anne değildi bu çocuğum için şu kuralları koyayım ona sorumluluklar vereyim diyen bir anne değildi.(K2).

Bizim evde zorlayıcı kurallar yoktu ama herkes nerede nasıl davranması gerektiğini iyi bilirdi hep erken yatar erken kalkardım (K8)

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerden(İBGÖ)erken çocukluk yıllarında aile içinde aşırı disiplin içinde yetişmediği hatta daha serbest olduğu söylenebilir.

4.4 Erken Çocukluk Yıllarında Verilen Eğitimler

Çizelge 4.4: Erken Çocukluk Yıllarında Verilen Eğitimler

	K1	K2	K3	K4	K5	K6	K7	K8	K9	K10	K11	K12	K13	K14	K15
Anaokuluna Giden	*		*	*	*	*	*		*	*		*	*		*
Anaokuluna Gitmeyen		*						*			*			*	

4.4.1 Okulöncesi eğitimden memnuniyet

Çocukların sosyal çevrelerinden ve okuldan öğrenebilecekleri çok ve çeşitli şeyler vardır. Çocukların öğrenme ufuklarını yapılandırılmış, merkezîyetçi ve sadece tek bir kaynağa dayalı tutmak, çocuğun gelişimini sınırlar ve zorlar (Tuğrul, 2002). Okulöncesi eğitim kurumları resmi ve özel kurumlar olarak hizmet vermektedirler. Hizmet kalitesi bu durumdan etkilenebilmektedir. Bunun dışında okulöncesi kurumlar olarak hizmet kalitesi farklı olabilmektedir. Bu bağlamda okulöncesi eğitime devam eden katılımcının anaokulu eğitimine ilişkin olumsuz değerlendirmeleri öğretmenin verimsizliği, verilen eğitimin öğrencinin ihtiyaçlarına cevap vermemesi ve öğrenciyi sıkması, eğitimin yabancı dil ile çeşitlendirilmesi ve öğretmenin niteliğinin iyi olması ile veriminin arttığı belirtilmiştir. Bu kapsamda üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) bazıları şunları belirtmiştir.

Fatih'te özel butik bir anaokuluna gittim. Hiç iyi bir anaokulu değildi. Genel olarak herkes memnundu ama bizim öğretmenimizde problem vardı. Ben onu hiç sevmezdim okulumdan nefret ediyordum bir tek sevdiğim İngilizce dersiydi zaten sonra da okul hayatım boyunca İngilizceyi sevdim İngilizce dersinin öğretmenini seviyordum onun dışında da başka bir şey yapmıyorduk sadece kesme yapıştırma falan, uyku saati vardı ama ben hiç uyumuyordum (K1).

Evet, bir yıl gittim altı yaşında gitmiştim. (K3)

Anaokulum devlet okuluydu ablam da aynı okulda üçüncü sınıfa gidiyordu. Ablamla birlikte gidip geliyorduk. Anaokulunda Legolarla oynuyordum çok fazla. (K3)

Yurtdışında erken çocukluk eğitimi görmüş Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi okulunu çok sevdiğini belirtmiştir.

Ben anaokulumu çok seviyordum iki yaşından beri hep oraya gitmişim. (K4).

Bir yıl gittim özel bir anaokuluydu çok seviyordum (K5)

Evet anaokuluna altı yaşında gittim ama orada yemek yemeyi sevmediğim için son iki ay anaokuluna gitmedim (K6).

Evet anaokulu eğitimi aldım. Bir yıl gittim. (K7)

Evet bir dönem gittim. Sıkılmışım anaokulunda o yüzden ikinci dönem gitmedim (K9).

Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde okuyan üniversite sınavlarında sayısal alanda İlk Bine Giren Öğrencilerden (İBGÖ)biri ise;

Anaokuluna bir yıl gittim altı yaşındaydım ilk haftalar annemin yanından ayrılmak istemiyordum o yüzden zorlanarak gittim ama sonra alıştım ve

devam ettim öğretmenim ve arkadaşlarım mı seviyordum sabah erken kalkıyoruz diye okulu sevmiyordum, öğretmenim çok iyi bir kadındı (K10).

Evet altı yaşında gittim bir yıl gittim Öğretmenim iyi bir kadındı. Devlet okuluydu İyi bir sınıfın vardı arkadaşlarımla aram çok iyiydi oyunlar oynardık birlikte Legolarla çok oynardım (K12).

Evet gittim üç yıl gittim iki yıl özel bir ana okuluna gittim bir yıl devlet anaokuluna gittim ama uyumak istemezdim okulda (K13).

Anaokuluna iki yıl gittim özel butik bir anaokuluydu öğretmenin bizimle oyun oynayan bir kadındı anaokulunda saklambaç ve körebe oynamayı çok severdim arkadaşlarımla aramda çok iyiydi. Oraya severek gittiğimi hatırlıyorum. (K15).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında çoğunluğunun anaokuluna gittiği ve genel de memnuniyetlerinin yüksek olduğu görülmüştür. Memnuniyetsizliklerin ise genelde öğretmenin ilgisizliği sebebiyle yaşandığı anlaşılmaktadır.

4.4.2 Anaokuluna eğitime verilen memnuniyet puanları (1 ile 10)

Çizelge 4.5: Anaokuluna Giden İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) Memnuniyet Puanları (1 ile 10)

Anaokuluna Giden İlk Bine Giren Öğrenciler (İBGÖ)	Puan
K1	4
K3	1
K4	10
K5	10
K6	10
K7	9
K9	4
K10	9
K12	8
K13	7
K15	9

Anaokulu için verilen notlarda okula ilişkin anıların etkili olduğu anlaşılmaktadır.

Dört verirdim kötü bir anaokuluydu (K1).

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi birinci sınıf öğrencisi anaokulu eğitimini ve etkinlikleri beğenmediğini aşağıdaki şekilde ifade etmiştir:

Bir puan verirdim. Çünkü anaokulu eğitimi oyuncak ve çizimlerle olmamalı daha çok üretkenlik yaratacak bir şeyler olmalıydı.(K3).

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi ise;

10 üzerinden 10 veririm gönül rahatlığı ile. (K4).

Ben 10 puan verirdim Çünkü gerçekten çok eğlenceli geçirdi (K5)

Boğaziçi Psikoloji bölümünde okuyan eşit ağırlıkta İlk Bine Giren Öğrenciler (İBGÖ) ise;

Altı puan verirdim yemek yemeğe zorlamasalar 10 da verirdim (K6)

Ben direk dokuz puan verirdim. (K7)

Anaokulu eğitimime sekiz puan verirdim (K12).

İlk iki yıl gittiklerime yedi diğerine beş verirdim (K13).

Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde okuyan üniversite sınavlarında sayısal alanda İlk Bine Giren Öğrencilerden (İBGÖ)biri ise;

Dokuz puan verirdim. Çünkü öğretmenimi arkadaşlarımı falan severdim.(K10).

Ben severdim anaokulumu ve öğretmenimi o yüzden dokuz verirdim,bir puanı bazen sevmediğim yemekler çıkardı ama yemek zorundaydım bunun için kestim (K15).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerden(İBGÖ)erken çocukluk yıllarında gittikleri anaokullarını yüksek puanla değerlendirildikleri görülmüştür.

4.4.3 Erken çocukluk döneminde yabancı dile karşı ilgileri olduğu

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) dil becerilerinin diğer çocuklara göre daha gelişmiş olduğu bulgularına rastlanmıştır.. Bu kapsamda erken çocukluk yıllarında yabancı bir dil öğrenmeye karşı bir ilgileri olduklarını ifade etmişlerdir.

Bir tek sevdiğim İngilizce dersiydi sonra da okul hayatım boyunca İngilizceyi sevdim İngilizce dersinin öğretmenini seviyordum. (K1).

Anaokulunda İngilizce dersini çok seviyordum böyle çok güzel kitaplarımız vardı İngilizce içerikli falan İngilizce dersi de bayağı aktif geçiyordum çok seviyordum hala daha da İngilizceyi çok severim (K5)

Ev ortamında oyun arkadaşlarıyla İngilizce şarkı dinledikleri ifade edilmiştir.

Evde arkadaşlarımla İngilizce şarkılar dinlerdik, konuşurduk. (K1).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında anaokullarında yabancı dil eğitimi verilmesinin kendilerini olumlu etkilediğini ifade etmişlerdir.

4.4.4 Anaokulunda gerçekleştirilen etkinlikler

Okulöncesi eğitim sağladığı imkânlar, profesyonel eğitimciler, çocukların bir arada güvenli bir ortamda bulunması ve takip edilen eğitim programları nedeniyle birçok yararlar sağlamaktadır. Anaokulunda yapılan etkinliklerin çocukları etkilediği ifade edilmiştir.

Anaokulunda doğum günüm kutlanmıştı. Annem kuzenlerim falan herkes gelmişti. Odak bendim o gün o yüzden çok mutlu olmuştum (K1).

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi birinci sınıf öğrencisi özel olarak oynadığı bir oyunun olmadığını Legolarla oynamayı tercih ettiğini belirtmiştir.

Çok özel olarak oynadığımız oyunlar yoktu. Ben daha çok Legoları hatırlıyorum zamanın büyük bir kısmını Legolarla oynayarak geçiriyordum devamlı arabalar yapardım, tekerlekler azdı o yüzden bir kere kavga etmişim tekerlekleri almak için.(K3).

Okuldaki oyuncakların ve etkinliklerin çocukların ilgisini çekecek şekilde olmasının önemli olduğu anlaşılmaktadır. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi ise;

Oyuncaklarda falan hiç sıkıntı yoktu çok eğlenceli oyuncaklarımız vardı. Oyuncakların içinde en çok Legolarla oynamayı çok seviyordum. Zorla etkinlik yapılmıyordu (K4).

Boğaziçi Psikoloji bölümünde okuyan eşit ağırlıkta İlk Bine Giren Öğrencilerden (İBGÖ) biri ise;

Anaokulunda boyama yapmayı çok severdim ama çizmeyi çok sevmiyordum (K6)

Ders ve etkinliklerde meydana gelen kaza durumlarında üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerden (İBGÖ) birinin kendisini suçladığı ve üzüldüğünü aktarmıştır.

Anasınıfında bir etkinlik için kol kola dans ediyorduk benim dans partnerim benim ayağıma takılıp düşmüştü benim yüzümden oldu diye çok üzülümüştüm (K9).

Ben anaokulunda tek başıma kendime oyuncaklardan bir malikâne yapardım oyuncaklarla etrafını çevrelerden oyuncakların hepsi benimmiş gibi davranırdım. Bunu yapmaya bayılırdım arkadaşlarım bana bakar durulardı. Oranın içine kimseyi almazdım ama. Orası benim ülkemmiş gibi davranırdım (K13).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerden(İBGÖ) erken çocukluk yıllarında anaokullarında yapılan etkinliklerin kimi öğrencilerce olumlu değerlendirildikleri kimilerinin ise olumsuz değerlendirmelerde bulundukları görülmüştür. Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerden(İBGÖ) yaratıcılıkları ve hayal güçlerinin gelişmiş olduğu bu ifadelerden anlaşılmıştır.

Bir gün hoca bize bir kağıt verdi kağıdın üstüne hep noktalar doluydu o kağıttan noktaları birleştirerek bir şeyler yapmamız istemişti herkes yol yapmıştı ama ben bu noktalardan palyaço yapmıştım öğretmenim ve sınıftaki çocuklar çok şaşırmıştı (K12).

Benim en büyük hobilerinden bir tanesi anaokulundayken Arkadaşlarımla birlikte bu takma çıkarma olan oyuncaklar vardı onlarla ve legolarla oynamaktı. Köyün bahçesinde falan da yazın böyle toprakla kepçe ile birlikte toprak eşelemeyi çok severdim Yani en büyük hobim onlardı diyebilirim. Birde köyde hayvanlarımız vardı tavuklara yem vermek kuzulara ot vermek çok hoşuma giderdi (K15).

4.4.5 Öğretmenlerin ilgisi

Yurtdışında erken çocukluk dönemini geçiren Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi öğretmenlerinin kendileriyle yakından ilgilendiğini belirtmiştir.

Öğretmenler çok hoca gibi değildi arkadaş gibiydiler Oyun oynuyordu öğretmenim bizimle birlikte, havuzda bile birlikte giriyordu. (K4).

Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi birinci sınıf öğrencisi okulöncesi dönemde gittiği okulda öğretmenin kendileri ile oynamadığını ifade etmiştir.

*Hiç hatırlamıyorum ama oynamış olsaydı kesinlikle hatırlardım.(K3)
Anaokulu öğretmeni mi sevmezdim, benimle çok ilgilenmezdi bir gün ağzımın kenarını masaya çarpmıştım hoca batikonu bastıra bastıra kanı durdurmuştu dudağıma dikiş atılması gerekiyordu ama hiçbir doktora falan götürmediler beni, annemi bile aramadı. Bunu hiç unutmuyorum ilgilenmedi benimle (K13).*

Anaokulunda rehberlik öğretmeninin yakından ilgisinin olduğunu bir katılımcı aşağıdaki şekilde aktarmıştır.

Bir gün yine oyun kuracağız herkesi kontrol altına aldım tam organize olduk birisi geldi sınıfa ve beni aldı biz bunun odasına gittik gelen bir öğretmenmiş rehberlik öğretmeniymiş. Ben tam oyun oynayacağım sırada geldiği için böyle akımda oyunda kaldığı için bana ne söylese hemencik yapmaya çalışıyordum Bana bir resim çizmem gerektiğini söyledi. Ben de mor rengi çok seviyordum masanın üstünde bir mor renk boya kalemi gördüm hani ne yapayım falan diye düşündüm istersen bir kız çizebilirsin falan dedi Ben de kıızı çizdim mor renkte de böyle göz yaptım falan sonra bana sorular sormaya başladı. Bu Kim? diyor Ben diyorum işte komşumuz neden gözü mor yaramazlık yapmış merdivenden düşmüş falan Sonra bu olayı evde şiddet var mı diye annem aramışlardır falan bunu hatırlıyorum. Oysaki ben oyun oynamak istediğim için öyle gelişi güzel cevaplar vermiştim. (K5)

Anaokulu öğretmeni mi çok severdim. Ben küçükken duygusal bir yapım vardı öğretmenin beni çok iyi anlardı. O yüzden onunla çok iyi anlaşırdım (K5)

Boğaziçi Psikoloji bölümünde okuyan eşit ağırlıkta İlk Bine Giren Öğrencilerden(İBGÖ) biri ise öğretmenini çok iyi biri olduğunu onların oyunlarına karışmadığını özgürce oynamalarına imkan verdiğini belirtmiştir.

Anaokulu öğretmenim çok iyiydi öğretmenin bizimle oyun oynamazdı ama oyunlarımıza da karışmazdı. (K6)

Anaokulu devlet okulu idi, iki üç tane sınıfımız vardı. Ben okula gitmeyi çok severdim anaokulu öğretmenimi çok sevmiştim. Öğretmenim bana çok iyi davranırdı, beni çok severdi. (K7)

Anaokulunda öğretmenin çok anlayışlıydı, adaletliydi. Bir gün bir arkadaşımın bir oyuncağını çekiştiriyorduk öğretmenim beş dakika sen oyna beş dakika sen oyna diye yönlendirme yapmıştı iyi bir kadındı çok severdi bizi.(K10).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin(İBGÖ) erken çocukluk yıllarında öğretmenlerin yakın ilgisini ve sevgisini gördüğü anlaşılmıştır. Öğretmen sevgisinin okulu sevmelerinde etkili olduğu görülmüştür.

4.4.6 Anaokuluna gitmeyenler

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarına ilişkin olarak aldıkları eğitim açısından bazı öğrencilerin okulöncesi eğitim kurumlarına gitmediği görülmüştür.

Anaokuluna gitmedim Biz maddi durumu iyi olan bir aile değildik Hala daha normal bir aileyiz, iyi olsa da gitmezdim muhtemelen. Çünkü bizim mahallede anaokuluna giden yoktu çünkü hiçbir anne çalışmıyordu ve sokak vardı. Ben de arkadaşlarımı bırakıp gitmek istemezdim zaten hiç de anaokulunu merak etmedim anaokulunda bir odaya sokacaklar ve özgür olamayacaktım ama sokaklarda istediğimiz kadar özgürdük onun için gitmeyi hiç düşünmezdim herhalde.(K2)

Görüşme yapılan kişilerden biri anaokuluna gitmediğini ama babasının kendisine okuduğu kitapların gelişimine katkısının bulunduğunu belirtmiştir.

Hayır gitmedim ama hayatım kitaplar arasında geçti babamla Kitap okumayı çok severdi yattığımız yerde yatak odasında yani kocaman bir kitaplarımız vardı bende kitapları çok severdim zorla birilerini okutturur dinlerdim dinlemeyi çok severdim konuşmayı sevmezdim (K8)

Boğaziçi Üniversitesi Siyaset Bilimi Uluslararası İlişkiler bölümünde okuyan üniversite sınavlarında hem dilde hem de eşit ağırlıkta İlk Bine Giren Öğrenci (İBGÖ) ise;

Hayır gitmedim ben Yunanistan vatandaşı olduğum için okul hayatım sekiz yaşında başladı ama babam benimle çok ilgileniyordu ben beş yaşında okuyup yazıyordum. Matematiği de okula yaşımda gidemedim diye yedi yaşında yine babamdan öğrendim (K14).

Görüşme yapılan kişiler anaokuluna gitmeseler de ailelerinden yakın ilgi gördüklerini belirtmişlerdir.

4.5 Erken Çocukluk Anıları

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) başarılarının ardında bilişsel becerilerinin olduğu düşünülebilir. Bu açıdan onların erken çocukluk yaşantılarına ilişkin hatırladıkları önem taşımaktadır.

Bazı insanlar iki yaş gibi çok daha erken döneme ait anılarını hatırlarken bazıları 7-8 yaşlarını hatırlamıyordu. Ortalama 3,5 yaşından itibaren silik de olsa bazı anılar hatırlanıyor. Ancak bu konuda ülkeden ülkeye iki yıla yakın fark görülebiliyor.

Bunda kültürün ilişkisi olduğu ayrıca anılar hakkında konuşma biçimini de şekillendirdiği belirtilmiştir (<https://www.bbc.com/turkce/vert-fut-37237392>). Episodik belleği yaşanan olayların hatırlanması olarak tanımlayan Gülgöz, episodik hatırlamanın semantik belleğe göre hem daha güçlü hem de daha kalıcı olduğuna dikkat çekti. Semantik bellek dünya bilgisi ve kavramlarla ilgilidir ve yaşanan olayların (episodik) hatırlanmasına destek olur. Semantik kodlanan olaylar flaş bellek durumlarında daha hızlı unutulur (Oksay, 2017). Hangi özellikteki olayları hangi yaşlardaki olayları hatırladıkları ve bunlardan ne şekilde etkilendikleri görüşmelerde sorulmuştur. Elde edilen sonuçlar aşağıya çıkarılmıştır.

4.5.1 0-6 yaş dönemi anıları

Görüşülen kişilerin yoğunluklu olarak hatırladıkları dönemin okulöncesine eğitime devam ettikleri yıllar olduğu görülmüştür. Bu konuda sorulan sorulara ilişkin olarak okulöncesi eğitime devam ettikleri yılların hafızalarında kaldığı belirtilmiştir.

Ben 6 yaşında anaokuluna başladım, en çok orayı hatırlıyorum. 1 yıl gittim (K1).

Balıkesir'deydik o dönemde 5 yaşından sonra 6 yaşına kadar Diyarbakır'a gittik babamın şark görevi için Balıkesir'de tarihi bir cami vardı oralara gider gezerdik cici annem vardı Onunla gezerdik 5 yaşında olduğunu buradan hatırlıyorum (K9).

Dönemsel olarak bakıldığında katılımcılar çoğunlukla 5-6 yaşlarını hatırladıklarını belirtmişlerdir.

4.5.2 Büyük anne ve büyükbaba ile anıların hatırlanması

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarına ilişkin hatırladıkları anılar incelendiğinde aile büyükleri ile yaptıkları faaliyetlerin hatırlandığı anlaşılmıştır. Katılımcıların aileleri ile birlikte yaptıkları faaliyetleri ifade etmişlerdir.

Benim dedem o zamanlar sağdı ve onlar Çamlıca'da otururlardı Biz her hafta sonu Çamlıca'ya babaannemlere giderdik, oradan da büyük abimin Üsküdar'daki kafesine giderdik, otururduk, yerdik, içerdik, gezerdik ben çok eğlenirdim. Aileme hadi şuraya gidelim falan desem siz bebekken biz gittik oraya derlerdi. (K1).

Marmara hukuk fakültesi birinci sınıf öğrencisi olan ilk 200'e giren bir öğrenci ailesi ile dışarı etkinliklere gittiğini belirtmiştir.

Ailemle birlikte en çok pikniğe giderdik, denize giderdik hayvanat bahçesinde gittiğimizi de hatırlıyorum. Piknikte en çok futbol oynadık, çok eğlenceli olurdu, en çok abimle oynardık, ben her şeyi abimle yapardım.(K3)

İki buçuk üç yaşını hatırlıyorum bu yaşlarda olduğumu şu yüzden biliyorum Benim dedem Ben 3 yaşına gelmeden vefat etmiş Ben de dedemin eski evini hatırlıyorum evin ortasında ahşap bir sehpa vardı ve altında ilaçlar vardı ve ben ilaçları uzanıp alırken dedemin Hayır onları alma falan dediğini çok net hatırlıyorum (K13).

Hatırlan anılar arasında aile büyükleri ile yapılan etkinlikler sayılmıştır. Bu etkinliklerin onların gelişimine katkısı olduğu düşünülebilir.

4.5.3 En mutlu olunan anıların hatırlanması

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarına ilişkin hatırladıkları anılar incelendiğinde en mutlu olunan anıların hatırlandığı anlaşılmaktadır. Bir doğum günü kutlaması, eğlenceli bir oyun, vb. hatırlanan faaliyetler arasında sayılmaktadır.

Anaokulunda doğum günüm kutlanmıştı. Annem kuzenlerim falan herkes gelmişti. Odak bendim o gün o yüzden çok mutlu olmuştum (K1).

Anaokulunda yılsonu gösterimiz vardı, benim sahnede milli değerlerle ilgili bir oyunum vardı sahnede çok alkış almıştım, çok hoşuma gitmişti herkes konuşmamı çok beğenmişti bende çok mutlu olmuştum (K7).

Bu ifadelerden bazı öğrencilerin anaokulu etkinliklerini hatırladıkları bunun hayatlarında önemli bir yeri olduğu düşünülebilir.

Üç buçuk 4 yaşına hatırlıyorum kardeşim 1 yaşında falandı Annem kardeşimi banyo yaptırırken ben de bebeğimi banyo yaptırıyordum babamla bebeğimi çarşaf da sallıyorduk (K5).

4 yaşımı net hatırlıyorum doğum günümü hatırlıyorum pastamı odanın hazırlanışını hatta pastanın mumunu bile hatırlıyorum çok mutlu olmuştum sanırım bu yüzden çok net hatırlıyorum (K6)

En erken olarak hatırladığım 3 yaşındaki bir anım var ailemle birlikte bir gün denize gitmiştik ve ben suyu çok sevdiğim için kıyafetlerimle direk denize dalmıştım bütün kıyafetlerim ıslanmıştı ve ben çok eğlenmişim annemin bana o şekilde fotoğraf çektiğini hatırlıyorum.(K7)

Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde okuyan üniversite sınavlarında sayısal alanda İlk Bine Giren Öğrencilerden (İBGÖ)biri ise;

3-4 yaşlarım hatırlıyorum bakkala ekmek almaya gidiyordum Her gittiğimde bakkaldan kek alır babamın hesabına yazdırdım sırf kek almak için bakkala giderdim (K10).

4 yaşımı hatırlıyorum. Oturduğumuz evin bir bahçesi vardı oraya gittiğimi orada oyun oynadığımı hatırlıyorum İlk defa o yaşımda bahçeye yalnız çıkmıştım. Ama yine de annem seslenince duyabileceğim mesafede olsun diye bahçenin eve yakın kısmında duruyordum (K11).

Bizim evde Dedem olduğu için doğum günleri kutlanmazdı dedem mum üflenmesine karşı bir insandı ama annem bana 6. yaş günümde pasta almıştı, beni giydirmişti saçımı taramıştı ve ben mutfakta abilerim ve annemle pastanın mumunu üfle miştik çok mutlu olmuştum hayatında kutladım ilk ve son doğum günü kutlamasıydı diyebilirim. (K11).

4 yaşımı hatırlıyorum babam bana kırmızı renkte uzaktan kumandalı bir araba almıştı. Bu oyuncak benim için özel ve değerliydi Çünkü ilk defa uzaktan kumandalı arabam olmuştu. Arabamın bütün özelliklerini ve o oyuncuğımı nasıl muhafaza ederek oynadığımı çok net hatırlıyorum (K12).

Hatırlanan ilk anılar incelendiğinde mutlu anıların hatırlandığı alınan bir oyuncuğın, yapılan bir doğum günü partisinin, sokakta oynanan bir oyunun bakkaldan yapılan alış veriş hatırlandığı görülmüştür.

4.5.4 Dramatik olayların hatırlanması

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarına ilişkin hatırladıkları anılar incelendiğinde dramatik olayların hatırlandığı anlaşılmaktadır. Tehlikeli anlar, kazalar, korkulu anlar vb. anılar hatırlanmıştır.

Balkondan sarktığım zamanları hatırlıyorum dışarıda çocuklar olurdu, onlara bakmak için sarkardım, ama en eski olarak ben bir gün öğle uykusu için yatmıştım ve dışarıda bağırma ve ağlama seslerine kalkmıştım komşumuzun kızı intihar etmiş, kızın annesi annemin arkadaşıydı ve onları tanırdık kızın düşmüş olduğunu balkondan görmüştüm, beni içeri sokuyordu ablam ve ben o zaman 4 yaşındaydım o kızın anne baskısı yüzünden intihar ettiğini hepimiz biliyorduk, benim için dramatik bir olaydı ve travma yarattı galiba bende. (K2)

Ailemle birlikte Mor park diye bir yer vardı oraya giderdik. Orada ben ilk defa kolu olmayan birini görmüştüm ve çok ağlamıştım o yüzden 0-6 yaş arasında olduğunu biliyorum ve biz orada piknik falan yapardık, top oynardık salıncaklarda sallanırdık, çok eğlenirdik. Babamın haftada bir gün izini olduğu için hava güzelse piknik yapardık kışında genelde evde geçirirdik.(K2).

Marmara hukuk fakültesi birinci sınıf öğrencisi iki yaşında meydana gelen bir kazanın hatırladığı aktarılmıştır.

2 yaşına hatırlıyorum. Zonguldak'taydık o zaman, ablamla ben büyük bir oyuncak kamyonu binmiştik ve çok uzun bir merdivenden birlikte düştük ve düşünce benim çenem yarıldı bu iz oradan kalma. Bunun dışında o yaşla ilgili başka bir şey hatırlamıyorum.(K3)

İlk oyuncuğım Çarliydi, ben onu çok severdim ama annem onu komşunun çocuğuna vermişti ben çok ağlamıştım sen artık büyüdün oynamasın, etmezsin dedi. Oysaki ben hala onu seviyorum, komşunun çocuğuna verdiğinde o zaman ortaokula falan geçmiştim. Ben darıldığım da onu yanıma alıp sokağa gidiyordum evden onunla birlikte kaçıyordum benim için çok anlamlıydı, sırdaşımdı.(K3).

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencisi kreşte kendisiyle ilgilenen kişiyi kaybetmesinin verdiği korkulu anın hatırladığı aktarılmıştır.

3 yaşından bir olay hatırlıyorum. Annem beni kreşe bırakıyordu Norveç'te doğdum 7 yaşına kadar da Norveç'te yaşadık bir gün kreş de bir kermes etkinliği vardı herkesin büyük annesi gelmişti benim de manevi büyük annem vardı o gelmişti ben onu kreşte kaybetmiştim Herkesi birbirine benzetiyorum onların içinden onu bulmak çok zor olmuştu biraz endişelenmiştim korkmuştum onu hatırlıyorum o zaman ben 3 yaşındaymışım. (K4)

Anaokulunda geziler oluyordu parka ya da ormana. Bir gün orman gezisinden dönüşte bir kız arkadaşım ile birlikte sıradaydık kız arkadaşım bana evde Pokemon kartlarının falan olduğunu söylemişti evinin de o yol üzerinde bir yer olduğunu söylemişti biz onunla sıranın arkasına geçtik ve sıradan çıkıp onun evine gitmiştik ondan sonra eve geldik diye bize kızarlar diye apartmanda bir yere saklanmıştık daha sonra herkes bizi aramaya koyulmuş okulda öğretmenler olmadığımızı fark etmiş benim annemleri aramışlar babamlar falan sonra kızın ailesi derken ortalığı baya karıştırmıştık. Daha sonra biz saklandığımız yerden çıkmıştık bizi tekrar okula götürmüşlerdi böyle bir anım vardı Çok enteresan aklıma geldikçe hala gülüyorum(K4)

Boğaziçi Psikoloji bölümünde okuyan eşit ağırlıkta İlk Bine Giren Öğrenci (İBGÖ) ise;

Ben bir gün anaokulunda bir kız arkadaşım masada benimle oturalım dedi ben de tamam dedim ama ondan önce başka bir arkadaşına söz vermişim ama diğer arkadaşına söz verdiğimi unutmuştum İki arkadaşım da yanıma gelince bir anda kavga çıkmıştı ben çok üzülmiştim ama üzülme sebebim şimdi beni kötü biri olarak düşünecek olmalarıydı, O

zamandan beri insanların düşüncelerini çok önemserim ve onların ne düşündüklerini tahmin edebiliyor ve bunda hiç yanılmıyorum (K6).

3-4 yaşımı hatırladığıma eminim elimin parmağını kesmiştim aslında abim dışarıda odun keserken ben de onun yanında duruyordum, sağ elimin orta parmağına balta vurmuştu. Canım yandığı için değil ama parmağımın aldığı o kanlı hali görünce çok ağlamıştım o yüzden Sol elimle kalem tutmaya başlamıştım çok zorlanmıştım.(K8).

Cerrahpaşa Tıp Fakültesinde okuyan üniversite sınavlarında sayısal alanda İlk Bine Giren Öğrencilerden (İBGÖ) biri ise;

Öğretmenim beni çok uslu bulurdu ama aslında çekingen bir yapım vardı Bir gün evde bir film seyretmiştim orada bir çocuk arkadaşının sandalyesini çekmişti çocuk yere düşmüştü diğer sınıftaki çocuklar çok gülmüştü. Ben de bizim sınıfta çocuklar da güler diye bir arkadaşımın sandalyesini çektim çocuk düşerken başını masaya çarptı ve hiç kimse gülmedi bende gülmemelerine çok şaşırdım ben mahcup oldum. Öğretmenim neden çektin falan dedi bana ve ben çok utanmıştım.(K10).

Bir şeyden bahsetmek istiyorum.5 yaşındayken bir arkadaşımın sokaktaydık. Arkadaşım beni gıdıklıyordu, Ben geri geri giderken 3 metre yükseklikten düştüm beyin sarsıntısı geçirdim. İki ay yürüyemedim sonra da yürümekten korktum bir zaman. Ama kalıcı bir sorun oluşturmadığı ben de. (K11).

Boğaziçi Üniversitesi siyaset bilimi uluslararası ilişkiler bölümünde okuyan üniversite sınavlarında hem dilde hem de eşit ağırlıkta ilk bine giren bir öğrenci ise;

4 yaşımı hatırlıyorum. Ben baba bir anne ayrı olarak iki kardeşim benim annem 4 aylıkken beni bırakıp Ülkesi Yunanistan'a gitmiş beni mahallemizde 4 tane kadın ayrı ayrı emzirmiş onların çocukları hem kardeşim hem de oyun arkadaşındı beni büyüten annem ile babam ben iki buçuk yaşındayken evlenmiş ve ben annemin üvey çocuğu olduğumu 4 yaşında annemin kız kardeşi tarafından öğrendim bayağı etkilenmiştim. Hatta korkmuştum. Çünkü üvey anne dehşeti o aralarda haberlerde çok vardı ben de korkuyordum bu bende travma yarattı galiba ama teyzemin konuşmasını çok iyi hatırlıyorum. (K14).

Annemin saçlarını taradım ve hep sohbet ederdik geleceğe yönelik konuşmaları olurdu. Benim Doktor olmamı çok isterdi. Ben 4 yaşındayken babam askere gitmişti ve ben babamı çok özlemiştim. Babamı askere ziyarete gittik ve benim gözümün bozuk olduğunu o gün fark ettik. Çünkü bütün askerleri babama benzetiyordum yanına gittiğimde başkası çıkıyordu, o gün doktora gitmiştik o yüzden o günü hiç unutmuyorum (K14).

İki buçuk yaşımı hatırlıyorum, o zaman ben sindirim sisteminden dolayı rahatsızlanmıştım. Hastaneye yattığı mı o sedyenin üzerinde hastane

koridorunda gittiğimi hatırlıyorum. Hatta elimde oyuncak bir kepçe arabam vardı. Doktor hemşire falan vardı başımda ve beni ameliyata götürüyorlardı (K15).

Beş yaşındaydım, yarıyıl tatilinde köye gitmiştik kar çok yağdığı için ekstradan tatil uzamıştı. Dedemler ava gidiyordu bir gün ben de onlarla gittim dedemin arkadaşı tavşan vurmuştu sonra bana verdiler tavşanı ben taşıdım onu sonra evde kesip temizleyip yediler ve ben bundan sonra 10 yıl tavşan eti hiç yemedim. İki üç yıldır ancak yiyebiliyorum (K15).

Yukarıdaki ifadelerden anlaşıldığı üzere görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında hatırladıkları anıların dramatik olaylar olduğu anlaşılmıştır. Yaşanan bir kazanın, ilk deneyimlerin, ayrı kalışın, özlemin, acının, hüznün, utanmanın yer aldığı duygulu anların hatırlanan ilk anılara eşlik ettiği görülmüştür. Bu bulgudan yola çıkarak erken çocukluk yılların yaşanan dramatik olaylar uzun yıllar sonra bile hafızalarında yer almakta ve saklanılmaktadır.

5. SONUÇLAR

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarına ilişkin özelliklerini incelemek amacıyla öğrencilerle ile görüşülmüştür. Bu görüşmelerde onları yarı yapılandırılmış açık uçlu sorular sorulmuş verilen cevaplar deşifre edilerek konulara göre dağılımları sağlanmış ve beş ana tema ve alt temalar oluşturulmuştur. Bu beş tema aşağıda sıralanmıştır:

- Oyun Kurma Özellikleri ve Oyun Çeşitleri
- Erken Çocukluk Yıllarına İlişkin Kişisel Özellikleri
- Ailelerine İlişkin Algıları
- Erken Çocukluk Yıllarında Verilen Eğitimler
- Erken Çocukluk Anıları

Oluşturulan temalardan ilki erken çocukluk yıllarında çok önemli olan oyun tercihleri ve oyun geçmişleri olduğundan bu ayrı bir tema olarak ele alınmıştır. “Oyun Kurma Özellikleri ve Oyun Çeşitleri” teması adıyla oyun özellikleri ayrıntıları ile incelenmiştir. İkinci tema “Erken Çocukluk Yıllarına İlişkin Kişisel Özellikleri” altında Oyun Sever, Merak ve Sorgulama, Hayal Kurma, Kitaplara İlgi, Sorumluluk, Yaratıcılık, Erken Okuma, Hayvan Sevgisi, Erken Çocukluk Yıllarında Teknoloji Kullanımı, Hobileri, Kendileriyle İlgili Tanımladıkları Üç Özellik olarak alt temalar incelenmiştir. Bir diğer tema “Ailelerine İlişkin Algıları’dır. Bu başlık altında Anne Baba Çocuk Birlikte, Aile Büyükleri İle Vakit Geçiren Çocuklar, Yüksek İletişim Ortamı (İlgi, Paylaşım, Ortak Hedef), Çocuğa Güven, Sorumluluk Vermek, Kararlara Katılım, Kardeşlerle Olumlu İlişkiler olarak alt temalar incelenmiştir. Diğer bir tema ise “Erken Çocukluk Yıllarında Verilen Eğitimler” dir. Bu başlık altında okulöncesi eğitimden memnuniyet, anaokuluna eğitimine 1 ile 10 puan arasında verilen puanlar, yabancı dile karşı ilgileri olduğu, etkinlikler, anaokulunda verilen sorumluluklar, okulun fiziki yapısı, öğretmenlerin ilgisi, anaokuluna gitmeyenler başlıkları incelenmiştir. Diğer bir tema ise erken çocukluk yıllarına ilişkin hatırlanan ilk anıların neler olduğunun tespitine yöneliktir. “Erken Çocukluk Anıları” teması altında erken çocukluk yıllarında hatırlanan dönem, büyük

anne ve büyükbaba ile anıların hatırlanması, en mutlu olunan anıların hatırlanması, dramatik olayların hatırlanması başlıkları incelenmiştir.

5.1 Oyun Kurma Özellikleri ve Oyun Çeşitlerine İlişkin Sonuçlar

Görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) hayatlarında oyunun önemli bir yeri olduğu arkadaşlarıyla oyunlar kurdukları belirlenmiştir. Bu öğrencilerin bazıları oyuncakları ile evde oynamayı sevdiklerini hayal güçleri ile bu oyuncakları değerlendirdikleri, ayrıca sokakta oynadıklarını özellikle kovalamaca oyununu tercih ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca parkalarda bulunan oyuncakların ve oyun aletlerinin sevilen bir oyun türü olduğu ifade edilmiştir. Görüşme yapılan kişiler sokak oyunlara çok düşkün olduklarını ifade etmişlerdir. Oyun arkadaşı olarak akrabalarını, komşu çocuklarını yani yakınlarını tercih ettikleri anlaşılmıştır.

Görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerden (İBGÖ) bazıları hayalleri ile oyun oynamayı tercih ettiklerini ifade etmiştir. Elleriinde bulunan oyuncakları hayal güçlerini kullanarak zenginleştirdikleri ve yeni oyunlar kurguladıkları anlaşılmıştır. Çocukların hayal güçlerinin gelişmiş olduğu ve hayaller kurdukları bilinen bir olgudur. Bu bağlamda görüşme yapılan üstün başarılı öğrenciler oyunlarını hayal kurarak organize ettiklerini belirlenmiştir. Evde, sokakta, oyuncaklarla arkadaş gruplarıyla kurguladıkları hayallerle, sokak oyunları ile dönüştürülen oyuncaklar ile oynadıkları ve oyunu çok sevdikleri anlaşılmıştır.

5.2 Erken Çocukluk Yıllarına İlişkin Kişisel Özellikleri

Görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerden (İBGÖ) özelliklerinden birinin de sorgulayıcı ve meraklı olmaları dikkati çekmiştir. Hep başarılı olmayı arzuladıkları, kendi kendine oyun kurdukları ve oyuncaklarını konuşturdukları, mücadeleci bir yapılarının olduğu, öğrenmek için sürekli çaba sarf ettiği ve sorgulayarak öğrendikleri, uyumlu oldukları, sakin sorgulayıcı oldukları, o dönemdeki teknolojik (Dijital) oyuncaklarla ile çok yoğun bir ilgi ve tutkularının bulunmadığı, oyunu en büyük hobi olarak gördükleri, sokak oyunları ve Lego tarzı oyunlar oynadıkları, özgüvenlerinin bulunduğu birçok faktörü düşünüp kendi başlarına sorumluluklarını yerine getirebildikleri, elektronik aletlere karşı meraklı

oldukları onların nasıl çalıştıklarını inceledikleri, yaratıcı oldukları kendi oyuncaklarını yapabildikleri oyun geliştirebildikleri ve senaryo kurabildikleri anlaşılmıştır.

Ayrıca hayvanları sevdikleri aynı zamanda bitki ve çiçeklere karşı ilgi gösterdikleri ve doğaya karşı ilgi duydukları, kendilerini tanımladıkları özellikler bağlamında kendilerinin farkında oldukları ve çoğunlukla, uyumlu, meraklı, sorgulayıcı, hareketli, yaratıcı, odak olmayı isteyen, gözlemci, içine kapanık, hareketli, lider gibi özellik sayılmıştır.

5.3 Ailelerine İlişkin Algıları

Öğrencilerin ailelerinin mutlu bir aile yapısı olduğu ifade etmişlerdir.. Bu ailelerde değerlere önem verildiği karşılıklı saygı ve sevgiye dayalı iletişimin kurulduğu katılımcılar tarafından belirtilmiştir. Katılımcılar hep mutlu ailede büyüdüğünü babasının ve annesinin birbirini çok sevdiğini, ailelerinin kendileri ile yakından ilgilendiklerini, sahip oldukları aile yapısının düzenli bir aile yapısı olduğunu genelde kardeşlerinin bulunduğunu baba ve annenin sahip olduğu eğitim düzeyinden çok çocukları ile ilgili olduklarını dile getirmişlerdir.

5.4 Erken Çocukluk Yıllarında Verilen Eğitimler

Okul öncesine eğitime devam eden katılımcının anaokulu eğitimine ilişkin olumlu ve olumsuz değerlendirmelerinin bulunduğu, olumlu değerlendirmelerde, okulöncesi anılarını unutmadıkları, okulda verilen eğitimin yararlı olduğu, sosyalleşmelerini sağladığı, farklı oyun materyallerinin sunulduğu, özel günlerinin hatırlanıldığı ve öğretmenlerin ilgileri, eğitimin yabancı dil ile çeşitlendirilmesi ve öğretmen niteliğinin iyi olması ile veriminin arttığı özellikleri sıralanırken olumsuz özellik olarak öğretmenin verimsizliği, verilen eğitimin öğrencinin ihtiyaçlarına cevap vermemesi ve öğrenciyi sıkması olarak belirtilmiştir.

5.5 Erken Çocukluk Anıları

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) başarılarının ardında bilişsel becerilerinin olduğu düşünülebilir. Erken çocukluk yıllarına ilişkin hatırladıkları anılar incelendiğinde aile büyükleri ile yaptıkları faaliyetlerin

hatırlandığı anlaşılmıştır. Katılımcılar aileleri ile birlikte yaptıkları faaliyetleri ifade etmişlerdir. Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarına ilişkin hatırladıkları anılar incelendiğinde en mutlu olunan anıların hatırlandığı anlaşılmıştır. Bir doğum günü kutlaması, eğlenceli bir oyun, vb. hatırlanan faaliyetler arasında sayılmıştır.

Hatırlanan ilk anılar incelendiğinde mutlu anıların hatırlandığı alınan bir oyuncak, yapılan bir doğum günü partisinin, sokakta oynanan bir oyunun bakkaldan yapılan alış veriş hatırlandığı görülmüştür. Ayrıca dramatik olayların hatırlandığı anlaşılmıştır. Tehlikeli anlar, kazalar, korkulu anlar vb. anılar hatırlanmıştır.

6. TARTIŞMA VE ÖNERİLER

6.1Tartışma

Araştırmada elde edilen sonuçlar alan yazın ile karşılaştırılarak aşağıda verilmiştir.

6.1.1 Oyun kurma özellikleri ve oyun çeşitleri

Görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) hayatlarında oyunun önemli bir yeri olduğu arkadaşlarıyla ilk fırsatta oyunlar oynadıkları belirlenmiştir.15 öğrencin 14ünün sokakta oynadıklarını özellikle kovalamaca oyununu tercih ettiklerini belirtmiştir. Sokak oyunlarının sosyal iletişimi kuvvetlendirdiği, çocukları yarışmaya ittiği, rahatlattığı, problem çözme becerilerini geliştirdikleri düşünülmektedir. Oyunlar çocukların sosyalleşmesinde dünyayı algılamalarında meraklarını gidermede hayallerini yansıtmada önemli bir aracı rol üstlenmektedir. Alan yazın incelendiğinde çocuk için oyunun önemine ilişkin çok sayıda çalışma yapıldığı belirlenmiştir.

Oyun biyolojik, psikolojik ve sosyal bir gerekliliktir ve bireylerin ve toplulukların sağlıklı gelişimi ve refahı için temeldir (Playwork Principles Scrutiny Group, 2005). Oyun, çocukların yetişkinlere farklı mekanlara uyum sağlamalarını, arkadaşlık ve bağ kurmalarını destekleyen bir özellik taşır. Bağımsız öğrenme ve güven kazanma, esneklik, özgüven ve öz yeterlilik oluşturma fırsatları sağlayabilir (Lester ve Russell 2008) . Oyun, çocuğun çevresini araştırdıklarını gözlemlediklerini öğrenmesi için en doğal ve en iyi yoldur. Çocuklar, gerçek tecrübeler ve doğal ortamlar yoluyla dünyayı keşfetme arzusu ve ihtiyacı olan doğal antropologlardır (Hurwitz, 2003).

Katılımcıların arkadaşlarıyla birlikte Lego oynadıkları belirlenmiştir. Lego oyununa ilişkin birçok öğrenci ilgileri olduğunu ifade etmişlerdir. Lego oyununda zihinsel becerilerin gelişmesi bilişsel yetileri kullanmayı gerektirmesi nedeniyle mümkündür. Zihinsel becerilerinin gelişmesi nedeniyle Lego oyunlarını tercih ediyor olmaları da muhtemeldir.

Çocuk açısından son derece önemli olan oyun çeşitlerinden biri de Lego oyunlarıdır. Lego oyuncakları çocukların yaratıcılıklarını destekler farklı düşüncelerini sağlar, keşiflerde bulunmasına imkan tanır ve problem çözme becerilerini geliştirir (LEGO, 2004). Lego oyuncakları, her gün yeni bir oyuncak veya model inşa edilebilme imkanı veren oyuncaklardır. Oyun, çocukların duygusal refahı, sosyal gelişimi ve akademik başarısı için gereklidir. Coolahan ve diğ. (2000) oyun, çocukların okula uyumunu kolaylaştırır, öğrenmeye hazır bulunuşluklarını artırır ve problem çözme becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir.

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) tamamının oyun oynamaya düşkün oldukları görüşme sonuçlarından anlaşılmıştır. Oyun oynarken farklı mekanları, zamanları kullandıkları oyuncaklar yanında dış mekan oyunlarına da düşkün oldukları ifade edilmiştir. Coolahan ve diğ. (2000) oyun, çocukların okula uyumunu kolaylaştırır, öğrenmeye hazır bulunuşluklarını artırır ve problem çözme becerilerini geliştirdiğini belirtmiştir.

6.1.2 Erken çocukluk yıllarına ilişkin kişisel özellikleri

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) sınav başarılarıyla diğer öğrencilerden farklılıklarını göstermektedirler. Bu öğrencilerin başarılı olmalarında erken çocukluk yaşantılarının etkili olduğu düşünülmektedir. Bu öğrencilerin diğer öğrencilere kıyasla farklı kişisel özelliklere sahip olması beklenebilir. Ayrıca erken çocukluk dönemi bireyin tüm gelişim alanlarını etkileyen bir dönem olarak değerlendirilmektedir.

Bebeklikten okul çağına kadar olan süreçleri kapsayan erken çocukluk dönemi, çocuğun tüm çevresel faktörlerin tesiriyle tutum, beceri, kişilik, değerler, duygu özellikleri ve biliş özellikleri gibi yaşam kalitesini belirleyen donanımları edindiği bir dönemdir (Oktay, 2000). Erken çocukluk eğitiminin bireyde bilişsel, fiziksel ve psiko-sosyal gelişimlere katkısı olur (Heckman, 2014).

Kaliteli erken öğrenme IQ performansını ve sosyal-duygusal becerileri artırır (Heckman, 2017).

Görüşme yapılan öğrencilerin mücadeleci oldukları tespit edilmiştir. Bu yönüyle kendilerini disipline ettikleri öz denetimlerini gerçekleştirdikleri bulgusun anlaşılmıştır. Strayhorn (2002) zevki erteleme, öz-düzenlemenin önemli bir davranış göstergesi olduğunu, bu beceri, uygunsuz istekleri azaltmayı, amaçlı davranış

göstermeyi, başarmak için uyumlu davranış göstermeyi, sosyal yeterlik ve problemlerin dışı yansıtmayı azalttığını belirtmektedir.

Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında belli hedefleri ve hayalleri olduğu bu hayalleri gerçekleştirmek için adım attıkları ancak süreç içinde belirledikleri hedeflerde değişiklikler yaptıkları görülmüştür. Hayallerini gerçekleştirmek için çaba sarf ettikleri görülmüştür.

Görüşme yapılan üstün başarılı öğrenciler erken çocukluk yıllarında çoğunlukla kitaplarla ilişkili olduklarını ve kitaplara olan yoğun ilgide ailelerinin etkili olduklarını ifade etmişlerdir. Kitap okuma sevgisinin erken çocukluk döneminde başlaması eğitimsel açıdan avantajlar sağlayacağı açıktır. Bu açıdan kitaplara olan ilgileri onların başarılı olmalarını destekleyen bir olgu olarak düşünülebilir. Lyytinen, Laakso ve Poikkeus (1998), ailelerin çocuklarının erken dil gelişimi ve kitaplara olan ilgilerine katkısını boylamsal olarak araştırmıştır. Araştırmaya 108 çocuk dahil edilmiştir. Annenin eğitimi, okur-yazarlık etkinlikleri ve çocuk ile paylaşımlı okumanın iki yaşındaki çocukların sözcük ve gramatik becerileri ile güçlü bir şekilde bağlantılı olduğunu tespit etmiştir. Baba ile paylaşımlı kitap okumaların, çocukların kitaplara duyduğu erken ilgi ile bağlantılı olduğu bulunmuştur.

Kitap okuma, hikaye anlatımı ve harf ve rakamları öğrenme gibi rutin okuma yazma etkinliklerine erken ve tutarlı katılım, çocuklara dil gelişimi ve yeni ortaya çıkan okuma yazma için kritik bir temel sağlar (Rodriguez ve diğ., 2009).

Çocuklar arasındaki erken okur-yazarlık becerilerindeki farklılıkların en güçlü belirleyicisi, evdeki okur-yazarlık ortamıdır (Griffin ve Morrison, 1997). Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerden (İBGÖ) bazılarının okuma ve yazmayı küçük yaşlardan itibaren öğrendiği anlaşılmıştır. Öğrenciler okumaya ve yazmaya karşı meraklı olduklarını ve kolaylıkla okuma yazmayı öğrendiklerini belirtmişlerdir. Bunun için kurs ve benzeri düzenli eğitimler görmedikleri sadece merakları ile bu beceriyi elde ettikleri anlaşılmaktadır. Ayrıca anne ve babalarının eğitimleri ile ilgilendikleri sonucuna varılmıştır. Bennett, Weigel ve Martin (2002)'in çocukların erken okur-yazarlık becerileri kazanımı üzerinde yaptıkları çalışmada, eğitimci rolü üstlenen ailenin çocuğun dil gelişimine ve erken okur-yazarlık becerilerine büyük katkıda bulunduğunu tespit etmiştir. Campbell ve diğerleri (2001), yoksul ve azınlıkta olan çocukların bilişsel ve akademik gelişimleri

üzerinde yapılan erken müdahale programının etkisini araştırmışlar, okul öncesi bilişsel kazanımlar, okuma ve matematik becerilerinin gelişiminde önemli bir bölümü oluşturduğu belirlenmiştir. Bu bulgu erken çocukluk eğitiminin önemini ortaya koymaktadır.

Shonkoff ve Philip (2000), erken deneyimlerin bir insanın gelecekteki gelişimi üzerinde önemli olduğunu, ayrıca bu erken deneyimlerin okul başarısını da etkilediğini belirtmiştir. Erken okur-yazarlık deneyimleri olan, öğrenmeye karşı ilgi ve motivasyonu olan çocukların karmaşık okuma metinlerini okumada bu becerilerden yoksun olan çocuklara kıyasla daha iyi olduğu bulunmuştur (Whitehurst ve Lonigan, 1998). Çocukların ilk tepkilerine aldıkları geri bildirimlerle gelişen öğrenme yaşantıları, yaşam boyu farklı içeriklerle devam eder. Bu noktada öğrenmede "motivasyonun" önemine dikkati çekmek gerekmektedir (Tuğrul, 2002).

6.1.3 Ailelerine ilişkin algıları

Ebeveynler başarı duygusu geliştirmesini sağlama, işbirliği, yardımlaşma ve paylaşmayı öğretme, yaşayarak, keşfederek öğrenmesini sağlama, sorumluluk alabilme ve seçim yapabilme, iç denetim ve bir işi sonuçlandırma azmini geliştirebilmek için yüreklendirilme, kendine değer verme ve başarılarından gurur duyabilme için desteklenme kendini ifade etme ve yaratıcılığını geliştirme için fırsatlar yaratma gibi eylemlerden sorumludur (Daniels, 2015). Başarılı öğrencilerin ailelerinin mutlu bir aile yapısı olduğu ifade edilmiştir. Bu ailede değerlere önem verildiği karşılıklı saygı ve sevgiye dayalı iletişimin kurulduğu belirtilmiştir. Erken çocukluk yıllarında ailelerinin kendileri ile yakından ilgilendiği anlaşılmıştır. Aile yapısının düzenli bir aile olduğu genelde kardeşlerinin bulunduğu baba ve annenin sahip olduğu eğitim düzeyinden çok çocukları ile ilgili oldukları dikkat çekmektedir.

Anne ve babanın eğitimi üzerine araştırmalar yapıldığında, anne baba eğitiminin çocuk için çok önemli olduğu anlaşılmıştır (Sözer, 2008:103). Çocuklar için iyi bir bakım ve öğrenme için fırsatlara sahip olmak, bilişsel, sosyal ve öz-düzenleme becerilerinin olumlu olarak kolaylaştırmak çok önemlidir. Sağlıklı bir bağlanma ve sahip oldukları içsel uyumlu kaynaklar ile hayata güzel bir başlangıç ile başlama, okula ve topluma girdiklerinde donanımlı ve başarılı olacaklardır (Masten ve Gewirtz, 2006). Sevgiden yoksun bir çocuğun sağlıklı bir şekilde büyüdüğü söylenemez. Ancak nasıl bir ilacın miktarı ve zamanı varsa sevginin de çocuğa belirli

zaman ve miktarlarda gösterilmesi gerekmektedir. Fazla, az ya da gereksiz sevgi göstermek çocuğu olumsuz etkiler (Oktay, 2008:67). Görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında ailelerinin yakın ilgisini gördükleri anlaşılmaktadır. Güvenli bir aile ortamında yetiştiği bu ortamda destek gördükleri değer verildiği kendilerine güvenildiği ve gelişimleri için kitap okuma gezi düzenleme birlikte zaman geçirme gibi faaliyetlerle destek verildiği görülmüştür.

Araştırmalara göre, ilgisiz ve tutarsız ailelere sahip çocukların daha çok duygusal problemlerle karşılaştığı bulunmuştur (Messer ve Gross, 1995). Bunun tersine, ilgili ve yönlendirici ebeveynlere sahip çocukların sorumluluk sahibi ve daha bağımsız oldukları, akademik başarılarına da olumlu etki ettiği bulunmuştur (Baumrind, 1971). Annesinin çocukların yapması gereken işleri üstlenmediği bunları kendilerinin yapmasını sağladığı belirtilmiştir. Ailelerinde sorumlulukları olduğu kendilerinden beklenenleri yapmaları istendiği görülmüştür. Görüşme yapılan kişilerin kendilerine yüklenen sorumlulukların onların yaşına ve gelişimine uygun sorumluluklar olduğu kendi işlerini kendilerinin yapmasına teşvik edildikleri anlaşılmaktadır

Öz denetim düşünce, dürtü ve duyguların üzerine çıkabilme becerisidir. Bu beceriye sahip olanlar ise okulda ve iş yaşamında daha başarılı olma eğilimindedir (Schwartz, 2016).

Oyun, çocuk ve aile arasındaki etkileşimi olumlu şekilde etkiler ve çocuğa ailesinin ona önem verdiği mesajını verir (Ginsburg, 2007). Görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında kardeşleri ile yakın ilişkileri olduğu kimi öğrencilerin kardeş kıskançlığı sebebiyle çekişmeli bir ilişki içinde olduğu kimi öğrencilerin ise kardeşleri ile yakın samimi ve sağlıklı ilişkiler içinde bulunduğu görülmüştür. Birlikte oyun oynadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Çocuğun yetişkinler tarafından desteklenmesi, çocuğun kendisini tanımasına ve öz güven kazanmasına destek olur (Oktay, 2008:68). Görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında aile içinde aşırı disiplin içinde yetişmediği hatta daha serbest olduğu söylenebilir.

6.1.4 Erken çocukluk yıllarında verilen eğitimler

Erken çocukluk eğitiminde çocukların ihtiyaç duyduğu alanlarda bireysel özelliklerini geliştirici ve gelişimsel bakış açısıyla zenginleştirilmiş uyarıcı çevre olanaklarını sunarak kültüre özgü değerlerin aktarıldığı, öz bakım ve yaşam becerilerinin kazandırılarak ilkokula hazırlanmaları amaçlanır (Poyraz ve Dere, 2011:21). Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında çoğunlukla anaokuluna gittiği ve genel de memnuniyetlerinin yüksek olduğu görülmüştür. Memnuniyetsizliklerin ise genelde öğretmenin ilgisizliği sebebiyle yaşandığı anlaşılmıştır. Erken çocukluk yıllarında gittikleri anaokullarını yüksek puanla değerlendirildikleri görülmüştür. Üstün başarılı çocukların dil becerilerinin diğer çocuklara göre daha gelişmiş olduğu bilinmektedir. Bu kapsamda erken çocukluk yıllarında İngilizce eğitim verildiği ve bu eğitimin kalıcılığı ifade edilmiştir.

Çocuk, çocukluk eğitimiyle birlikte becerilerini ve temel bilgilerinin geliştirme fırsatı yakalar. Bu eğitimle birlikte gelişimine olumlu katkılar sağlayacağı deneyimler yaşar. Eğer bu eğitim zamanında gerçekleşmezse, çocuk kendi gelişimini tamamlamak için daha fazla emek sarf etmek zorunda kalacaktır (Güneysu, 2005:61-62). Üstün başarılı çocukların dil becerilerinin diğer çocuklara göre daha gelişmiş olduğu bilinmektedir. Bu kapsamda erken çocukluk yıllarında İngilizce eğitim verildiği ve bu eğitimin kalıcılığı ifade edilmiştir. Görüşme yapılan Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında anaokullarında yapılan etkinliklerin kimi öğrencilerce olumlu değerlendirildikleri kimilerinin ise olumsuz değerlendirmelerde bulundukları görülmüştür.

Çocuklar için iyi bir bakım ve öğrenme için fırsatlara sahip olmak, bilişsel, sosyal ve öz-düzenleme becerilerinin olumlu olarak kolaylaştırmak çok önemlidir. Sağlıklı bir bağlanma ve sahip oldukları içsel uyumlu kaynaklar ile hayata güzel bir başlangıç ile başlama, okula ve topluma girdiklerinde donanımlı ve başarılı olacaklardır (Masten ve Gewirtz, 2006). Öğretmen sevgisinin okulu sevmelerinde etkili olduğu görülmüştür. Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarına ilişkin olarak aldıkları eğitim açısından bazı öğrencilerin okulöncesi eğitim kurumlarına gitmediği görülmüştür. Görüşme yapılan kişiler anaokuluna gitmeseler de ailelerinden yakın ilgi gördüklerini belirtmişlerdir.

Çocukların kişilik gelişimini, güven duygusu kazanımını, deneyim edinmeyi ve yaşamı boyunca başarılı olma gibi becerileri kazanmasında okul öncesi eğitim programlarının nitelikli olması oldukça önemlidir (MEB, 2006:47). Nitelikli bir okulöncesi deneyimi yaşayan çocukların okula devam, okulda başarılı olma ve topluma katkıda bulunma olasılıklarının yüksek olduğu ortaya çıkmıştır (Güneysu, 2005:61-62). Kaliteli erken öğrenme IQ performansını ve sosyal-duygusal becerileri artırır (Heckman, 2017).

Eğitim sürecinde çocukların ihtiyaç duyduğu alanlarda bireysel özelliklerini geliştirici ve gelişimsel bakış açısıyla zenginleştirilmiş uyarıcı çevre olanaklarını sunarak kültüre özgü değerlerin aktarıldığı, öz bakım ve yaşam becerilerinin kazandırılarak ilkokula hazırlanmaları amaçlanır (Poyraz ve Dere, 2011:21). Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin(İBGÖ)erken çocukluk yıllarında çoğunlukla anaokuluna gittiği ve genel de memnuniyetlerinin yüksek olduğu görülmüştür. Memnuniyetsizliklerin ise genelde öğretmenin ilgisizliği sebebiyle yaşandığı anlaşılmıştır.

Çocuğun fiziksel, bilişsel, sosyal, duygusal, motor, dil, kişilik, ahlak ve cinsiyet gelişimlerinin temeli erken çocukluk döneminde atılmaktadır. Bu süreç içerisinde edinilen kazanımlar, bireyin sonraki yaşamında biliş, duyuş ve kişilik özelliklerinin belirleyicisi olmaktadır (Deniz, 2017). Görüşülen kişilerin yoğunluklu olarak hatırladıkları dönemin okulöncesine eğitime devam ettikleri yıllar olduğu görülmüştür. Bu konuda sorulan sorulara ilişkin olarak okulöncesi eğitime devam ettikleri yılların hafızalarında kaldığı belirtilmiştir.

Erken deneyimlerin, çocuğun ihtiyaçlarını karşılama tutumlarının, çevresel tehditlerin çocuğun gelişimine olan etkisi kaçınılmazdır. Doğum öncesi başlayıp, erken çocukluk boyunca genişleyen insanın gelişim alanlarının tümü, çevre ve birikimsel olarak ilerleyen tecrübeler tarafından etkilenmektedir (Phillips ve Shonkoff, 2000:25). Görüşme yapılan üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yıllarında hatırladıkları anıların dramatik olaylar olduğu anlaşılmıştır. Yaşanan bir kazanın, ilk deneyimlerin, ayrı kalışın, özlemin, acının, hüznün, utanmanın yer aldığı duygulu anların hatırlanan ilk anılara eşlik ettiği görülmüştür. Bu bulgudan yola çıkarak erken çocukluk yılların yaşanan dramatik olaylar uzun yıllar sonra bile hafızalarında yer almakta ve saklanılmaktadır.

6.2 Öneriler

6.2.1 Anne babalara öneriler

- 1. Erken çocukluk yıllarında iyi eğitim alan çocukların bilişsel, sosyal dil ve akademik gelişimlerinin olumlu olduğu tespit edilmiştir. Bu bulgudan yola çıkarak erken çocukluk döneminde çocukların iyi eğitim alması için erken çocukluk eğitime önem verilmeli okul öncesi eğitim yaygınlaştırılmalıdır. Bu yaygınlaşmadaki başarının sağlanması anne ve babanın tutumuna bağlıdır. Anne ve baba erken çocukluk eğitiminin önemine ilişkin bilinçlendirilmeli ve çocuklarını bu eğitimlerden yararlandırmalıdır.
- 2. Okulöncesi eğitime devam edemeyen öğrencilerin devam edememe nedeni araştırılmalı ailelerin bilinçlenmesi ve çocukların okul öncesine devamı ile ilgili desteklenmesi gerekmektedir.
- 3. Görüşmelerde erken çocukluk yıllarındaki sokak oyunlarının çocuk gelişimindeki önemi bir kez daha ortaya konmuştur. Çocukların aileleri ile birlikte sokakta oyun oynamaları ve kaliteli vakit geçirmeleri için anne babaların farkındalık kazanmaları sağlanmalıdır.
- 4. Erken çocukluk yıllarında aile ilgisinin çocukların gelişiminde çok yönlü katkılarının olduğu tespit edilmiştir. Ailelerin çocukları ile ilgili olmaları onlara sorumluluklar vermeleri onlarla etkin zaman geçirmeleri ve ortak etkinlikler yapmaları önerilebilir.
- 5. Erken çocukluk yıllarına ilişkin hatırlanan anıların mutlu anlar ve dramatik anlar olduğu tespit edilmiştir. Çocukların geçmiş anılarının dramatik olamaması için yaşadıkları olumsuz olayları en az rahatsız edici şekilde geçirmeleri sağlanmalıdır.
- 6. Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) erken çocukluk yaşantıları incelendiğinde karakter gelişimlerinde aile yapısının, aile aldığı eğitimin, okulöncesi eğitiminin, oynadıkları oyunların etkisi olduğu görüşme sonuçlarından anlaşılmıştır. Bu bağlamda çocuklara uygun imkan ve fırsat verilmesi onların gelişimini olumlu etkileyecek olgulardan biridir. Gerek şehirlerde gerekse kırsalda erken çocukluk eğitimleri desteklenmelidir.
- 7. Erken çocukluk eğitime ilişkin Üniversite sınavında İlk Bine Giren Öğrencilerin (İBGÖ) ailelerinin belli bir bilinç düzeyinde oldukları

görülmüştür. Bu konuda ailelere seminerler verilerek erken çocukluk eğitiminin önemi tüm kuşaklara aktarılmalıdır.

6.2.2 Araştırmacılara öneriler

- 1.Bundan sonra sahada araştırma yapacak kişiler erken çocukluk yıllarında çocukların karşılaştıkları zorlu yaşam olayları ve bunlarla başa çıkmada kullandıkları stratejileri araştırabilirler.
- 2.Bu konuda aileler ile çalışma yapılarak erken çocukluk eğitimi konusundaki düşünceleri incelenebilir.
- 3.Erken çocukluk eğitimi alan çocuklar üzerinde bu eğitimin etkinliği incelenebilir.
- 4.Üstün başarılı olma konusunda erken çocukluk eğitiminin sağladığı fırsatların neler olduğu farklı örneklem özelinde çalışılabilir.
- Üstün başarı göstermiş çocukların çocukluk yaşantıları ile ilgili ailelerle görüşme yapılarak ailelerin çocuklarını anlatmaları doğrultusunda farklı bir çalışma yapılabilir.
- Bu çalışmada okul öncesi eğitimin önemi bir kez daha ortaya konmuştur. Burada ki bulgular üzerinden farklı bir çalışmada ve farklı bir örneklem üzerinde okul öncesi eğitimin niteliklerinin belirlenmesi açısından çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Acar, A. E.** (2017). *Erken çocukluk eğitimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- AÇEV.** (2003). *Erken çocukluk eğitimi politikaları: Yaygınlaşma, Yönetişim ve Yapılar Toplantısı Raporu*. İstanbul: AÇEV Yayınları.
- AÇEV.** (2007). *Ekonomik ve toplumsal kalkınma için erken çocukluk eğitimi: önemi, yararları ve yaygınlaştırma önerileri*. 10 Aralık 2007 tarihinde www.acew.org adresinden alınmıştır.
- AÇEV.** (2007a). *Anne çocuk eğitim programı (AÇEP)*. 10 Aralık 2007 tarihinde www.acew.org adresinden alınmıştır.
- AÇEV.** (2007b). *Anne destek programı (ADP)*. 10 Aralık 2007 tarihinde www.acew.org adresinden alınmıştır.
- AÇEV.** (2007c). *Okulöncesi veli çocuk eğitim programı (OVÇEP)*. 10 Aralık 2007 tarihinde www.acew.org adresinden alınmıştır.
- AÇEV.** (2007d). *Baba destek programı (BADEP)*. 10 Aralık 2007 tarihinde www.acew.org adresinden alınmıştır.
- Akarslan, M.** (1998) *Ana hatlarıyla çocuk hakları ve çocuk hakları mevzuatı*, İstanbul
- Akarsu, F.** (2001). *Yetişemediğimiz Çocuklar: Üstün Yetenekli Çocuklar ve Sorunları*. Ankara: Eduser Yayınları.
- Akdeniz, S.** (1994). *Eğitim Sosyolojisi*, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları No:77, İstanbul
- Arı, R., Deniz, M., Erişen, Y. ve Çeliköz, N.** (2006). *Çocukların okula hazırlanması (Anne-Çocuk Eğitimi) Temel Araştırması*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Projeler Koordinasyon Merkezi Başkanlığı Yayıncılık.
- Ataman, A.,** (2015) *Üstün zekâlı ve üstün özel yetenekliler konusunda bilinmesi gerekenler*. Ankara: Vize
- Ataüenal, A.** (1996) “*Nasıl Bir İnsan ve Yüksek Öğretim Rolü*”, İlhami Fındıkçı(Ed), Eğitimimize Bakışlar, Kütür Koleji Eğitim Vakfı Yayınları, İstanbul
- Aydın, A.,** (2010). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programına yönelik değerlendirmeleri. *Yüksek Lisans Tezi*, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kars.
- Ayhan, H.** (2016). *Eğitim bilimin giriş*. İstanbul: Şule Yayınları.
- Başaran, İ.E.** (1996). *Eğitime Giriş*, Nobel Yayınları, Ankara
- Baumrind, D.** (1971). Current patterns of parental authority. *Developmental Psychology Monograph*, 4, 1–103.
- Bayrak, C.** (2008) *Eğitim bilimine giriş* (ed. Gültekin, M.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Bekman, S. ve Gürlesel, C. F.** (2005). *Doğru başlangıç Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimi*. İstanbul.TÜSİAD Yayınları.
- Bennett, K.K., Weigel, D.J. ve Martin, S.S.** (2002). Children’s acquisition of early literacy skills: Examining family contributions. *Early Childhood Research Quarterly*, 17(3), 295-317.

- Bertan , M., Haznedaroğlu, D., Koln, P., Yurdakök, K. ve Güçiz, B.D.** (2009). Ülkemizde Erken Çocukluk Gelişimine İlişkinYapılan Çalışmaların Derlenmesi. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, s. 1-8.
- Campbell, F.A., Pungello, E.P., Miller-Johnson, S., Burchinal, M. ve Ramey, C.T.** (2001). The development of cognitive and academic abilities: growth curves from an early childhood educational experiment. *Developmental psychology*, 37(2), 231.
- Can, G.** (2011). *Erken çocukluk döneminde gelişim* (Ed. Ceyhan, E). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2196 Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 1205.
- Carlson, E.** (1999). Early environment support and elementary school adjustment in middle adolescence. *Journal of Adolescent Research*. 14(1), 72-94.
- Center on the Developing Child** (2009). *Five Numbers to Remember About Early Childhood Development (Brief)*. 25 Şubat 2019 tarihinde www.developingchild.harvard.edu adresinden erişildi.
- Ceyhan, E.** (2007). *Kişilik gelişimi*. (Ed. G.Can) Gelişim ve Öğrenme. 5. Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- Ceyhan, E.** (2011). *Erken çocukluk döneminde gelişim-1*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Charles, C.M.** (1992). *Öğretmenler için Piaget İlkeleri* (Çev. G. Ülgen). Ankara: Hazer Ofset Matbaacılık Ltd. Şti
- Cole, P.M., Martin, S.E. ve Dennis, T.A.** (2004). Emotion regulation as a scientific construct: Methodological challenges and directions for child developmental research. *Child Development*. 75(2), 317–333.
- Coolahan K., Fantuzzo J., Mendez J. and McDermott P.** (2000). Preschool peer interactions and readiness to learn: relationships between classroom peer play and learning behaviors and conduct. *J Educ Psychol*. 92:458 –465
- Creswell, J.W.** (2012). *Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative and qualitative research*. Boylston Street, Boston: Pearson Education, Inc.
- Creswell, J.W.** (2015) *Nitel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Siyasal Yayın Dağıtım
- Çakır, T.** (1999). Cumhuriyetin 75.Yılında Türk Milli Eğitiminde İlköğretim, *Yüksek Lisans Tezi*, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- Çavuşoğlu H.** (1996) (Çev Ed). “*Tıbbi Fizyoloji*”, Dokuzuncu edisyon, İstanbul Nobel
- Çepni, S., Gökdere, M. ve Küçük, M.,** (2002). “*Zihinsel Alanda Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Purdue Modeline Dayalı Fen Alanında Örnek Etkinlik Geliştirme*”
- Dadlı, G.** (2015). Ortaokul 8. Sınıf öğrencilerinin fen ve teknoloji dersine yönelik öz düzenleme becerileri ve öz yeterlikleri ile akademik başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Kahramanmaraş Sütçü İmam üniversitesi, Kahramanmaraş.
- Dağdelen, S.** (2013). Biyoloji derslerinde öğretmenlerin kişilerarası davranışı, sınıf öğrenme ortamı ve öğrenci başarıları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Daniels, S.** (2015). *Yaratıcı çocuklar yetiştirmek*, (Çev. F. Kaya) İstanbul: Eğiten Kitap.
- Davashgil, Ü.** (1990). “Üstün çocuklar”, *Yasadıkça Eğitim*, 13, (10) .

- Demirtaş, H. ve Güneş, H.** (2002). *Eğitim yönetimi ve denetimi sözlüğü*. Ankara: Anı yayıncılık.
- Deniz, M.E.** (2017). *Erken çocukluk döneminde gelişim*. Ankara: Pegem Akademi.
- Diken, H.İ.** (2014). *Erken çocukluk eğitimi*. Ankara: Pegem.
- Ekinci, O.** (2011). Okul öncesi eğitimin ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin başarıları üzerine etkisi (Gaziantep ili örneği). *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gaziantep.
- Engin, A.O. Calapoğlu, Seven, M.A. ve Yörük, A.K.** (2008) Davranışlarımızın Genetik ve Çevresel Boyutları *Kafkas Üniv Fen Bil Dergisi* 1(2): 37-56.
- Erdoğan, İ.** (2015). *Eğitim bilimleri ve milli eğitime dair*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- García, J.L., Heckman, J.J., Leaf, D.E. ve Prados, M.J.** (2016). The life-cycle benefits of an influential early childhood program (No. w22993). *National Bureau of Economic Research*.
- Gardner, H.** (2004). *Zihin Çerçevesi: Çoklu Zekâ Kuramı*, çev. Ebru Kılıç. İstanbul: Alda Basım Yayım Darıtım
- Ginsburg, K.R.** (2007). The importance of play in promoting healthy child development and maintaining strong parent-child bonds. *Pediatrics*, 119(1), 182-191.
- Göncü, A., Mistry, J. and Mosier, C.** (2000) Cultural variations in the play of toddlers *International Journal of Behavioral Development* <https://doi.org/10.1080/01650250050118303>
- Griffin, E.A. ve Morrison*, F.J.** (1997). The unique contribution of home literacy environment to differences in early literacy skills. *Early Child Development and Care*, 127(1), 233-243.
- Grunzweig, N., Stack, D.M., Serbin, L.A., Ledingham, J. ve Schwartzman, A.E.** (2009). Effects of maternal childhood aggression and social withdrawal on maternal request strategies and child compliance and noncompliance. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(6), 724-737.
- Gültekin, M.T.** (2008) “Okulöncesi eğitimi geliştirme model ve yaklaşımlar” *Okulöncesi eğitime giriş*, (ed. Yaşar, Ş.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1841, ss.173-192
- Güneysu, S.** (2005). Erken çocukluk eğitimi hizmetlerinde kalite. *Okulöncesi Eğitimde Kalite: Üniversitelerin Rolü. AÇEV Toplantı Raporu*.
- Gürkan, T.** (2007). Okulöncesi eğitim öğretmenlerinin eğitimi. *Türk Eğitim Tarihi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.
- Gürkan, T.** (2008) “Erken çocukluk dönemi ve okulöncesi eğitim” *Okulöncesi Eğitime Giriş*, (ed.Yaşar, Ş.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1841 ss.1-19
- Güven, G. ve Azkeskin, K.E.** (2012). Erken Çocukluk Eğitimi ve Okul Öncesi Eğitim. H. Diken içinde, *Erken Çocukluk Eğitimi Kitabı*. Ankara: Pegem.
- Güven, G.** (2006). Kütahya’daki okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan oyun ve spor programlarının incelenip değerlendirilmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kütahya.
- Haktanır, G.** (2014). *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, 6.Baskı, Anı Yayıncılık, Ankara, 344s.

- Hargrave, A.C. ve Sénéchal, M.** (2000). A book reading intervention with preschool children who have limited vocabularies: The benefits of regular reading and dialogic reading. *Early Childhood Research Quarterly*, 15(1), 75-90.
- Heckman, J.J.** (2014, November 18). <https://www.researchgate.net/publication/6974430>. Ekim 22, 2018 tarihinde: <https://www.researchgate.net/publication/6974430>: file:///C:/Users/Lenova/Desktop/Tez%20arşiv/heckmann/Skill%20Formation%20and%20the%20Economics.pdf adresinden alındı
- Heckman, J.J.** (2017). *13% ROI for Birth-to-Five Programs*. 02.01.2019 tarihinde <https://heckmanequation.org/>, sitesinden alınmıştır.
- Heckman, J.J.** (2017). *Early Learning Boosts Adult Health*. 02.01.2019 tarihinde <https://heckmanequation.org/>, sitesinden alınmıştır.
- Heckman, J.J.** (2017). *Fadeout is a Myth*. 02.01.2019 tarihinde <https://heckmanequation.org/>, sitesinden alınmıştır.
- Hökelekli, H. ve Gündüz, T.,** (2004). “Üstün yetenekli çocukların karakter özellikleri ve değerler eğitimi”, *Üstün Yetenekli Çocuklar Bildiriler Kitabı*, Çocuk Vakfı Yayınları.
- Hurwitz, S.C.** (2003). To be successful--let them play! for parents particularly. *Childhood Education*, 79(2), 101-2.
- Hyson, M., Copple, C. ve Jones, J.** (2006). *Early childhood development and education*. In K. A. Renninger ve I. Sigel (Eds.), *Handbook of child psychology: Volume 4. Child psychology in practice* (pp. 3–47). New York: Wiley.
- Jenkinson, S.** (2005) ‘*Teaching the heart: the emotional value of play*’ in Burrell, A. and Riley, J. (eds) *Promoting Children’s Well-Being in the Primary Years: The Right from the Start Handbook*. Stafford: Network Educational Press.
- Johnson, J.E., Christie, J.F. ve Yawkay, T.D.** (1987). *Play and early development*, Harper Collins.
- Kagıtcıbaşı, C., Sunar, D., Bekman, S., Baydar, N. ve Cemalcılar, Z.** (2009). Continuing effects of early enrichment in adult life: The Turkish early enrichment project 22 years later. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(6), 764-779.
- Kaya, A.** (2004). *Psikolojik danışma ve rehberlik*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Keskinöğlu, M.Ş.** (2013). *Bana IQ nu söyle*. İstanbul: Elit Kültür Yayınları.
- Kılıç, Z.** (2008). İlköğretim birinci sınıf öğretmenlerinin görüşlerine göre okul öncesi eğitim alan ve almayan öğrencilerin gelişim becerilerinin karşılaştırılması. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Klomegah, R.Y.** (2007). Predictors of academic performance of university students: an application of the goal efficacy model. *College Student Journal*, 41(2), 407-415.
- Kök, M., Koçyiğit, S., Tuğluk, M.N. ve Bay, E.** (2008). Okul öncesi dönem çocuklarında görülen sorunların öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı: 17, 82-93.
- Kulaksızoğlu, A.** (2004). *Ergenlik psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi
- LEGO** (2004) *The whole child development guide* The LEGO Group. <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>

- Lester, S. and Russell, W.** (2008) *Play for a Change: Play, Policy and Practice: A review of contemporary perspectives*. London: Play England.
- Lyytinen, P., Laakso, M.L. ve Poikkeus, A.M.** (1998). Parental contribution to child's early language and interest in books. *European Journal of Psychology of Education*, 13(3), 297.
- Mahnken, K.** (2017). *Early Education Is a Game Changer: New Report Shows That Reaching Infants and Toddlers Reduces Special Education Placement, Leads to Soaring Graduation Rates*. 02.01.2019 tarihinde, <https://www.the74million.org/early-education-is-a-gamechanger-new-report-shows-that-reaching-infants-and-toddlers-reduces-special-education-placement-leads-to-soaring-graduation-rates/> sitesinden alınmıştır.
- Masten, A.S. ve Gewirtz, A.H.** (2006). *Resilience in development: The importance of early childhood*.
- McCoy, D.C., Yoshikawa, H., Ziol-Guest, K.M., Duncan, G.J., Schindler, H.S., Magnuson, K., ... ve Shonkoff, J.P.** (2017). Impacts of early childhood education on medium-and long-term educational outcomes. *Educational Researcher*, 46(8), 474-487.
- MEB,** (2006). *36-72 Aylık Çocuklar İçin Okul Öncesi Eğitim Programı*, Ya-Pa Yayınları, İstanbul, 135s.
- MEB.** (1991). *I. Özel Eğitim Konseyi Ön Raporu*, Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı, Ankara.
- MEB.** (1993). *Okulöncesi Eğitimi Komisyon Raporu: Ondördüncü Milli Eğitim Şûrası 27-29 Eylül 1993*. Ankara: MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Şûra Genel Sekreterliği.
- MEB.** (1996). *Okulöncesi Eğitim Kurumları Yönetmeliği*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- MEB.** (2006). *Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği*. http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_10/10111226_ozel_egitim_hizmetleri_yonetmeliği_son.pdf.
- Messer, S.C. ve Gross, A.M.** (1995). Childhood depression and family interaction: A naturalistic observational study. *Journal of Clinical Child Psychology*, 24, 77-88.
- Neely, P.** (2017). *Benefits of early childhood education persist into high school, study says*. 02.01.2019 tarihinde <https://www.scpr.org/news/2017/11/16/77817/study-benefits-of-early-childhood-education-persis/> , sitesinden alınmıştır.
- NICE** (2013). *Antisocial behaviour and conduct disorders in children and young people*. Available from: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK327832/>
- Oksay, R.** (2017). 15-30 yaş arasında yaşananlar daha net hatırlanıyor? *HBT* 47 (17), 19.
- Oktay, A.** (2003). *Türkiye’de kurum merkezli erken çocukluk eğitimi. Erken çocukluk eğitimi politikaları: Yaygınlaşma, Yönetişim ve Yapılar Toplantısı Raporu*. İstanbul: AÇEV Yayınları. ss. 25-47.
- Oktay, A.** (2005). Okulöncesi eğitimin önemi ve yaygınlaştırılması. *Okulöncesi eğitimde güncel konular*. (Yayına Hazırlayan: A. Oktay ve P. Unutkan). İstanbul: Morpa Yayınları. ss. 11-23.
- Oktay, A.** (2008) “Okulöncesi dönem çocuğunun gereksinimleri ve okulöncesi eğitimin temel ilkeleri” *Okulöncesi Eğitime Giriş*, (ed.Yaşar, Ş.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1841, ss.65-81

- Oral, I., Yaşar, D. ve Tüzün, I.** (2016). Her Çocuğa Eşit Fırsat, Türkiye de Erken Çocukluk Eğitimi ve Öneriler. *Anne Çocuk Eğitim Vakfı ve Eğitim Reformu Girişimi*.
- Öncü, E.Ç.** (2015). Yaratıcılığın keşfi. E. Ç. Öncü içinde, *Her Yönüyle Okul Öncesi Eğitim 2* (s. 16). Ankara: Hedef.
- Öner C.** (2002) *Genetik Kavramlar*, Ankara: Palme yayınları
- Özer, Y. ve Anıl, D.** (2011). Öğrencilerin fen ve matematik başarılarını etkileyen faktörlerin yapısal eşitlik modeli ile incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 313-324.
- Özkan, E. ve Yıldırım, S.** (2013). Geometri başarısı, geometri öz-yeterliliği, ebeveyn eğitim durumu ve cinsiyet arasındaki ilişkiler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 46(2), 249-261.
- Parke, R.D. ve Buriel, R.** (2006). Socialization in the family: Ethnic and ecological perspectives. In N. Eisenberg (Ed.), *Handbook of child psychology*, Vol. 3. Social, emotional and personality development (6th ed., pp. 429–570). New York: Wiley.
- Phillips, D.A. ve Shonkoff, J.P.** (Eds.). (2000). *From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development*. National Academies Press.
- Playwork Principles Scrutiny Group** (2005) *Playwork Principles*. Play Wales, Cardiff. Available online at: <http://www.skillsactive.com/playwork/principles>
- Poyraz, H.** (2003). *Okul öncesi dönemde oyun ve oyuncak*. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Poyraz, H. ve Dere, H.** (2011). *Okulöncesi eğitimin ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Püsküllüoğlu, A.** (1994) *Türkçe Sözlük*, Ankara.
- Rodriguez, E.T., Tamis-LeMonda, C.S., Spellmann, M.E., Pan, B.A., Raikes, H., Lugo-Gil, J. ve Luze, G.** (2009). The formative role of home literacy experiences across the first three years of life in children from low-income families. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 30(6), 677-694.
- Rubin, K.H., Burgess, K.B. ve Hastings, P.D.** (2002). Stability and social-behavioral consequences of toddlers' inhibited temperament and parenting behaviors. *Child Development*, 73(2), 483–495.
- Sak, U.** (2010). *Üstün Zekâlılar: Özellikleri, Tanılanmaları ve Eğitimleri*. Ankara: Maya Akademi Yayınevi
- Sapasağlam, Ö.** (2009). Okul öncesi eğitim kurumlarında çalışan usta öğreticilerin öğretmenlik yeterliklerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Sarı, S.Ç.** (2010). Okul öncesi eğitimde sınıf dışı etkinlikler. (Edt: Gül den Uyanık Balat). *Okul Öncesi Eğitime Giriş*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Sarıer, Y.** (2019) Türkiye de Öğrencilerin Akademik Başarısını Etkileyen Faktörler: *Eğitim fakültesi dergisi* 31(3):1-1
- Schwartz, K.** (2016). *Research-based strategies to help children develop self-control* [Web blog yazısı]. <https://ww2.kqed.org/mindshift/2016/01/11/research-based-strategies-to-help-children-develop-self-control/>
- Schweinhart, L.J. ve Weikart, D.P.** (1997). The High/Scope Preschool Curriculum Comparison Study through Age 23. *Early Childhood Research Quarterly*, 12(2), 117–143.

- Selçuk Z. ve Yılmaz, E.D.** (2018). *Ebeveyn Benim Dokuz Tip Mizaç Modeli'ne Göre Ebeveyn-Çocuk İlişkileri*, Ankara: Mizmer Yayınları
- Senemoğlu, N.** (1994). Okulöncesi Eğitim Programı Hangi Yeterlikleri Kazandırmalıdır? *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 10, ss. 21-30.
- Sevinç, M.** (2005). *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar 1* (1. Basım). İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Shonkoff, J.P. ve Levitt, P.** (2010). Neuroscience and the future of early childhood policy: Moving from why to what and how. *Neuron*, 67(5), 689-691.
- Singer, J.** (1992) 'Imaginative play and adaptive development', in British Toy and Hobby Association (2011b) *Play and Physical Health*. Available online at: <http://www.btha.co.uk/consumers/playandphysicalhealth.php>
- Sözer, E.** (2008) "Okulöncesi öğretmeninin görevi, nitelikleri ve okulöncesi eğitime öğretmen yetiştirme" okulöncesi eğitime giriş, (ed.Yaşar, Ş.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1841, ss.101-121
- Stager, G.S.** (2010). *A Constructionist Approach to Teaching with Robotics Constructionism*, Paris
- Steinberg, L. ve Morris, A.S.** (2001). Adolescent development. *Annual Review of Psychology*, 52, 83–110.
- Strayhorn, J.M.** (2002). Self-control: Theory and research. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*. 41, 7–16.
- Şahin, T.** (2015). "Çocuk Gelişimi: 0-14 Yaş Çocuğunun Gelişim Özellikleri". *Orbilisim.net*, 15 Oca 2015 - 52 sayfa [<https://books.google.com.tr/books?id=IOJmBgAAQBAJvehl=tr>]
- Şevik, Y.** (2014). İlköğretim müdür ve müdür yardımcılarının öğrencilerin akademik başarısını etkileyen faktörlere ilişkin görüşleri ile akademik başarısına katkıları. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Mehmet Akif Üniversitesi, Burdur.
- Tan Ş. ve diğerleri** (2012). *Öğretim ilke ve yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Temel, Z.F.** (2003). Aile eğitim modeli: Dünya'da ve Türkiye'deki uygulamalar. Erken çocukluk eğitimi politikaları: *Yaygınlaşma, Yönetişim ve Yapılar Toplantısı Raporu*. İstanbul: AÇEV Yayınları,
- Tezcan, M.** (1997) *Eğitim sosyolojisi*. Ankara Üniversitesi
- Tokuç, H.** (2007). Anne ve babaların okul öncesi eğitim hakkındaki görüş ve beklentilerinin incelenmesi, *Yüksek Lisans Tezi*, Hacettepe Üniversitesi
- Topkaya, İ.** (2016). *Çocukta oyun gelişimi*. Ankara: Efil yayınları.
- Trawick-Smith J.** (2006). *Early Childhood Development*. Forth Edition. (s: 226-254). Pearson Merrill Prentice Hall. Upper Saddle River, New Jersey, Colombus, Ohio.
- TTKB (Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı)**, (2006). <http://ttkb.meb.gov.tr/> (05.04. 2017). Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı-TTKB.
- Tucker, B. ve Hafenstein, N.** (1997). Psychological intensities in young gifted children. *Gifted Child Quarterly*, 41 (3), 66-75.
- Tuğrul, B. ve Aydos, E.H.** (2015). Development of personal safety and firstaid,, hygiene-self-care, and nutrition subscales in health education scale for preschool . *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, s. 337-343.
- Tuğrul, B.** (1994). Okul Öncesi Dönemde Üstün Yetenekli Çocukların Tanınması ve Eğitimleri. *Okul Öncesi Eğitimcileri için El Kitabı*. Editör: Şule Bilir. İstanbul: YA-PA Yayın Pazarlama Sanayi Ltd. Şti. s. 152-159.

- Tuğrul, B.** (2002). Erken çocukluk döneminde öğrenmeyi ve öğretimi kolaylaştıran özellikler. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 142-147.
- Tuğrul, B.** (2012). *Çocukluk dünyası ve oyun*. İstanbul: Morpa yayıncılık.
- Tuğrul, B., Ertürk, G., Özen, Ş. ve Güneş, G.** (2014). Oyunun Üç Kuşaktaki Değişimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, s. 1-16.
- Turan, F. ve Yükselen, A.İ.** (2015). Bebeklik döneminde gelişim. F. Turan, ve A. İ. Yükselen içinde, *Her yönüyle Okul öncesi eğitim* (s. 198-200). Ankara: Hedef.
- Turaşlı, N.K.** (2008). Okul Öncesi Eğitimin Tanımı Kapsamı Ve Önemi. G. Haktanır içinde, *Okul Öncesi Eğitime Giriş* (s. 3-5). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Turhan, E.** (2011). *Türk eğitim sistemi ve okul yönetimi* (Ed. Bayrak, C). Anadolu Üniversitesi.
- Tüfekçioğlu, Ü.** (2011) “Çocuk eğitiminde oyun ve önemi “çocukta oyun gelişimi, (Ed. Tüfekçioğlu, Ü.) Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2279 ss,1-37.
- Türküm, S.** (2007). *Okul öncesinde bilişsel gelişim* (Ed. Ceyhan, E.) Gelişim ve Öğrenme. 5. Baskı, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayını.
- TÜSİAD (Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği).** (2005). *Doğru Başlangıç: Türkiye’de Okulöncesi Eğitim*. İstanbul.
- Uluç, F.Ö.** (2003). Kitle iletişim araçlarıyla eğitim. *Erken çocukluk eğitimi politikaları: yaygınlaşma, yönetişim ve yapılar toplantısı raporu*. İstanbul: AÇEV Yayınları, ss. 71-74.
- Ural, O. ve Ramazan, M.O.** (2007). *Türkiye’de okul öncesi eğitimin dün ve bugün*. (Ed. S. Özdemir, H. Bacanlı, M. Sözer). Türkiye’de Okul Öncesi Eğitimi ve İlköğretim Sistemi Temel Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Ankara: Türk Eğitim Derneği Yayıncılık.
- VanBuren, P.** (2019) *Letting children play can have long-term benefits*, <https://www.sctimes.com/story/opinion/2019/05/22/letting-children-play-more-beneficial-than-one-might-think/3754466002/>
- Vantassel-Baska, J.** (2005). *Domain-Specific Giftedness: Applications in School and Life*. Sternberg, R. J. ve Davidson, J. E. (Eds.), *Conceptions of Giftedness* (2.ed.).(p.358-376). NewYork: Cambridge University Press.
- Vasta, R., Haith, M.M. ve Miller S.A.** (1992). *Child psychology*. New York: John Wiley and Sons, Inc.
- Wang, D.B.** (2004). Family background factors and mathematics success: A comparison of Chinese and US students. *International Journal of Educational Research*, 41, 40-54.
- Whitehurst, G.J. ve Lonigan, C.J.** (1998). Child development and emergent literacy. *Child Development*, 69, 848 – 872.
- Yaşar, Ş.** (2008) “Okulöncesinde çocuklara vatandaşlık bilinci kazandırma” okulöncesinde demokrasi eğitimi ve çocuk hakları (ed. Deveci, E.) Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1825 ss.161-178.
- Yaşar, Ş.** (2008) *Eğitim Bilimine Giriş* (ed. Gültekin, M.) Anadolu Üniversitesi Yayını No: 1825 Açıköğretim Fakültesi Yayını No: 948
- Yavuzer, H.** (2011). *Doğum öncesinden ergenlik sonuna çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitapçılık.
- Yavuzer, H.** (2012) *Çocuk psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Yavuzer, H.** (2018). *Çocuğunuzun ilk 6 yılı*, İstanbul: Remzi Kitapevi.

- Yeşilyaprak, B.** (2002). *Eğitimde Rehberlik Hizmetleri*, Nobel Yayınları, Ankara
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H.** (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, N.** (2003) *Türkiye’de okul öncesi eğitimi, Türkiye’de okul öncesi eğitimi, erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*, Ed.: M.Sevinç, Morpa Yayınları, İstanbul, ss.12-17.
- Yörükoğlu, A.** (1992) *Değişen toplumda aile ve çocuk*, 4. Bası, İstanbul

İnternet Kaynakları:

- Url-1** <www.olaganustukanitlar.com/stanford-marshmallow, erişim tarihi: 25.01.2018>
- Url-2** <<https://www.osym.gov.tr/> erişim tarihi: 25.04.2019>
- Url-3** <<https://www.bbc.com/turkce/vert-fut-37237392> erişim tarihi: 05.05.2019>

EKLER

EK A: İlk Bine Girmiş Öğrencilere (İBGÖ) Sorulan Sorular

EK B: Etik Onay Belgesi

EK A: İlk Bine Girmiş Öğrencilere (İBGÖ) Sorulan Sorular

Yükseköğretim Kurumları Sınavında İlk 1000 Kişi İçerisinde Üniversitelere Yerleşen Üstün Başarılı Öğrencilerin Erken Çocukluk Yaşantılarının İncelenmesi İçin Hazırlanmış Anket Formu

Sayın katılımcı,

Bu anket formu İstanbul Aydın Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde yürütülmekte olan ‘Yükseköğretim Kurumları Sınavında İlk 1000 Kişi İçerisinde Üniversitelere Yerleşen Üstün Başarılı Öğrencilerin Erken Çocukluk Yaşantılarının İncelenmesi’ başlıklı yüksek lisans tez çalışması için yapılmaktadır. Sizlerden edinilecek bilgiler tamamen bilimsel amaçlı kullanılacaktır. Katkılarınız bizim için önemlidir. Şimdiden değerli katkılarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Prof. Dr. Belma TUĞRUL
İstanbul Aydın Üniversitesi
Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü
(Tez Danışmanı)

Derya AKKUŞ
İstanbul Aydın Üniversitesi
Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü
İletişim Bilgileri
deryaakkus34@gmail.com
(0545)2383428

1.Lütfen demografik özelliklerinizi belirtiniz.

Demografik Özellikler	
Doğum tarihi:	
Cinsiyeti:	()Kız ()Erkek
Okuduğu Üniversitenin Adı:	
Okuduğu Bölüm:	
Üniversiteye yerleştiği sıralama:	

2.Lütfen aşağıdaki soruları kendinize uygun samimi cevaplar vererek doldurunuz.

<u>Erken Çocukluk Döneminde(E.Ç.D) Kendini Algılama ve Oyun</u>
E.Ç.D. ile ilgili en erken kaç yaşını hatırlıyorsun?
Hayaller kuran bir çocuk muydun?
Hayallerinden bahseder misin?
Hayallerini ailenle ve çevrendeki insanlarla paylaşırdıydın?
Paylaştığın hayallerinle ilgili nasıl tepkiler alırdın?
Küçükken büyüdüğünde ne olmak isterdin?
Çocukluğunu tanımlayabilir misin?

Çocukluğun ile ilgili 3 özelliğini söylemek istesen neler söylerdin?

Küçüklüğüne dair hatırlayıp yüzünde gülümsemeye sebep olan bir anın varsa anlatır mısın?

Küçüklüğüne dair hayatında herhangi bir şeyin eksik olduğunu düşündüğün ya da keşke... daha fazla vakit ayırsaydım dediğin şeyler varsa anlatabilir misin?

Şu anda okuduğun bölümle ilgili tercihinde küçükken oynadığın oyunların etkisi olduğunu düşünüyor musun?

Erken Çocukluk Döneminde (E.Ç.D) Aile Yaşantısı ve Oyun

E.Ç.D 0-3 yaş arasında bakımınızla kim ilgilendi?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında en çok kiminle vakit geçirirdin?

E.Ç.D.0-6 yaş arasında ailenle birlikte vakit geçir miydin?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında ailenle birlikte en çok neler yaptınız?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında ailenle birlikte hafta sonlarını nasıl değerlendirirdiniz?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında kendine ait bir odan var mıydı?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında oyuncakların var mıydı?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında en sevdiğin oyuncağın neydi?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında ailen sana oyuncak alır mıydı?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında ailen sana oyuncak alırken oyuncağın özelliklerinin neler olmasına dikkat ederlerdi?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında en çok kiminle oynardın?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında oynadığın oyunları hatırlıyor musun?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında en severek oynadığın oyun neydi?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında en çok nerede oyun oynamayı severdin?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında ne kadar zamanını oyunla geçirirdin?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında ailen ile oyun oynar mıydın?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında ailen ile oyun oynamak seni mutlu eder miydi?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında ailen ile neler oynamak seni mutlu ederdi?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında ailenle birlikte geziler düzenler miydiniz?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında ailenle birlikte ne tür geziler düzenlediniz?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında sana ilk ne zaman kitap alındığını hatırlıyor musun?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında kitaplara karşı merakın var mıydı?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında ne tür kitaplar ilgini çekerdi?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında kendine ait bir kitaplığın var mıydı?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında ailede sana kitap okuyan birisi/birileri var mıydı?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında sana ne tarz kitap okurlardı?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında sana ne kadar sıklıkla kitap okurlardı?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında büyük annen ve /veya büyük baban var mıydı?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında büyük anne ve/veya büyük babanın senin için önemininden bahseder misin?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında büyük anne ve/veya büyük baban ile ne sıklıkla görüşürdün?

Erken Çocukluk Döneminde (E.Ç.D) Anaokulu Eğitimi ve Oyun

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında anaokulu eğitim aldın mı?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında anaokuluna kaç yıl gittin?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında anaokuluna severek mi gittin?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında anaokulunda en çok ne ilgini çekerdi?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında anaokulunda oyun oynar mıydın?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında anaokulunda en çok ne/nelerle oynardın?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında anaokulu yaşantına 1-10 arasında bir puan versen kaç puan verirdin?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında anaokulunla ilgili hatırladığın en mutlu anını anlatır mısın?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında anaokulunla ilgili hatırladığın en mutsuz anını anlatır mısın?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında anaokulundan sonraki zamanında neler yapardın?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında anaokulu dışında özel bir eğitim aldın mı? Anlatır mısın?

Erken Çocukluk Döneminde (E.Ç.D) Sosyal Yaşantı ve Oyun

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında arkadaş /arkadaşların var mıydı?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında arkadaş/arkadaşların ile ilişkilerin nasıldı?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında arkadaşların ile evde mi yoksa dışarda mı oynamayı mı severdin?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında arkadaşların ile ilgili bir anın varsa anlatır mısın?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında dışarda oyun oynar mıydın?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında dışarda ne sıklıkla oyun oynardın?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında dışarda ne oynamak ya da nelerle oynamak hoşuna giderdi?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında bilgisayarın oldu mu? Bilgisayarın olduğunda kaç yaşındaydın?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında bilgisayarla oyun oynar mıydın?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında ne sıklıkla bilgisayar oynardın?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında bilgisayarda ne tarz oyunlar oynardın?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında ilk ne zaman cep tel/tabletle karşılaştın?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında cep tel/tabletle oyun oynar mıydın?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında cep tel/tabletle ne sıklıkla oyun oynardın?
E.Ç.D. 0-6 yaş arasında cep tel/tabletle ne tarz oyun oynardın?

Bugün başladığım oyun yarım kaldığında ertesi gün oyununa kaldığın yerden devam eder miydin?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında hobilerin var mıydı?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında hobilerin nelerdi?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında hobilerinizi gerçekleştirmek için ailenizden destek görür müydünüz? Anlatır mısınız?

E.Ç.D. 0-6 yaş arasında hobilerinizi yapmak için özel bir zaman ayırır mıydınız?

EK B: Etik Onay Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 07/01/2019-153

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 88083623-044
Konu : Derya AKKUŞ'un Etik Onay Hk.

Sayın Derya AKKUŞ

Tez çalışmanızda kullanmak üzere yapmayı talep ettiğiniz "Erken Çocukluk Yaşantılarına Yönelik Kişisel" konulu anketiniz İstanbul Aydın Üniversitesi Etik Komisyonu'nun 03.01.2019 tarihli ve 2018/21 sayılı kararıyla uygun bulunmuştur. Bilgilerinize rica ederim.

e-imzalıdır
Prof. Dr. Ragıp Kutay KARACA
Müdür

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı : Derya Akkuş

Doğum yeri : İstanbul, 1986

E-mail : deryaakkus34@gmail.com

Eğitim Bilgileri

2017-2019 Yüksek lisans: İstanbul Aydın Üniversitesi Temel Eğitim Okul Öncesi Eğitimi

2015-2017 Lisans: İstanbul Aydın Üniversitesi Okul Öncesi Öğretmenliği

2012-2014 Ön Lisans: İstanbul Arel Üniversitesi

1999-2004 Lise: Eyüp Süper Lise

İş Durumu

2014-2015 Feridun Tümer Anaokulu

2017-2018 Şehit Murat Taş Anaokulu

2019 Şişli Meslek Yüksekokulu Maslak Yerleşkesi